ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يوميّة سياسية وأدبية - المديرة المسؤولة: إيڤا درويشيان

1500 Լ.Ո. 72ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 201 (20067) ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1998 10 ԷՋ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ ԱՅՍՕՐ Կ'ԸՆՏՐԵՆ ՕԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆՆԵՐ, ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉՆԵՐ

Ամերիկացի քուէարկողները այսօր կ'ուղղուին քուէարկութեան կեդրոնները ընտրելու համար Ծերակոյտի անդամներ, նահանգներու կառավարիչներ եւ Ներկայացուցիչներու Տան անդամներ:

Նախագահական նստաշրջանի կիսուն տեղի ունեցող այս ընտրութիւնները այս անգամ իւրայատուկ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն, որովհետեւ անոնց արդիւնքէն կախեալ է նախագահ Պիլ Քլինթընը դատավարութեան ենթարկելու պարագան: Եթէ հանրապետականները յաղթանակ ապահովեն, Քլինթընի ճակատագիրը կրնայ վտանգուիլ. մինչ դեմոկրատներու յաղթանակը կրնայ աւելի հանգիստ եւ ապահով վիճակի մէջ պահել նախագահը:

Քլինթընն կիրակի օր կոչ ուղղած էր դեմոկրատներուն, որպէսզի մեծ թիւերով մասնակցին քուէարկութեան: Երկու կուսակցութիւններն ալ, սակայն կը նախատեսեն, որ քուէարկողներուն թիւը քիչ ըլլայ, հաւանաբար 1942էն ի վեր ամէնէն ցած համեմատութիւնը արձանագրուի այսօրուան ընտրութիւններուն:

(ՌՈՅԹԵՐԶ)

ՀԱՐԻՒԻ ԵՒ ՋՈՀՊԻ ԳԼԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԼԻԲԱՆԱՆԵԻՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Լիբանանեւսուրիական տնտեսական միացեալ յանձնախումբի ժողովը երեկ Դամասկոսի մէջ գումարեց ժողով մը, գլխաւորութեամբ վարչապետներ Ռաֆիք Հարիրիի եւ Մահմուտ Զոհպիի: Հարիրի ժողովներուն առընթեր երկու հանդիպումներ ունեցաւ Սուրիոյ փոխնախագահ Ապտել Հալիմ Խաddամի հետ:

Յանձնախումբի ժողովին առաջ, վարչապետները, անոնց խորհրդականներն ու նախարարներ գումարեցին նախապատրաստական ժողով մը, որմէ ետք յանձնախումբի ժողովին քննարկուեցան եւ որդեգրուեցան

Շար.ի Է 2

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄՆԵՐ ԳՈՐԾԵՑԻՆ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՔԱԱՅԻ ՎՐԱՅ

Իսրայէլեան օդուժը երեկ երկու յարձակումներ գործեց ճարաւի վրայ: Առաջին յարձակումով, իսրայէլեան օդանաւերը հրթիռներ արձակեցին Մաշղարայի մօտիկ լեռներու վրայ, իսկ երկրորդ յարձակումը թիրախ ընտրեց Այնըլթինեի մօտ գտուրներ:

Այդ շրջաններուն մէջ գտնուող լիբանանեան բանակի ուժերը նակօդային զենքերով նակազդեցին յարձակող օդանաւերուն: Յարձակումներու պատճառած մարդկային կամ նիւթական վնասներու մասին ոչինչ հաղորդուեցաւ:

Օդուժի յարձակումներուն զուգահեռ, իսրայէլեան հրետանին ռմբակոծեց Այնըլթինեն, Մաշղարայի, Սուժոտի, Ռիհանի, Աքմաթայի եւ Լուայզեի շրջակայքը:

Արեւմտեան Պեքաայի ռմբակոծումին նպատակն էր քողարկել շրջանին մէջ իսրայէլեան *յարմանտոն*ներու ապահովութեան գօտիին նահանջը: Իսլամական դիմադրութեան պատկանող ջոկատներ բախում մը ունեցան անոնց հետ եւ նահանջի մատնեցին զանոնք: Դիմադրութեան ուժերը նաեւ յարձակում մը գործեցին Աքմաթայի դաշտեհին անցնող իսրայէլեան ջոկատի մը վրայ. ինչպէս նաեւ Սուժոտ եւ Պիր Քալլաղ դիրքերու վրայ:

ՍՏՆՉ ԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ՎԱՅՐԵՐԸ Կ'ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒԻ

ՆԵԹԱՆԻԱՀՈՒ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԷ ԻՐ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԻՆ, ՊԱՅՄԱՆԱՒ ՈՐ ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻՔ ՅԱՐԳԵՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՐԵՆՑ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐԸ

Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահու երէկ հեռաձայնային հաղորդակցութիւն մը ունեցաւ պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Եասէր Արաֆաթի հետ, որուն վստահեցուց, թէ յանձնառու կը մնայ հողի փոխարկէն ապահովութիւն համաձայնագիրին, հակառակ անոր որ անոր վաւերացումը կ'ուշանայ Իսրայէլի կողմէ:

Նեթանիահուի բառերը Աւիւ Պուշինսքի յայտարարեցին, որ վարչապետը Արաֆաթի հետ խօսած է Նոյեմբեր 16ի շաբաթ կառավարութեան եւ խորհրդարանին վաւերացումը ապահովելէ ետք, Իսրայէլ գործադրութեան պիտի դնէ համաձայնագիրի իր բաժինը: Պուշինսքի դիտել տուաւ, սակայն, որ Այսրայրպանի 13 աւերհարիւրը պաղեստինցիներուն յանձնելու աշխատանքը, որ պիտի երկարի 12 շաբաթներու վրայ, կախեալ է պաղեստինեան իշխանութենէն, որ պէտք է գործադրութեան դնէ իրմէ ակնկալուած բաժինը:

Իսրայէլցի պաշտօնատարներ դիտել տուին, որ Ուաշինկթըն տեղեակ պիտի պահէ հրէական պետութիւնը, երբ ստանայ պաղեստինեան իշխանութեան մշակած ապահովութեան ծրագիրը: Աւելի ուշ, Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութեան մէկ պաշտօնատար յայտարարեց, որ Արաֆաթի ներկայացուցած ապահովութեան ծրագիրը գոհացուցիչ է:

Պուշինսքի բսաւ նաեւ, որ Իսրայէլի կառավարութիւնը այսօր եւ վաղը ժողով պիտի գումարէ վաւերացնելու համար Ուայ Փլէնթէյշըրի խաղաղութեան համաձայնագիրը: Եթէ կառավարութիւնը վաւերացնէ գայն, համաձայնագիրը խորհրդարան պիտի փոխանցուի՝ ապահովելու համար անոր վաւերացումնալ: Կրնախատեսուի,

Շար.ի Է 10

ՄԱԿԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԱՋԵՒ ԽՕՍՔ ԱՌՆԵԼՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՆԱՅՈՒՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄՈՎՍԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՆԿԱՏԵՑ ՂԱՐԱԲԱՂ - ԱԶՐՊԷՅՃԱՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ, 2 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ) - ՄԱԿի մէջ Հայաստանի մնայուն ներկայացուցիչ Մովսէս Աբէլեան, 28 Հոկտեմբերին, ՄԱԿի ընդհանուր ժողովին ՄԱԿի եւ Միջխորհրդարանական Միութեան վերաբերեալ օրակարգին գծով խօսք առաւ եւ կարեւոր նկատեց համաշխարհային մակարդակով խորհրդարաններու մասնակցութիւնը խաղաղութեան եւ անվտանգութեան գաղափարի քաջալերման գործընթացին մէջ:

Շար.ի Է 10

ԸՍՏ ԹՐՔԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆԱԳՈՐԾԻՆԵՐՈՒՆ

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆՆԵՐ ԽԱՓԱՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐ ԾՐԱԳՐԱԾ ԷԻՆ 75ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՕՐԸ

ՊՈՒԼԻՍ, 2 (ՌՈՅԹԵՐԶ).- Թուրքիա երկուշաբթի օր յայտնեց, թէ ծայրայեղական իսլամականներու կողմէ պայթուցիկ նիւթերով լեցուն օդանաւ մը Գեմալ Աթաթուրքի դամբարանին վրայ ջախջախելու ծրագիր մը ձախողութեան մատնած է:

Պոլսոյ կառավարիչը Էրոլ Զաքիր, ըսաւ, որ ահաճառպահական գործողութիւնը պիտի զուգադիպէր ահեցեալ Հինգշաբթի օրուան 75րդ տարեդարձի հանդիսութիւններուն:

Իսկ յաջորդ օրուան համար ծրագրուած երկրորդ գործողութեան մը ընթացքին կ'առաջադրուեր Պոլսոյ մէկ կարեւոր մզկիթը գրաւել եւ «մինչեւ մահ պայքարիլ», ըսաւ Զաքիր, մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին:

Ոստիկանութիւնը *միլլամիթ*, հրացան, զէնք, գնդամթերք եւ իսլամական կանաչ դրօշակներ ցոյց տուած է թղթակիցներուն, մամլոյ ասուլիսի ընթացքին:

Հանդիսութեանց գլխաւորը առաւօտեան գիշերը առանձին գիւեղ մը

Շար.ի Է 10

ՔԱՐԻԻԼԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄԸ ԿԸ ՆԱԽԸՆՏՐԷ ՊԱՔՈՒ - ՍՈՒՓՍԱ ՃԱՄԲԱՆ

ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ԱԼԻԵՒ

Ազրպէյճանի նախագահ Հայտար Ալիեւ անցեալ շաբաթ Ալիգարայի մէջ տեղի ունեցած նարցագրոյցի մը մէջ յայտնած է, թէ քարիւղի միջազգային ընկերութիւններու էյ. Ար. Օ. Սի. համախմբումը փորձած է դիմը համոզել, որ Պաքու - Ճէյհանի հաւնդէպ իր յանձնառութիւնը սխալ է:

Ան ըսած է, թէ Ալիգարայի մէջ տեղի ունեցած նարցագրոյցի մը մէջ յայտնած է, թէ քարիւղի միջազգային ընկերութիւններու էյ. Ար. Օ. Սի. համախմբումը փորձած է դիմը համոզել, որ Պաքու - Ճէյհանի հաւնդե

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ, ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԵՒ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅԼ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ ԿԱՅՑԵԼԵՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Հանրապետութեան Նորընտիր նախագահ Էմիլ Լահուտ երէկ չարունակեց իր տեսակցութիւնները պետական հաստատութեանց ու մարմիններու պատասխանատուներու հետ, ծանօթանալու համար անոնց իրավիճակին: Այս չրջագիծէն ներս, ան յաջորդաբար ընդունեց պետական հաչուեքննիչ մարմնի նախագահ Ափիֆ Մուքատտամ, չինարարական ծրագիրներու գործադրութեան խորհուրդի նախագահ Մոհամմէտ Ֆաուազր, Լիբանանեան համալսարանի նախագահ Ասատ Տիապ, Պէյրութի մեծ ծրագիրներու գործադրութեան խորհուրդի նախագահ Մոհամմէտ Ղագիրին, էլեկտրականութեան րնկերութեան րնդհանուր տնօրէն Ժոզէֆ Հաուան, Պէյրութի Նաւահանգիստի վարիչ խորհուրդի նախագահ Մուհիպ Իթանին, մաքսային վարչութեան պետ Իսամ Հապալլան, Ինթրա րնկերութեան եւ Քագինօ Տիւ Լիպանի վարիչ խորհուրդներու նախագահներ Մահֆուզ Սաքինէն ու Հապիպ Լրթէյֆը:

Լահուտ ապա րնդունեց նախարարներ Շահէ Պարսումեանի, Ֆարէս Պուէյդի, Ժան Օպէյտի, Օմար Մրսքաուիի եւ Եսային Ժապէրի, ինչպէս նաեւ՝ երեսփոխաններ Նեսիպ Լահուտի, Սեպուհ Յովհաննեանի, Պութրոս Հարպի, Խալիլ Հրրաուիի, Ժամիլ Շամմասի, Ֆայսալ Տաուտի, Նայիլա Մուաուատի, Շաքէր Ապու Սլէյմանի, Ռոպէր Ղանէմի, Անթուան Հատտատի, Մահմուտ Աուատի, Մանսուր Պոնի, Էլի Սքաֆի, Ժիհատ Սամատի, Ասէմ Քանսոյի, Ժրպրան Թոքի, Ապտլ Լաթիֆ Զէյնի, Իսմայիլ Սրըքարիէի, Մարուան Ֆարէսի, Հիւսէյն Հաժ Հասանի, Ամար Մուսաուիի, Մոհամմէտ Ապտլ Համիտ Պայտունի, Թալալ Մրրհապիի, Նապիլ Պուսթանիի, Նուհատ Սայիտի, Մոհամմէտ Քապպարայի եւ Էլիաս Խպէյնի չնորհաւորական այցելութիւնները:

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՀԻՆԳ ՏԱՐԻՆԵՐԸ...

Շարունակուած Ա..է.ն.ի

նախագահ Քոչարեան. Շաբաթ օր Սիւնիք կատարած այցելութեան մը ընթացքին: Նախագահին համաձայն, մեծամասնական - համամասնական սկզբունքներու 60-40 համեմատութիւնը աւելի ճիշդ կ'արտայայտէ երկիրին ներկայ իրավիճակը: «Ես մէկ բան կրնամ յստակ ըսել, առանց որեւէ կասկածի երաշխաւորել. որ ընտրութիւնները պիտի ըլլան արդար», յայտարարեց նախագահ Քոչարեան: Նշենք. որ Ազգային ժողովը երէկ սկսաւ ընտրական օրէնսգիրքի նախագիծերու քննարկումին (լուրը կարդալ ատորեւ):

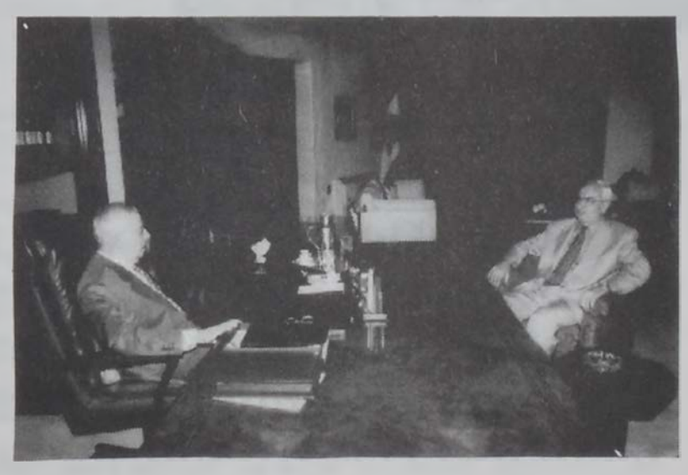
Ներքին գործոց եւ ազգային անվտանգութեան նախարարութիւնը բաժնելու մասին քաղաքական ուժերու առաջարկներուն անդրադառնալով, նախագահ Քոչարեան ըսաւ, որ «սահմանադրութեան համաձայն, անիկա մաս կը կազմէ իմ լիազօրութիւններուս եւ ես պատրաստ չեմ այդ լիազօրութիւնները քննարկել ոեւէ մէկու հետ»: Նախագահը նաեւ անթոյլատրելի նկատեց կառավարութեան հարցերուն մասին քաղաքական կազմակերպութիւններու գնահատականները:

Ուժանիւթի սակերու մասին Քաղաքական Խորհուրդի գնահատականներուն եւ առաջարկութիւններուն անդրադառնալով, նախագահ Քոչարեան յայտնեց. որ «կայ կառավարութիւն, կայ ուժանիւթի յանձնախումբ մը, որ մասնագիտական ձեւով կ'ընէ այդ հաշիւները: Ասիկա մարզ մըն է, ուր քաղաքական որեւէ կազմակերպութիւն ընելիք չունի»:

Նախագահ Քոչարեան Սիւնիքի մէջ այցելեց Որոտան - Արփա փապուղին եւ մասնակցեցաւ Ծղուկ - Գորիս ջրատարի բացման արարողութեան: Ջրատարը Գորիսի պիտի ապահովէ ըմպելու ջուր, իսկ Որոտան - Արփա փապուղիին շինարարական աշխատանքները պիտի աւարտին 2000ին:

Նախագահը հաւաստեց, որ ընթացիկ աշունը պիտի ըլլայ Հայաստանի ամէնէն կայուն աշունը, որուն կարգ մը քաղաքական գործիչներ չեն հաւատար, իսկ հետագայ հինգ տարիները պիտի ըլլան Հայաստանի վարգացման տարիները:

ԱՄԻՆ ՀԱՖԷՋ ԿԸ ԴՐՈՒԱՏԷ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԸՐԱՈՒԻԻ ԱՋԳԱՅԻՆ ԿԵՑՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Հանրապետութեան նախագահ Էլիաս Հրաուիի հետ տեսակցէ ետք, նախկին վարչապետ Ամին Հաֆէզ հաստատեց, որ Լիբանանի համար անկարելի է ընդունիլ խաղաղութեան բանակցութիւններու վերակսումը առանց Սուրիոյ, որպէսզի երկու առանցքներուն միջեւ ձեղք մը չյառաջանայ:

Տեսակցութենէն ետք, Հաֆէզ ըսաւ, որ նախագահին փոխանցած է իր բարձր գնահատանքը անոր ազգային կեցուածքներուն՝ համոզում յայտնելով, որ յաջորդ իշխանութիւնը պիտի շարունակէ իր ուղեգիծը:

Հաֆէզ կգուշացուց Ուայ Փլէնթէյշընի համաձայնագիրին յաջորդող ճնշումներէն՝ հաւաստելով, որ սուրիական կողմը կը մերժէ վերսկսիլ բանակցութիւնները, եթէ անոնք պիտի չշարունակուին իրենց կանգ առած կէտէն: Լիբանանեան սուրիական առանցքներուն միջեւ ձեղքի մը առաջացումը անհաւանական է, որովհետեւ Լիբանան գիտէ թէ այդ պարագային պիտի մեկուսանայ: Սուրիոյ հետ զօրակցութեան կողքին անհրաժեշտ է նաեւ միջարաբական զօրակցութիւն, ընդգծեց Հաֆէզ:

ԱՊՈՒ ՌԸԶՔ

Աշխատաւորական համադաշնակցութեան ղեկավար Էլիաս Ապու Ռըշք նախագահ Հրաուիի հետ քննարկեց տնտեսական եւ ապրուստի հարցերն ու յատկապէս պետական պաշտօնեաներու ամսականներու եւ աստիճաններու ցուցակի բացթողումները, որոնք իրաւապուրկ ձգած են բազմաթիւ տարրեր, մասնաւորաբար պետական ուսուցիչները:

ԱՋԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՔՆՆԱՐԿԷ ...

Շարունակուած Ա..է.ն.ի

ԱԻՄի խմբակցութիւնը, յանձինս Պարոյր Հայրիկեանի, յայտարարեց, որ իրենք կը միանան 53 պատգամաւորներուն կողմէ ներկայացուած միասնական տարբերակին:

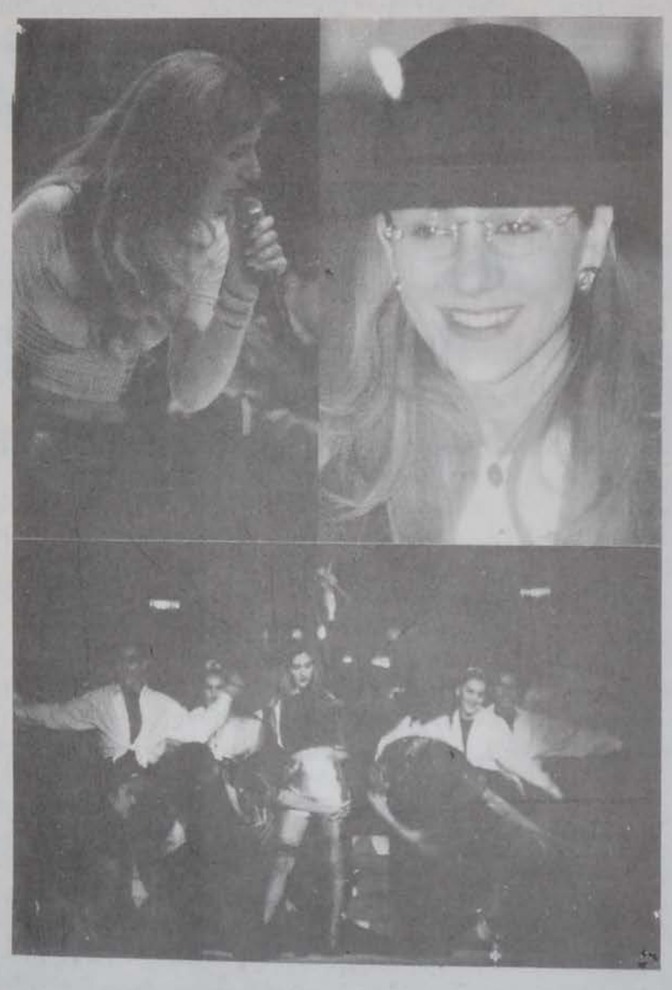
Այնուհետեւ Եդուարդ Եգորեան ներկայացուց միասնական տարբերակը, որ հաստատուած է խորհրդարանի մէջ ներկայացուած 11 կուսակցութիւններու անդամներուն կողմէ (ներառեալ՝ Հ. Յ. Դ.): Ընտրական օրէնսգիրքին հիմնական բաժինը ընտրութեան ձեւին եւ ընտրական յանձնախումբերուն առնչուող դրոյթներն են: Միասնական նախագիծը կ'առաջարկէ համամասնական ձեւով ընտրուած 101 իսկ մեծամասնական՝ 30 պատգամաւորներ: Ե. Եգորեան նշեց, որ յանձնախումբերու կազմութիւնը կարեւոր նախապայման է արդար ընտրութիւններ կայացնելու համար: Ան ըսաւ, որ պէտք է բացառել ընտրական յանձնախումբերուն կազմութիւնը մեծամասնական դրոյթով, իսկ միասնական տարբերակը կը նախատեսէ յանձնախումբերուն մէջ ներառնել կառավարական քաղաքական ուժերու ներկայացուցիչներ:

(Նշենք, որ «Երկրապահ» պատգամաւորական խումբին տարբերակը կ'առաջարկէ մեծամասնական - համամասնական 60-40 համեմատութիւնը: Մեծամասնական դրոյթով կ'ընտրուին ընտրական տարածքներուն մէջ քուէներու մեծամասնութիւնը ապահոված անհատներ, իսկ համամասնական դրոյթով քուէները կը տրուին կուսակցութիւններուն եւ շահած քուէներու տոկոսային համեմատութեան համաձայն կուսակցութիւններու ցանկերէ կ'ընտրուին պատգամաւորներ, Ա.):

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ ՎԱՆԱՅ ՉԱՅՆԻ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՍԻՐՈՒԱԾ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՆՈՒՆԷ ԵՍԱՅԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԼԱ ՍԱԺԷՍ սրահին մէջ, ժըտէյտէ:
●ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ - ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ՝ ՇԱԲԱԹ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՆ, ՔԱՋԻՆՕ ՖԱՈՒԱՐ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ:

«Նուէնէ Եսայեանին յաջողուեց կանգնել ազգային երգը փրոփականտողներու առաջին շարքում: Նա արուեստագէտների ուշադրութիւնը սեւեռեց իր երգեցողութեան վրայ՝ ասելով, որ կարելի է եւ այսպէս երգել: Ան այսօր լսելի է, որովհետեւ Նուէնէ Եսայեանը ժողովրդական երգը ներկայացնում է թարմ, նոր ու վառ գոյներով՝ անշուշտ հարազատ մնալով այն աւանդոյթներին, որ մեզ բողել են մեր բեմի մեծերը, հայ արուեստի նուիրեալները»:

ՌՈՒԲԻԿ ՄԱՔԵՒՈՍԵԱՆ

ՄԱՐԶԻԿ ՀՄԸՄ

ԽԱՉԲԱՌԻ ՄՐՑԱՆԱԿ

Հրապարակի վրայ է արդէն Հ. Մ. Ը. Մ.ի պաշտօնաթերթ «Մարզիկ» ամսագիրի վերջին թիւը (195), որ կ'ընդգրկէ մարզական խաչբառի մրցանք: Մըրցանքին կրնան մասնակցիլ «Մարզիկ»ի բոլոր ընթերցողները, անխտիր:

Խաչբառը լուծողները հարկ է, որ ամէնէն ուշը Շաբաթ, 14 Նոյեմբեր 1998ին իրենց պատասխանները, փակ պահարանի մը մէջ զետեղած, յանձնեն Համազգայինի գրախանութ (Շաղզոյեան կեդրոն) կամ «Մարզիկ»ի խմբագրատուն (Պուրճ Համուտ, Ձիձիշեանի թաղ):

Ճիշդ լուծողներու անուանացանկէն վիճակածքգութեամբ պիտի որոշուին անուանները երեք մրցանակաւորներու, որոնք պիտի ստանան իրենց նուէրները:

Ա. մրցանակ՝ Կիպրոս երթ ու դարձի տոմս մը, տրամադրուած՝ ARA TRAVELի կողմէ:

Բ. մրցանակ՝ ROVINA թանկարժէք ժամացոյց մը, տրամադրուած՝ ընկերութեան Լիբանանի ներկայացուցիչներուն կողմէ:

Գ. մրցանակ՝ կանացի արժէքաւոր պայուսակ մը, տրամադրուած՝ SOULIERS GERARD հաստատութեան կողմէ:

ՅԻՇԱՏԱԿ

Կիրակի, 1 Նոյեմբեր 1998ին, Ծայրագոյն Վարդապետութեան աստիճան ստացան Կիլիկեան Ուխտի միաբաններէն Հոգշ. Տ. Բաբգէն վրդ. Չարեան եւ Հոգշ. Տ. Խորէն վրդ. Տողրամաճեան:

Բաբգէն վարդապետի Ծայրագոյն վարդապետութեան աստիճանի տուչութիւնը կատարուեցաւ Սան Ֆրանսիսքոյի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուր աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր կը ծառայէ իբրեւ հոգեւոր հովիւ: Տուչութիւնը կատարեց Ամերիկահայոց Արեւմտեան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Մուշեղ եպսկ. Մարտիրոսեան: Իսկ Հայր Խորէնին տուչութիւնը կատարեց Թեհրանի Հայոց թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Արտակ արք. Մանուկեան, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջ մատուցուած Սուրբ Պատարագի ընթացքին, որուն կը նախագահէր վեհափառ հայրապետը:

Պատարագէն ետք, վեհարանի դահլիճին մէջ վեհափառ հայրապետը իր խօսքը ուղղեց ներկաներուն ու յատկապէս ձեռնադրուած Հայր Սուրբին. Միաբանութեան եւ Դպրեվանքի սաներուն, շեշտելով որ ձեռնադրութիւնը կոչ մըն է ծառայութեան: Կոչ մը, որ ոչ միայն ուղղուած է ձեռնադրուողին, այլ անոր ընդմէջէն միաբանութեան բոլոր անդամներուն՝ վերանորոգելու իրենց յանձնառութիւնը ծառայելու մեր եկեղեցւոյ ու ժողովուրդին:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԻՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ...

Շարունակուած Ա..է.ն.ի

երկու երկիրներու ճարտարարուեստական արտադրութեանց ազատ փոխանակմանն եւ 1999ին սկսեալ անոնց միջեւ մաքսատուրքերու տարեկան 25 առ հարիւր նուազեցման համաձայնագրերու գործադրութեան *մեքանիզմ*ները: Նաեւ որոշուեցաւ կազմել եռակողմեայ մը երկու երկիրներու էլեմուտքի, տնտեսութեան ու երկրագործութեան նախարարութիւններէն պատրաստելու մաքսատուրքերու բաղդատական ցուցակ մը:

Յանձնախումբը իր յաջորդ ժողովը պիտի գումարէ Պէյրութի մէջ, Դեկտեմբեր 16ին:

Հանդիպումէն ետք, Հարիրի յայտարարեց, որ ամբողջացած է քննարկումը ազատ փոխանակմանն համաձայնութեան գործադրութեան մէջոցներուն եւ յայտնեց, որ Սուրիոյ նախագահ Հաֆէզ Ասատի ցուցմունքերով սուրիական կողմը մեծ դիւրութիւններ եւ հասկացողութիւն ցուցաբերած է, իսկ վարչապետ Զոհրպի շատ օգնած է:

Հարիրի վստահեցուց, որ մաքսատուրքերու նուազումը պիտի սկսի 1 Յունուար 1999ին եւ արտադրութեանց փոխանակումը պիտի թոյլատրուի առանց կանխաւ արտօնութիւններ ստանալու: Ան նկատել տուաւ, որ լիբանանեան ու սուրիական շուկաները միասին կը հաշուեն 20 միլիոն սպառող:

Սուրիոյ վարչապետ Մահմուտ Զոհրպի ժողովներեն ետք ըսաւ, որ ժողովին քննարկուեցաւ ստորագրուած համաձայնագիրներու գործադրութեան ձեւը, որ նպաստաւոր է եւ դրական անդրադարձ պիտի ունենայ երկու ժողովուրդներուն համար:

ԱՐՑԱԽԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՖՈՆՏԻՆ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Հայկ Պայթարեանի մանուկ քառատուներին առիթով տէր եւ տիկին Հրաչ եւ Թագուհի Գրգեաշարեան եւ օրդ. Ովսաննա Իզմիրլեան 50.000 լ.ո. ՔԱՀԷԻի Մեթրանոցին:

Վիգէն եւ Լիւսիլ Քէշիշեանի ամուսնութեան առիթով օրդ. Ովսաննա Իզմիրլեան 25.000 լ.ո. ՔԱՀԷԻի Մեթրանոցին:

ՎԱՐՁՈՒ ԽԱՆՈՒԹ (ՏԱՄԱՆՈՎ)

●Արաքս փողոց: Հեռ. 03-626139:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒ 12 ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԵՐ

●Տորայի մայրուղի, կառատունը պահանովուած: Հեռ. 03-667678-9:

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ (ԽԼՈՒՅՈՎ)

●Արաքս թաղ: Հեռ. 03 - 326044:

ՍՏԱՑԱՆՔ

●ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Է. Կարգերու
ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՓԱՄՊՈՒՔԵԱՆ
ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆ
Միացեալ հրատարակութիւն
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ
եւ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՀԷ ՍԷՓԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
ՊԷՅՐՈՒԹ, 1998

ՄԵՆՔ ԻՐԱՒՔ ՉԻՍՏԱՏԱՆՔ ԿԸ ՄՆԱՅ ՄԱԿԻ ՁԵՆՔԻ ՔՆՆԻՉՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԿԱԽԵԼՈՒ ԻՐ ՈՐՈՇՈՒՄԻՆ ՎՐԱՅ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ԲՐԻՏԱՆԻԱ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՁԵՌՆԱՐԿԵԼ

Իրաք երէկ հաստատ մնաց ՄԱԿի վէնքի քննիչներուն հետ գործակցութիւնը առկախելու որոշումին վրայ, հակառակ անոր որ Միացեալ Նահանգներ եւ Բրիտանիա կը սպառնան վինուորական գործողութեան մը ձեռնարկել:

Իրաքի խորհրդարանը, որ 250 անդամներէ կը բաղկանայ, միաձայնութեամբ որոշեց վօրավիգ կանգնիլ գործակցութիւնը առկախող որոշումին, մինչեւ որ Ապահովութեան Խորհուրդը վերատեսութեան ենթարկէ Իրաքի պատժամիջոցները ջնջելու հարցը եւ պաշտօնական կերպով ՄԱԿի վէնքերու յանձնախումբի նախագահ Ռիչըրտ Պաթլըրը:

Իրաքի կողմէ Շաբաթ օր որդեգրուած որոշումը արգիլեց ՄԱԿի քննիչներուն աշխատանքը: Քննիչներուն արգիլուեցաւ մտնել կեդրոններ, որոնք նախապէս քննութեան ենթարկուած են: Քննիչներուն արտօնուեցաւ յիշեալ կեդրոններուն մէջ պահել իրենց կողմէ հաստատուած *քամերա*ները եւ հակաղդեցութեամբ միջոցառում մը, բայց եւ այնպէս Ուաշինկթընը պատրաստ է միակողմանի որոշումներ տալու:

Նախագահ Պիլ Քլինթընը խիստ ոճով դատապարտած էր Իրաքի որոշումը, որ յընդհակառակ խախտում մըն է ՄԱԿի հետ գոյացուցած համաձայնութիւններուն: Աւելի ուշ, Քլինթընը, Քոհէնը, արտաքին գործոց նախարար Մատլէյնը Օլպրայթ եւ ազգային անվտանգութեան հարցերու խորհրդատու Սէնտի Պըրկըը հանդիպում ունեցան խորհրդակցելու համար Իրաքի դէմ որդեգրուելիք կեցուածքին մասին:

Բրիտանիա իր կարգին, երէկ յայտարարեց, որ վօրակցութիւն պիտի յայտնէ Իրաքի դէմ ուժի գործածութեան ընտրանքին, որպէսզի Պաղտատ ենթարկուի ՄԱԿի բոլոր որոշումներուն:

Վարչապետ Թոնի Պլէրի բանբերը յայտնեց, որ վարչապետը խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ նախարարներուն եւ ապա՝

Շար.ի՛ է. 10

ԲՐԻՏԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Միացեալ Նահանգներու պաշտպանութեան նախարար Ուիլիըմ Քոհէն Կիրակի երեկոյեան Ուաշինկթընէն վերադարձաւ կրճատելէ ետք ասիական իր շրջապտոյտը: Քոհէն ըսաւ, որ ամէն մարդ սկսած է ձանձրանալ Իրաքի կեցուածքէն: Ան դիտել տուաւ, որ վինուորական գործողութեան մը ընտրանքը միշտ ալ հաւանական կարելիութիւն կը մնայ: Քոհէն ըսաւ, որ Ուաշինկթընն պիտի նախընտրէ Իրաքի դէմ որդեգրել ՄԱԿի եւ բոլոր դաշնակիցներու հաւանութեան ներքեւ գործել:

ՓՐԻՄԱԿՈՎ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ԻՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ) - Ռուսիոյ վարչապետ Եւգենի Փրիմաքով Երկուշաբթի օր իր կառավարութեան տնտեսական ծրագիրը պաշտպանեց, խորհրդարանական ղեկավարներու դիմաց, հակառակ վարկ յատկացնող օտար կազմակերպութիւններու եւ ռուսական մամուլին վերապահութիւններուն:

Փրիմաքով ըսաւ, որ տնտեսութիւնը կառավարական յաւելեալ օրէնքներու կարիքը ունի Ռուսիան իր տագնապէն դուրս բերելու համար:

Տնտեսական ծրագիրը որդեգրուած էր Փրիմաքովի կառավարութեան կողմէ անցեալ շաբաթավերջին կայացած արտակարգ նիստի մը րնթացքին:

Դրամական Միջազգային Ֆոնտը շաբաթավերջին ծրագիրին մասին իր դիտողութիւնը արտայայտած էր՝ մերժելով անմիջականօրէն անհրաժեշտ 4,3 միլիառ տոլարի վարկ յատկացնել Ռուսիոյ:

«Տնտեսական կեանքին մէջ պետական միջամտութիւնը կենսական է տնտեսական կարգ ու կանոն հաստատելու համար», ըսաւ Փրիմաքով ղեկավարներուն: Ան ասիկա նկարագրեց իբրեւ «համաշխարհային միջոցառումի քայլեր» տագնապ դիմագրաւող երկիրներու մէջ:

Փրիմաքովի ծրագիրը կ'առաջարկէ տնտեսութիւնը եւ ռուբլին պետական աւելի մեծ հակակշիռի ենթարկել, ճարտարարուեստի մարգին մէջ տուրքերու որոշ մեղմացում մը կատարել եւ կեդրոնական պրամատան կողմէ որոշ ֆինանսաւորում մը ապահովել՝ յաւելեալ պրամ տպելով: Այս բոլոր միջոցառումները կասկածամտութեամբ կը դիտուին Դ. Մ. Ֆոնտին կողմէ:

Մինչ այդ, Կրեմլինի մէկ բանբերը Երկուշաբթի օր յայտնեց, որ նախագահ Պորիս Ելցին Սոչիի մէջ կը հանգրստանայ եւ օրուան րնթացքին յատուկ ժողովներ չունի:

Բանբերը ըսաւ, որ Ելցին նախատեսուածին նման Մոսկուայի մէջ Նոյեմբեր 10էն 13 ձափոնի վարչապետ Ռեյցօ Ուպուչիի եւ Զինաստանի նախագահ Ձիանկ Մեմինի հետ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ:

ՈՒՔՐԱՆԻԱ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ

Միւս կողմէ, Ուքրանիա երէկ բողոքեց Ռուսիոյ խորհրդարանին կարգ մը յայտարարութիւններուն դէմ, ներառեալ այն յայտարարութիւնը, թէ Ուքրանիոյ Սեւ Ովկու բանալի Սեւաստոփոլ նաւահանգիստը ռուսական է:

Ուքրանիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը ըսաւ, որ հակաուքրանական խօսքեր արտասանուած են անցեալ ամիս պետական Տումային մէջ եւ «մենք կանոնք Ուքրանիայէն հոդային պահանջ կը նկատենք»:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԻՊՐՈՍ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

ՆԻԿՈՍԻԱ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ) - Իսրայէլի նախագահ Էկէր Ուայցման Երկուշաբթի օր Կիպրոս ժամանեց, եւսրեայ պաշտօնական այցելութեան մը համար: Ուայցման իսրայէլցիի առաջին նախագահն է, որ Կիպրոս կ'այցելէ:

Ուայցման տեսակցութիւն ունեցաւ Կիպրոսի նախագահ Կլաֆքոս Քլերիտէսի հետ, որուն հաւաստեց, թէ Իսրայէլի գինուորական կապերը Թուրքիոյ հետ պիտի

Շար.ի՛ է. 10

ԱԼԲԵՐԻԱ

ԱՊՊԱՍԻ ՄԱՏԱՆԻ ԿՈՉ Կ'ՈՒՂՂԷ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԶԻՆԵԱԼՆԵՐՈՒՆ՝ ՅԱՐԳԵԼՈՒ ԶԻՆԱԴՈՒԼԸ

ԱԼԺԷ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ) - Ալճերիոյ արգիլուած Իսլամական Փրկութեան Ճակատի դեկավարը կոչ ուղղեց իսլամական գինեալներուն, որ յարգեն մէկ տարիէ ի վեր հաստատուած գինադուլը, հակառակ անոր, որ կառավարութիւնը կը մերժէ բանակցիլ իրենց հետ, հաղորդեց օրաթերթ մը Երկուշաբթի օր:

Ապպասի Մատանի նամակ մը ուղարկած է Իսլամական Փրկութեան Բանակի դեկավար Մատանի Մեգրակի եւ գինեալ հինգ այլ թեւերու՝ պահանջելով, որ անոնք ամրապնդեն գինադուլը, հաղորդեց «Ալամ Ալասիասի» օրաթերթը:

Ալճերիոյ Իսլամական Զինեալ Շարժումը անտեսած է այս կոչը, որ քանի մը շաբաթ առաջ հրապարակուած է:

Միւս կողմէ, Ալճերիա Երկուշաբթի օր պատպարտեց Պուրքինա Ֆասոն, որ ապաստան տուած է Ի. Փ. Ճակատի աքսորեալ դեկավարներէն մէկուն, որուն դէմ ի բացակայութեան մահավճիռ արձակուած է:

Արտաքին գործոց նախարարութիւնը անրդունելի նկատեց, որ ափրիկեան երկիր մը, որ կը նախագահէ Ափրիկեան Միութեան կազմակերպութեան, իր հողերուն վրայ ընդունի ահարեկչական շարժումի մը դեկավարը:

Անցեալ շաբաթ, Ջուլիցերիա Պուրքինա Ֆասօ արտաքսած կր Ահմէտ Զաուին, որ իր ընտանիքին հետ հինգ ամիսէ ի վեր Ջուլիցերիա ապաստանած էր:

ԷՐԻԹՐԷԱ ՀԷՆԻԾ ԿՂԶԻՆ ՅԱՆՁՆԵՑ ԵՄԷՆԻ

Էրիթրէա կիրակի օր Հէնիչ կղզին Եմէնին յանձնած է համաձայն անցեալ ամսուան միջազգային ատեանի մը որոշումին, որ վերջ տուած էր կարմիր Ծովու քանի մը կղզիներու կերիչխանութեան գծով բանավէճին:

Եմէնի պաշտպանութեան նախարարը Հէնիչի վերեւ իր երկրին դրօշակը բարձրացուց, մինչ Եմէնի բանակը եւ ծովուժի անդամներ կղզիին վրայ դիրք կը բռնէին ու էրիթրէական ուժեր կը հեռանային ատկէ:

Եմէնցի բարձրաստիճան պաշտօնատար մը ըսաւ, թէ ներկայիս եմէնցի չուրջ 3000 ուժ կայ կղզիին վրայ:

Եմէն եւ էրիթրէա 1995ին կարճատեւ բախում մը ունեցած էին Հէնիչի եւ խումբ մը կղզիներու կերիչխանութեան հարցով: Առնուազն 12 գոհ արձանագրուելէ ետք երկու կողմերը որոշած էին հարցը միջազգային ատեանի մը յանձնել:

(ՌՈՅԹԸՐՋ)

ՓԻՆՈՇԷԻ ՅԱՆՁՆՈՒՄԸ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ՀԱՐՑ Է

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՊԼԷՐ

Բրիտանիոյ վարչապետ Թոնի Պլէր երէկ յայտնեց, որ Չիլիի նախկին բռնատէր Աուկուսթօ Փինոչէի այլ երկրի մը յանձնումը դատարաններուն եւ բրիտանական կառավարութեան վերաբերող հարց է:

Մամլոյ ասուլիսի մը րնթացքին ան ըսաւ, որ դատարանային գործընթաց մը տեղի կ'ունենայ, «չմիջամտեցինք եւ պէտք չէ միջամտենք»:

Լոնտոնի Գերագոյն Ատեանը Ուրբաթ օր որոշած էր երաշխաւորագինի իրաւունք տալ Փինոչէին պայմանաւ, որ Լոնտոնի մէկ հիւանդանոցին մէջ ոստիկանութեան հսկողութեան տակ մնայ:

Լորտերու Տունը Հոկտեմբերի օր (վաղը) Գերագոյն Ատեանին վճիռը վերատեսութեան ենթարկելու առաջարկ մը պիտի քննարկէ:

Մինչ այդ, Չիլիի աքսորեալներ եւ մարդկային իրաւանց պաշտպան խմբակներ երէկ թափ տուին Փինոչէն արդարութեան յանձնելու համար իրենց արշաւին:

Չիլիի մէջ, ձախակողմեաններ եւ մարդկային իրաւանց պաշտպաններ կիրակի օր Ամենայն Սրբոց օրուան առիթով քայլարշաւ մը կատարեցին դէպի Սանթիակոյի հանրային գերեզմանատունը՝ յարգանքի տուրք մատուցելու համար Փինոչէի արիւնալի վարչակարգին զոհերուն:

Միւս կողմէ, Դանիոյ մէջ րնակող չարք մը չիլիցիներ կոչ ուղղեցին դանիացի երեսփոխաններուն, որպէսզի Բրիտանիոյ վրայ ճնշում բանեցնեն Փինոչէն Սպանիոյ յանձնելու համար:

(ՌՈՅԹԸՐՋ)

ՇՐԷՕՏԸՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

ԼՈՆՏՈՆ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ) - Գերմանիոյ վարչապետ կերհարտ Շրէօտըր դէպի արտասահման պաշտօնական իր առաջին այցելութիւնը կատարեց Երկուշաբթի օր՝ Բրիտանիա ժամանելով:

Շրէօտըր տեսակցութիւն ունեցաւ Բրիտանիոյ վարչապետ Թոնի Պլէրի հետ: Աւելի ուշ, ան ճառ մը պիտի արտասանէր բրիտանացի գործարարներու համագումարի մը: Պլէր - Շրէօտըր տեսակցութեան գուգահեռ, հանդիպում մը ունեցան երկու երկիրներուն արտաքին գործոց նախարարները՝ Եոչքա Ֆիշըր եւ Ռոպին Քուք:

Բրիտանիա կր յուսայ թափ տալ Գերմանիոյ հետ կապերուն, սակայն յստակացնելով, որ չուզեր խանգարել Գերմանիա - Ֆրանսա սերտ գործակցութիւնը:

ՄԵՆԷՄ ԱԻԱՐՏԵՑ ԲՐԻՏԱՆԻԱ ԻՐ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Արժանթինի նախագահ Քարլոս Մենէմ Կիրակի օր յայտնեց, որ Արժանթինի եւ Բրիտանիոյ միջեւ հաշտութիւնը՝ Մալվինեան կղզիներուն հարցով պատերազմէն ետք, երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրական կապերը պիտի ամրապնդէ:

Ան կր խօսէր Բրիտանիա վեցօրեայ այցելութեան մր առարտին:

Բրիտանական ճարտարարուեստի համադաշնակցութեան տարեկան համագումարին րնթացքին, Մենէմ յայտարարեց, որ այցելութիւնը անկիւնադարձ է երկու երկիրներուն յարաբերութիւններուն մէջ:

Այցելութեան րնթացքին, ան Մալվինեան կղզիներու պատերազմին գոհերուն դամբարանին վրայ ծաղկեպսակ մր գետեղած էր՝ հաշտութեան ժեստով մր:

1982ին տեղի ունեցած պատերազմին չուրջ 1000 գինուոր գոհ գացած էր, երբ Բրիտանիա ուժ դրկած էր վերջ տալու համար րրիտանական հակակշիռին ենթակայ կղզիներուն արժանթինեան ներխուժումին:

(ՌՈՅԹԸՐՋ)

ՍԱՆԹԻԷՐ ՋԻՆԱՍՏԱՆԷՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԻՐ ՇՈՒԿԱՆԵՐԸ ԲԱՆԱԼ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱՌՋԵՒ

ՇԱՆԿՀԱՅ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ) - Եւրոպական Յանձնաժողովի նախագահ Ժաք Սանթէր Երկուշաբթի օր կոչ ուղղեց Զինաստանի, որ ջնջէ առեւտուրի խոչընդոտները՝ նկատի ունենալով, որ Եւրոպա կր վճարէ Ասիոյ երեւմտեան տագնապին գինր:

Սանթէր, որ պաշտօնական այցելութեան մր համար Զինաստան կր գտնուի, դիտել տուաւ, որ Փեքինի հետ Եւրոպայի առեւտուրի բացր աւելի մեծ պիտի դառնայ այս տարի, Ասիոյ տագնապին պատճառով:

Ասիոյ տագնապր պատճառ դարձած է, որ Զինաս-

Շար.ի՛ է. 10

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏՆՈՒԱԾ ԵՆ

Նախկին եուկոսլաւ Մակեդոնիոյ հաւրապետութեան մէջ իշխող ընկերվարականները երէկ խոստովանեցան, որ պարտութեան մատնուած են Կիրակի օր տեղի ունեցած խորհրդարանական ընտրութիւններուն տասնամեակներու ձախակողմեան կառավարութենէ ետք:

«Ընդդիմադիր ուժեղ կուսակցութիւն մը պիտի դառնանք», ըսաւ փոխ նախագահ Թիթօ Փեթքովսքի. Կիրակի գիշեր:

Աջակողմեան Լիւփչօ Կիորկեւսքի յայտնեց, որ իրենք եւ շուկայի արեւելումով բարեկարգումներ պահանջող ժողովրդավարական ընկերակցութեան անդամները կառավարութիւն մը կազմելու ընթացքին մէջ կը գտնուին:

Մակեդոնիա 1945էն ի վեր կը ղեկավարուի նամակավարներու կամ անոնց յաջորդները հանդիսացած ընկերվարականներու կողմէ:

ԵԹԷ ՉՈՒՆԵՆԱՅԻՆՔ ԱՋԳԱՅԻՆ ԾԵՐԱՆՈՑԸ

Երիտասարդութեան տարիները իր ետին թողած, դեպի անծանօթին մօտեցող, ունայնութեան փոսին գացող մարդուն է ան՝ ծերը. որքիչ անգամ ուրախութիւնը կ՚ունենայ ապրուած կեանքին գեղեցկութեամբ պարծենալու: Մանաւանդ հայ ծերերու ճակատագրուած բախտը. ծերեր, որոնք ապրած են Եղեռնի անաւորութիւնը: Ցուսա ձեզ արդեօք, թէ նոր ծերացող սերունդը տարբեր յիշատակ պիտի ձգէ իր ետին, յիշատակը յարգուած ըլլալու, յիշատակը թոռներուն ճեքիաթ պատմած ըլլալու: Երանի թէ մեր բոլոր ծերունիներն ալ իրենց աչքերը փակէին հարազատ երդիքին տակ, իրենց սիրելիներով շրջապատուած: Բանաստեղծները չեն անտեսած ծերութեան «թեման»: Մուշեղ Իշխան եւս ապուր մաղթանք ունի հայ ծերունիներուն հասցէին. «*Թող անոնք իրենց աչքերը փակեն իրենց ապրած երդիքին տակ*»: Գէորգ Եմինն ուրիշ առաջարկ կը ներկայացնէ «*Ծերունիներին բարի լոյս ասա. նրանք կիսով չափ խաւարի մէջ են*»: Սա արդէն մտածումի առաջնորդող պատուէր է. ուրեմն «Բարի լոյս» մը պիտի լուսաւորէր դեպի խաւար. դեպի գերեզմանի քալող ծերունիին օրը: Եւ ի՜նչ աժան. ի՜նչ ձրի քաջալերանք:

Ծերերու մասին մտածելու առիթ մը ստեղծուեցաւ. երբ այցելեցինք Հայ ծերերու տուն (պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ քանի մը տարի առաջ, թէ Մերացնոց բառը մէկ կողմ դրուի, եւ ըսենք՝ Հայ ծերերու տուն):

Գեղակերտ է շէնքը. ողջ մնաւ ազգային բարերարները, օրհնենք՝ օտար հայասէր բարեկամներու յիշատակին: Եռայարկ շէնքին մէջ պատսպարուած են մօտաւորապէս 140-150 ծերեր: Մամուլը լսելի կը դարձնէ ուղղակի եւ անուղղակի կերպով, թէ օրական 300 տոլար ծախս ունի այս ծերերը կերակրելը եւ կոչ կ՚ուղղուի հաւրութեան յիշեցնելով, թէ տարուան 365 օրերէն մէկը տանձնէ բարեսիրտ ու բարեգործ հայ մը:

Հայ ծերերու տունը (Պուրճ Համուտ) ունի իր ամսաթերթ- տեղեկատուն, ուր կը յիշատակուին բոլոր նուիրատուները: Գոհունակութիւնը կ՚ունենանք, թէ տնտեսական այս տագնապի ժամանակաշրջանին տակաւին ունինք մինչեւ իսկ «լումաներ» տրամադրող բարեսիրտ հայորդիներ:

* * *

Հին օրերու ծանօթ ընտանիքի մը ծերացած մօրը այցելելու մտադրութեամբ կը գտնուինք ծերերու տան մէջ: Անունը կու տանք պատսպարեալին, մեզ կ՚առաջնորդեն հաստատութեան հիւանդանոցային բաժանմունքը: Կը գտնենք տիկին Արուսեակը: Կը բարեւենք մէկ անձի, մեր բարեւին կ՚արձագանգեն ինձ ձայնով. սրահը տրամադրուած է հինգ-վեց անկողինի, ուր կը հանգստանան «հիւանդ ծերեր»: Կը զարմանանք, թէ մեզի ծանօթ անձեր կան տեղւոյն վրայ: Մէկը աջէն, միւսը ետեւի դիրքի մահճակալէն «բարեւ» կ՚ըսեն: Ուրիշ մը կողքի սենեակէն կը յառաջանայ ու կը բարեւէ: Հինգերորդ մը կը մօտենայ, միւնչեւ իսկ կ՚ողջագուրէ մեզ: Տեղեակ չէի, որ այսքան բազմաթիւ ծանօթներ կայինհոն: Համեմատաբար երիտասարդ ու առողջ տեսքով կին մը կ՚ըսէ.

- Ճանչցա՛ք զիս... տիկին Նուէրին տունը մաքրող Լիտիան եմ: Մէկուկէս տարիէ ի վեր հոս եմ: Տիկին Նուէրին բարեւեցէք, ըսէք՝ օր մը թող այցելէ:

Խոստացայ բարեւը փոխանցել: Ինք շարունակեց.

- Քոյրս եթէ տեսնես, անոր ալ ըսէք: Մէկուկէս տարիէ հոս եմ, քոյրս ալ չեմ տեսած...

Խօսակցութիւնը կ՚ընդհատուի, կին մը կը մօտենայ: Շարժումները արագ են. կարծես ծերացած չէ: Ձայնն ալ ուրախութիւն կը մատնէ: Նոյն հարցումը.

- Ճանչցա՛ք զիս, Անահիտն եմ, երբեմն կը տեսնուէինք ձեզի հետ: Յիշեցի՞ք: Ընթերցող ընտանիք էինք: Միայն ես ողջ եմ... Յաճախ այցելեցէք: Հոս մարդու կարօտ ենք: Եկէք, մեր սենեակը տեսէք:

Ձեռքես կը բռնէ ուժգին, որպէսզի փախուստ չտամ (կարծէք): Իսկ Լիտիան ուսս բռնած դէպի իրենց սենեակը կը հրէ:

- Հոս՛, հոս: Եւ եւ օրիորդ Անահիտը հոս կը մնանք: Տեսա՛ք ինչ մաքուր է: Միշտ եկէք, մարդու կարօտ ունինք...

Օրիորդ Անահիտ աճապարանքով *պիսքուի* տուփը երկարեց: Հատ մը առինք:

- Չ՚ըլլար, հատ մը եւս...

Դրամատան մը մէջ աշխատած էր Անահիտ, այսօր ծերացած է, բայց շատ ուրախ է, որ ազգին տան մէջ կ՚ապրի: Լիտիան կ՚ըսէ, թէ օրերը լաւ կ՚ընթանան, բայց միայն...«Մարդու կարօտ ունինհոն»:

Անոնք կ՚ուզեն իմանալ, թէ ուրկէ կը ճանչնամ տիկին Արուսեակը, որուն այցի եկած եմ: Բայց առանց ինծմէ պատասխան ստանալու, ինք կը շարունակէ իւսիլ, բացատրութիւններ տալ, մանրամասնութիւններ փոխանցել: Միւս կողմէ, այցելու տիկինմը կ՚ամբողջացնէ մնացեալը:

- Երեք զաւակ ունի տիկին Արուսեակը, ոչ մէկը քովն է: Զաւկին մէկը Գերմանիա, միւսը Անգլիա, աղջիկը Փրանսա: Եթէ մեռնի, լացող մը չկայ վրան: Այս տեսակ բան կ՚ըլլայ: Ինչ բարի կին է տիկին Արուսեակը: Ամբողջ օրը չի խօսիր, միայն կը նայի պատուհանէն դուրս: Հիմա առողջացած է, չուզեր իր սենեակը երթալ, որովհետեւ սա դիմացի պատուհանէն *Մեսրոպի*ին շէնքերը կ՚երեւան, կը նայի պատշգամին, ելումուտ ընող մանուկներ կան, երիտասարդներ կան, անոնցմով կը զբաղի:

Քիչ խօսող տիկին Արուսեակը խօսք առնելով կ՚ըսէ.

- Ի՜նչ ընեմ, դիմացը շէնքեր կան, հայ ընտանիքներ կան, անոնց նայելով ժամանակս դիւրին կ՚անցնի: Ինչ լաւ եղաւ, որ հոս եմ: Ազգը ողջ մնայ:

Ընթրիքի ժամն է. երիտասարդուհի մը ուտելիք կը բերէ հացին հետ՝ ձիթապտուղ, լոլիկ եւ քամած մածուն (*յեղնի*):

- Հրամմեցէք, միասին ուտենք կ՚ըսեն,- ծերերը կերկեր ձայնով...

Դուրս կու գանք հաստատութենէն. մութ ու լոյս միտքերով, սեւ ու ճերմակ ապրումներով: Մերթութիւնը, այս սարսափելին: Բայց ոչ այդ օրհնուած տարիքը, զոր չենք գիտեր համբուրել յաճախ, որուն փորձառութենէն չենք ուզեր օգտուիլ: Մեր միտքերուն կը միանայ երանութիւն - մաղթանք մը, ու կ՚ըսենք մենք - մեզի հետ իսօսելով.

- Երանի այն ծերունիներուն, որոնք իրենց աչքերը կը փակեն հարազատ օճախին մէջ:

ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

28 Հոկտեմբեր 1998

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 95ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄ

«Այսօր մենք երախտապիտութեան անհուն զգացումով կը յիշենք մեր նախորդներուն այն մեծերը, որոնք այսօրուան հետ խօսելու համար մեր բերանը լեզու դրին, որոնք այսօրուան աշխարհին նայելու եւ գայն ընկալելու համար մեզ աչքեր չնորհեցին, նաեւ մեզ կինեալ պահեցին օրհասի այս օրերուն համար, եւ որոնք մեր այս օրերը քաջարար ապրեցան իրենց օրերուն ընթացքին», յայտարարեց Հայաստանի Գրողներու միութեան նախագահ Հրանդ Մաթեւոսեան Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 30ին, Միութեան կեդրոնին մէջ, Գուրգէն Մահարիի (1903-1969) ծննդեան 95ամեակի երեկոյին բացումի ընթացքին:

Մահարիի կեանքին եւ գործերուն մասին իր խօսքը րսաւ բանասիրութեան տոքթոր, արձակագիր եւ թատերագիր Նորայր Ատայեան: Բանաստեղծ եւ արձակագիր Հեղինակը ներկայացուեցաւ նաեւ իր սերնդակից անուանի գրագէտներու, գիտնականներու եւ մերձաւորներու յուշերուն ընդմէջէն, եւ՝ ասմունքի անուանի վարպետներու արտասանութիւններուն մէջ:

Գուրգէն Մահարի ծնած է Վան, ուր ստացած է իր նախնական կրթութիւնը: Վերապրելով 1915ի Մեծ Եղեռնէն՝ ան ապաստան գտած է Երեւանի եւ Դիլիջանի որբանոցներուն մէջ: 1937ին ենթարկուելով ստալինեան բռնութիւններուն՝ երկար տարիներ կ՚անցկրնէ Սիպերիոյ աքսորավայրերուն մէջ: Ստեղծագործած է մինչեւ իր մահը Պալանկայի մէջ (Լիթվա): Թաղուած է Երեւան:

ՇԱՆՈՒԹՅՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Ազդակ»ի մէջ ազգային կամ առեւտրական ծանուցումներ հրատարակել փափաքողներէն կը խնդրուի ծանուցումին բնագիրը ընթեռնելի գիրով (հաստատու-թեանց պաթագային՝ նախընտրաբար պաշտօնական թուղթի վրայ. եւ՝ հաստատուած) ներկայացնել «Ազդակ»ի ծանուցումներու գրասենեակը:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆ ԱՅՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ, ՈՐՈՒՆ ԿԸ ՅԱՆԳԻՆ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՂ ԿՈՂՄԵՐԸ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները կը պաշտպանեն դարաւոր հակամարտութեան լուծման այն բոլոր նախաձեռնութիւնները, որոնք ձեռք կը բերուին հակամարտող կողմերու միջեւ, եւ որոնց կը համաձայնին հակամարտող կողմերը: Այս է ներկայիս Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան հարցին վերաբերեալ Միացեալ Նահանգներու դիրքորոշումը, որուն մասին լրագրողներուն տեղեկացուց Հայաստանի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպան Մայքրլ Լեմրնը, Հոկտեմբեր 30ին դեսպանատան մէջ կազմակերպուած մամլոյ ասուլիսին ընթացքին:

Այսպիսի դիրքորոշման միտքբերին այն է, թէ դուրսէն պարտադրուած լուծումները չրջանին մէջ երկարատեւ խաղաղութիւն չեն կրնար բերել: Ըստ այնմ, կարեւոր է նաեւ մտածել ոչ աւանդական լուծումներու մասին: Սակայն Մայքրլ Լեմրն աւելի չմանրամասնեց Միացեալ Նահանգներու դիրքորոշումը դարաւոր տագնապի լուծման վերաբերեալ:

Ասուլիսի ընթացքին դեսպանը կանգ առաւ յատկապէս չրջանային հարցերու վրայ եւ նշեց, որ Միացեալ Նահանգներ կ՚ողջունէն չրջանային համագործակցութեան միտող քայլերը: Այս մարգին մէջ Միացեալ Նահանգներ կը փափաքին Հայաստանը տեսնել ապահով, բարգաւաճ եւ ժողովրդավար երկիր, որ կը համարկուի միջազգային կառոյցներուն մէջ:

Կովկասեան չրջանին մէջ Միացեալ Նահանգներ կը տեսնէն նաեւ Թուրքիան, որուն հետ Հայաստան պէտք է կարգաւորէ իր յարաբերութիւնները:

Այսպիսի միտք արտայայտած է վերջերս նաեւ Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարի օգնականներէն Թալպրթ:

Միացեալ Նահանգներ ոչ մէկ խնդիր չեն տեսներ Հայաստան-Ռուսիա յարաբերութիւններուն մէջ, որովհետեւ անոնք կառուցուած են փոխ չահաւէտ հիմքերու վրայ, Հայաստանի Հանրապետութեան Միացեալ Նահանգներու հետ յարաբերութիւնները ոչ թէ կր խոչրնդոտեն, այլեւ կր լրացնեն գանոնք:

«ՄԱՍՆԱՅ ԾՌԵՐ»ՈՒ ԳՐԱՌՄԱՆ 125ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

1873 թուականին հայ բանաստեր, բանահաւաք, ազգագրագէտ, հաւրային գործիչ Գարեգին Սրուանձտեանց (1840 Վան - 1892 Կ. Պոլիս) գրի առած է հայկական ժողովրդական դիւցազներգութեան առաջին գործը, որ մեկ տարի ետք հրատարակուած է Կ. Պոլսոյ մէջ՝ «*Սասունցի Դաւիթ կամ Մհերի դուռ*» անուամբ: Կատարուած աշխատանքը ազգային մեծ արժէք մը կը ներկայացնէ եւ պատահական չէ, որ Յովհ. Թումանեան գրագէտը զետեղելով Աբովեանի կողքին կ՚ըսէ. «Եւ ահա հրանք. մի Աբովեան կամ Սրուանձտեանց, ես կենդանի ծաղիկներից են կազմում իրենց փնջերը, որոնք, ինչպէս էլ կապուած լինեն, միշտ հոտաւետ են ու հրապուրիչ»:

30 Հոկտեմբերին Հայաստանի Ազգային գրադարանին մէջ հանդիսաւոր արարողութեամբ բացուեցաւ «*Սասնայ Մոեր*»ու առաջին գրառման 125ամեակի ցուցահանդեսը, որմէ ետք գրադարանի գլխաւոր գրադարանավար Հրաչեայ Յուլիանեան ներկայացուց ցուցահանդէսը եւ ըսաւ.

«Այստեղ ցուցադրուած են առաջին եւ հետագայ հրատարակութիւնները օրինակներ. որոնց շարքին են 1939 թուականին դիւցազներգութեան հազարամեակին նուիրուած հրատարակութիւնը, ինչպէս նաեւ ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, հունգարերէն եւ այլ լեզուներով տպագրուած նմուշներ: Առանձինն ներկայացուցած ենք հայ գրողներու եւ գիտնականներու ուսումնասիրութիւնները գեղարուեստական երկերը «*Սասնայ Մոեր*»ու թեմաներով (Մանուկ Աբեղեան, Արամ Ղանալանեան, Իսահակեան, Դեմիրճեան, Զարենց եւ ուրիշներ)»:

Դիւցազներգութեան նուիրուած արձակ եւ չափածոյ ստեղծագործութիւններու, նոյն թեմաներով գեղանկարչական եւ երաժշտական աշխատանքներու կարգին է Խորեն Յակոբեանի նկարչական գործերու շարքը, որ վերջերս հրատարակուած է Պէյրութի մէջ: Ցուցահանդէսին մաս կը կազմեն գրականագէտ Սարգիս Յարութիւնեանի ներկայացուցած հետազօտութիւնները, որ միաժամանակ նուիրուած է հեղինակի ծննդեան 70ամեակին:

Հայ ազգային դիւցազներգութիւնը ունի մօտաւորապէս 160 պատմութիւն, թարգմանուած աւելի քան 20 լեզուներու:

ARA TRAVEL IATA ԱՆԴԱՄ
ARMENIAN AIRLINESի
SALES AGENT,
ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ
ԻՐ ՅԱՐԳՈՅ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ,
ՈՐ Կ՚ԱՊԱՀՈՎԷ
ՊԷՅՐՈՒԹ - ԵՐԵՒԱՆ - ՊԷՅՐՈՒԹ
ԵՒ ՀԱԼԷՊ - ԵՐԵՒԱՆ - ՀԱԼԷՊ
ARMENIAN AIRLINES ընկերութեամբ
• տարաւարձին առմամբ • ապրանքի փոխադրութիւն
ԱՐԱ ԹՐԱՎԷԼ,
Պուրճ Համուտ, Նամակատան շէնք,
Հեռ. 266594 - 261296 : FAX: 261296

ԷՏՈՒԱՐԴ ՃԵՐԷՃԵԱՆ ԵՒՐԱՍԻՈՅ ՓՈՆԴԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄ

Եւրասիոյ փոնտի վարչութիւնը Սեպտեմբերի իր նիստին ընդունեց նոր անդամ մը՝ Էտուարդ Ճերէճեան:

Է. Ճերէճեան հաւաքածոյներ է իրթեւ Միացեալ Նահանգներու ամենէն կարող դիւանագէտներէն մէկը: Ան ներկայիս կը վարէ Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային Բաղամասը Պէյրութ Փ-ի անուան հիմնարկի տնօրէնութեան պաշտօնը: Երկար տարիներ Հայաստանի եւ նախկին Խորհրդային Միութեան այլ երկիրներէ ներս ժողովրդավարութիւն հաստատելու Եւրասիոյ փոնտի ճիգերուն օժանդակել. եւ է. Ճերէճեանի անդամակցութիւնը Եւրասիոյ փոնտի վարչութեան կը զուգադիպի նորանկախ պետութիւններու մօտ վերակառուցման եւ զարգացման փոնտի աշխատանքներու հնգամեակին:

Եւրասիոյ փոնտը ոչ-շահութաբեր եւ անկախ ընկերութեամբ գործող կազմակերպութիւն մըն է եւ նպատակ ունի բարեփոխումներ հաստատել Հայաստանի մէջ: Անիկա հիմնուած է 1993ին. Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան կողմէ, անկախներու եւ հաստատութիւններու նուիրատուութիւններու չնորհիւ: Ներկայիս Եւրասիոյ փոնտը յատկացումներ կը կատարէ տնտեսական, իրաւական եւ կրթական գործացումներու ծրագիրներու, ինչպէս նաեւ՝ կը փորձէ գործակցութեամբ մը առեղծման եւ բաղամասային գիտակցութեան՝ կառավարական եւ ոչ-կառավարական մարզերէ ներս: Անոր յաջողութիւնները գնահատուած են «Փոնտ առեւտուրի փոխատուութիւններու ծրագիրին» նմանութեամբ, փոնտը մասնաւոր փոխատուութիւններ կը կատարէ փոնտ առեւտուրով գրաղողներուն, որպէսզի Հայաստանի Հանրապետութեան տնտեսական գործակցութեան ասկի նոր թափ տանայ:

Է. Ճերէճեան միշտ օժանդակած է Եւրասիոյ փոնտին: «Մինչ պատիւ կը զգամ՝ որ դեսպան է. Ճերէճեան մաս կը կազմէ փոնտի վարչութեան, – կ՚ըսէ փոնտի նախագահ Ջարլզ Մէյնզ, – ան իրեն հետ կը բերէ ոչ միայն դիւանագիտական փայլուն գործունէութեան մը փորձառութիւնը, այլեւ ամերիկահայու մը տեսակէտը եւ զգացումները՝ Հայաստան Հայրենիքի գործակցման նկատմամբ:

Այսօր, մինչ Եւրասիոյ փոնտին եւ ամերիկահայ գաղութին գործակցութիւնը կ՚արտօնէ, որ Հայաստանի մէջ մեր ծրագիրները աւելի նպատակայարմար եւ որակաւոր ըլլան, է. Ճերէճեանի նշանակումը մեզի համար այդ գործակցութեան նկգիրու սկիզբն մէկն է»:

Է. Ճերէճեանի դիւանագիտական ասպարէզը «տարածած է Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախագահներու պաշտօնավարութեան շրջաններուն վրայ: Ան իրեն չափաւոր մասնագէտ մըն է Միջին Արեւելքի բաղամասին, ապահովական, տնտեսական, կրօնական եւ ազգային բարդ հարցերուն եւ դիւանագիտական պատասխանատու բարձր պաշտօններ ստանձնած է շրջանին մէջ: Իր գործունէութեան ընթացքին ան Միացեալ Նահանգներու լիազօր դեսպանի պաշտօնը վարած է Սուրիոյ, ապա Իսրայէլի մէջ, ինչպէս նաեւ պատասխանատու դերեր ունեցած՝ Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ: Ճերէճեան բանալի դեր խաղցած է արաբ-իսրայէլեան խաղաղութեան գործընթացին մէջ, ինչպէս նաեւ Ծոցի պատերազմի ընթացքին Միացեալ Նահանգներու պետութեան դաշնակցութեան աշխատանքներուն, Լիբանանի բազմաչափեան պատերազմին վերջ տալու չանքերուն, Լիբանանի մէջ ամերիկացի պատանդներու ազատ արձակման եւ Ծոցի մէջ երկկողմանի եւ հաւաքական համաձայնութիւններու հաստատման մէջ: Ճերէճեանի յաջողութիւնները գնահատուած են Միացեալ Նահանգներու ազգային բազմաթիւ հաստատութիւններու կողմէ, կատարած պարգեւատրումներով, որոնց շարքին՝ նախագահական բացառիկ Ծառայութեան շնորհանիշ՝ 1994ին:

Եւրասիոյ փոնտի վարչական իր նշանակումին մասին խօսելով Ճերէճեան կ՚ըսէ. «Հայաստանի մէջ տարած գնահատելի աշխատանքին կողքին, Եւրասիոյ փոնտը չափազանց կարեւոր ծառայութիւն կը մատուցէ նաեւ միջազգային մակարդակի վրայ: Զափազանցած չենք ըլլար, երբ ըսենք, որ փոնտը կ՚օժանդակէ Հայաստանին, որպէսզի ան վերածուի իսկական եւ համաշխարհային բնականիճի արդիւնաւէտ մէկ անդամին: Իբրեւ ամերիկահայ եւ Ամերիկայի հանրութեան ծառայող, ես ևսպառ եմ փոնտի յաջողութիւններով, եւ երանիանալ եմ, որ ինծի տրուի ամբողջական մասնակցութիւնս բերելու անոր աշխատանքներուն»:

Է. Ճերէճեան ծնած եւ տպրած է Նիւ Եորքի մէջ: Ան ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՅԻՇԱՏԱԿՈՂ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Սրբուայրի համալսարանի (Սիտնի) Ցեղասպանութիւններու Ուսումնասիրութեան կեդրոնը երրորդ տարին ըլլալով կազմակերպած է Հայկական Ցեղասպանութեան Յիշատակի դասախօսական ձեռնարկ մը. դասախօսն է Աւստրալիոյ մարդկային իրաւունքներու հանրածանօթ դատաւոր Ճոն Տաուտ:

Դասախօսութեան վերնագիրն է «Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Ցեղասպանութեան վերաբերեալ հռչակագիրէն 50 տարիներ ետք. ի՞նչ սորվեցանք»: Դատաւորը պիտի ներկայացնէ Ցեղասպանութեան Ոճիրի Կանխարգիլման եւ Պատիժի վերաբերեալ ՄԱԿի հռչակագիրի վերլուծումը ժամանակակից ակնոցով եւ պիտի քննարկէ անոր դերակատարութիւնը ներկայի քաղաքական եւ ընկերային իրադրութեան լոյսին տակ: Տեղի պիտի ունենայ նաեւ զրոյց մը ՄԱԿի Ցեղասպանութեան հռչակագիրը ՄԱԿի Ընդհանուր Ժողովի 53րդ նիստի ընթացքին վերահաստատելու առաջարկին շուրջ (առաջարկը եղած է ՄԱԿի հայկական պատուիրակութեան կողմէ):

Դատաւոր Ճ. Տաուտ 1975էն 1991 եղած է Լէյնքով շրջանի ներկայացուցիչը: Ան 1988էն 1991 վարած է շրջանի ընդհանուր դատախազի պաշտօնը. իսկ 1981էն 1983 առաջնորդած է Նիու Սաութ Ուէյլզի ընդդիմութիւնը: Դատաւոր Ճ. Տաուտ ներկայիս Նիու Սաութ Ուէյլզի Գերագոյն Ատեանի դատաւոր է. ինչպէս նաեւ շրջանի օրէնքի բարեփոխման յանձնախումբի անդամ եւ Աւստրալիոյ Օրինական Աղբիւրներու (Միջազգային) Կազմակերպութեան վարչութեան անդամ: Տաուտ միշտ պաշտպան կը հանդիսանայ մարդկային իրաւունքներուն. եւ այս ծիրէն ներս չի վարանիր նաեւ Հայկական Ցեղասպանութեան «փաստաբան»ի դերը ստանձնելու:

Ան իբրեւ պատուոյ հիւր ներկայ եղած է Սիտնիի մէջ տեղի ունեցած Հայկական Ցեղասպանութեան յիշատակին նուիրուած հանդիսութեան մը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԴԱՒԱՃԱՆԵԼ ԻՆՔՆ ԻՐԵՆ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը Հոկտեմբեր 30ին Ազատութեան հրապարակին վրայ նախագահական ընտրութիւններէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով հանրահաւաք մը կազմակերպեց եւ յստակացուց իր դիրքը իշխանութեան փոփոխութենէն առաջ եւ ետք Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած իրադարձութիւններուն հանդէպ: Ստորեւ կը ներկայացնենք «Հայոց Աշխարհ» օրաթերթին թղթակցութիւնը.

ՄԻԱՍԻՆ

Առաջինը ելոյթ ունեցաւ Հայաստանի նախագահի խորհրդական, Հ. Յ. Դ. Հայաստանի Գերագոյն Մարմինի ներկայացուցիչ Վահան Յովհաննիսեանը: Նա մասնաւորապէս ընդգծեց, որ Դաշնակցութիւնը եղել եւ մնում է ժողովրդի կուսակցութիւն, ուստիեւ ժողովրդից մեկուսանալու մտադրութիւն չունի: Իշխանափոխութեան անցած ամիսների ընթացքում, որպէս դրական ձեռքբերումներ, ընդգծուեց ինչպէս Արցախի հարցի վերաբերեալ Հայաստանի իշխանութիւնների դիրքորոշումները, այնպէս էլ Հայոց Յեղասպանութեան խնդրի բարձրացումը պետական մակարդակով միջազգային ամենաբարձր ատեաններում:

Վ. Յովհաննիսեանը բացասական գնահատեց տնտեսութեան ներկայ վիճակը: Նախագահի խորհրդականի պնդմամբ, թէեւ Սփիւռքի հետ տարուող քաղաքականութիւնն արմատականօրէն վերանայուել է, սակայն սեփականութեան անարդարացի վերաբաշխման արդիւնքում սփիւռքահայերն այսօր հնարաւորութիւն չունեն ներդրումներ կատարել Հայաստանում: Ժողովրդի ունեցուածքն այնպէս է վերաբաշխուած, որ մի մասը վաճառուել-փոչիացուել է, միւսը՝ դարձել նախկին իշխանաւորների սեփականութիւնը: Նրանք, փաստօրէն, երկու դէպքում էլ չահել են:

«Ես պէտք է ասեմ ամենակարեւորը, սիրելի հայրենակիցներ: Այսօր մենք՝ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը շատ ծանր բեռ ենք վերցրել մեզ վրայ: Որովհետեւ շատ յաճախ մենք ներկայացուում ենք որպէս ամբողջ Հայաստանում կատարուող գործընթացների պատասխանատու: Այնինչ մեր հնարաւորութիւնները այսօր այնպիսին չեն, որպէսզի մենք կարողանանք ամբողջապէս իրագործել այն ծրագրերը, որոնք ձեզ հետ միասին մշակել ենք այս հրապարակում: Ուրեմն մեզ պէտք է նաեւ ձեր աջակցութիւնը, որ մենք կարողանանք տեղ հասցնել մեր նախագահին, կառավարութիւնը՝ ղեկավարներ՝ նրանց աւելի պահանջներ: Մենք բոլորս միասին ժողովուրդ ենք եւ միասին այդ իրաւունքն ունենք: Ոչ մի քաղաքական կուսակցութիւն առանձին ոչինչ չի կարողանայ անել, եթէ ժողովուրդը չլինի նրա մէջքին: Մենք ամէն տեղ կը յաղթենք, եթէ աշխատենք միասին», ասաց Վ. Յովհաննիսեանը:

ԱՆՈՒՆ ԱՌ ԱՆՈՒՆ...

Վերջին տարիներին Ագատութեան հրապարակի հանրահաւաքների չարքում բազմիցս խօսուել է անարդար սեփականաշնորհման մասին եւ բոլորն անխտիր՝ մեղադրելով նախկին իշխանութիւններին, այնուհանդերձ, խուսափել են անուններ հրապարակելուց:

Հ. Յ. Դ. Երիտասարդական միութեան ներկայացուցիչ Աշոտ Փափագեանը ելոյթում յիշատակեց՝ Հայաստանի մաքսային վարչութեան նախկին պետ Ե. Արգարեանին, Ազգային ժողովի նախկին փոխ խօսնակ Ա. Սահակեանին, քաղաքացիական օդանաւորդութեան վարչութեան նախկին պետ Շ. Պետրոսեանին, ԱԱՊՎի նախկին պետ Դ. Շահնազարեանին, այսօր արդէն ընդդիմադիր ներկայացող «Հայրենիք» խորհրդարանական խմբի պատգամաւորներ էզ. Եգորեանին, Շիրակի նախկին փոխ մարզպետ Պ. Մակկեանին, կրթութեան եւ գիտութեան նախկին նախարար, ոչ անյայտ Ա. Պլէանին, Երեւանի նախկին քաղաքապետ Վ. Խաչատրեանին, Լոռու նախկին մարզպետ Վ. Խաչատրեանին:

Դաշնակցութեան գործիչները չրաւարարուեցին միայն համահանրապետական խնդիրներով: Շիրակի եւ Լոռու մարզերի Հ. Յ. Դ. մարզային կոմիտէների ներկայացուցիչներն անդրադարձան տեղական խնդիրներին, յատկապէս ընդգծելով, որ տեղերում իշխանութեան գլուխ են նախկին իշխանաւորները: Շեշտուեց, որ վերջիններս ամէն կերպ կասեցնում են ցանկացած առաջընթաց, խոչընդոտում նորընտիր նախագահի ծրագրերի իրականացմանը տեղերում:

ԻՍԿ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ...

Ագգային ժողովի պատգամաւոր Ռուբէն Յակոբեանն իր ելոյթում անդրադարձաւ ինչպէս խորհրդարանի գործունէութեանը, այնպէս էլ նախկին իշխանութեան այն ներկայացուցիչներին, ովքեր այսօր արդէն ներկայանում են որպէս ընդդիմութիւն:

«Երբ քոնեաքի գործարանի սեփականաշնորհման հարցն էր չահարկւում, Դաշնակցութիւնը չատ ճչգրիտ մի առաջարկութիւն ներկայացրեց խորհրդարանին: Նախագիծը հետեւեալն էր, որ 94 թուականից մինչեւ այսօր Հայաստանում սեփականաշնորհուել է 1200ից աւելի արտադրական միաւորներ եւ 5 հագարից աւելի միջին ձեռնարկութիւններ: Մեր նախագիծը նախատեսում էր ստեղծել առարկայական յանձնաժողով, որը կարողանար վերստուգման ենթարկել սեփականաշնորհման գործընթացը:

Պարգուեց բոլոր նրանք, ովքեր օգտուելով մեր այս ծանր րնկերային վիճակից, ուզում էին առանձին ձեռնարկութիւնների քննարկումներով քաղաքական միաւորներ չահել՝ դէմ քուէարկեցին: Որովհետեւ այդ սեփականաշնորհման տէրերը հէնց այն իշխանութիւններն էին, որոնց մեծ մասն այսօր խորհրդարանում է: Նրանք բնականարար պէտք է դէմ քուէարկէին: Նրանք ուզում են մեր պետութեան ներկայ քաղաքական իրավիճակը հիմնականում պայմանաւորել 98 փետրուարի 3ից յետոյ տեղի ունեցածով: Եթէ այդ նպատակն իրականացուի, իրենք միանգամից արդարանում են եւ այն, ինչ արել են՝ պէտք է մարսեն»:

Խորհրդարանի գործունէութեան հետ կապուած Հ. Յ. Դ.ի ներկայացուցիչները մէկ անգամ եւս վերահաստատեցին իրենց դիրքորոշումը, որ ներկայ Ագգային ժողովը ձեւաւորուել է անարդար րնտրութիւններով եւ չի արտայայտում քաղաքական ուժերի ապդեցութեան իրական յարաբերակցութիւնը հասարակութեան մէջ:

ԵՐԲԵՔ...

«Այսօր Դաշնակցութիւնը նոյնն է, սիրելի ժողովուրդ: Ինչպէս եօթ ամիս առաջ, Դաշնակցութիւնը նոյն խնդիրների հետեւորդն է: Այն երաչխիքը, որ Դաշնակցութիւնը երբեք չի դաւաճանի ագգային հարցերում, դուք բազմիցս ստացել էք: Դաշնակցութիւնը եղել է այնտեղ, որտեղ ագգի խնդիրը է եղել, որտեղ ագգը վտանգուած է եղել: Ե՛ւ անկախութեան հարցում, ե՛ւ ներքին ապատութիւնների համար պայքարում:

Եւ մենք վստահ ենք՝ այդպէս էլ լինելու է: Դաշնակցութիւնը երբեք չի չեղուելու այդ ճանապարհից: Դաշնակցութիւնը չի կարող իր գաղափարներին դաւաճանել: Դաւաճանել իր գաղափարներին, նշանակում է դաւաճանել իր ագգին, ինքն իրեն: Դա մեզ ոչ ոք չի ների, ինքներս մեզ չենք կարող ներել: Դաշնակցութիւնը եղել է եւ պէտք է լինի այն երաչխիքը, որ այս ժողովրդի իղձերն իրականացնի: Այդպիսին է ճանաչել մեր ժողովուրդը Դաշնակցութիւնը եւ այն այդպիսին կայ»:

Այսպիսի ելոյթով հանդէս եկաւ Հ. Յ. Դ. Հայաստանի Գմի փոխ ներկայացուցիչ Արմէն Ռուստամեանը: Նա ընդգծեց, որ ազգային անհրաժեշտութիւն է նախկին նախագահի գլխաւորած ապագգային վարչակարգին քաղաքական գնահատական տալը, ինչը նշանակում է ապահովագրել հայկական պետութիւնը հետագայում նոյնի կրկնողութեան վտանգից:

«ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀ»

ՀԱՄԱԳԳԱՅԻՆ

Համայնական Մշակութային Կեդրոն

ՏՊԱՐԱՆ

ՀԱՄԱԳԳԱՅԻՆԻ ՎԱՀԷ ՄԷԹԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Շաղգոյեան Մշակութային Կեդրոն
Հեռ.: (01) 241263 / 4
Ֆաքս (01) 260329

* Տպագրական բոլոր տեսակի աշխատանքներու
Ձեր վստահելի հասցէն:
Մատչելի եւ սերտուած գիներ.

Կը ստանձնենք՝ Դպրոցներու, միութիւններու
եւ վաճառականական
հաստատութիւններու տպագրական
աշխատանքներ:

Ծանօթ:
Միութենական եւ վաճառականական
1999-ի օրացոյցերու,
նօթատետրերու
պատրաստութիւն (creation)
եւ տպագրութիւն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԷՄՔԸ

Ընթերցողներուն նախապէս ներկայացուցած էինք «Դրօշակ»ի մէջ լոյս տեսած Ա. Վարդանեանի յօդուածը, որ կը ներկայացնէր հայ տնտեսագիտական իւրայատկութիւնները: «Հայաստանի Հանրապետութիւն» օրաթերթի 28 Հոկտեմբերին մէջ լոյս տեսած, Արմէն Յովսէփեանի ստորագրութիւնը կրող ստորեւ տրուած յօդուածը կ'անդրադառնայ Հայաստանի տնտեսական ներկայ վարքագիծին եւ կը ներկայացնէ ագգային այն գործօնները, որոնք անպայմանօրէն նկատի պէտք է առնուին երկրի շուկայական տնտեսութեան մշակումին մէջ: Հայաստանի ընկերային-տնտեսական վիճակի քաղաքագիտական, պատմամշակութային վերլուծումի մը ընդմէջէն, հեղինակը կ'առանձնացնէ ագգային գաղափարախօսութեան, կրօնական փիլիսոփայութեան եւ երկրի աշխարհաքաղաքական գործօններու դերակատարութիւնը տնտեսական տուեալ վարքագիծի մը ընկալման մէջ:

Հետաքրքրական է Ա. Յովսէփեանի յօդուածին մէջ տեղ գտած միտքերը բաղդատել Ա. Վարդանեանի ներկայացուցած գաղափարներուն հետ: Երկու հեղինակները կ'ընդգծեն ագգային տնտեսական դիմագիծի նոյն յատկանիշները բարոյական արժէքներու գրաւած իւրայատուկ տեղը. հաւաքական շահի հանդէպ անհատական մօտեցումը. հայրենիքի տնտեսական գոյակերպի հանդէպ հատուածական կամ անհատապաշտական վերաբերումը եւ այլն: Ա. Յովսէփեան այս միտքերու ներկայացման վրայ կ'աւելցնէ անոնց վերլուծումը Հայաստանի տնտեսական. քաղաքական ներկայ իրավիճակի լոյսին տակ:

Նշենք. թէ Արմէն Յովսէփեան հեղինակն է քաղաքական - ընկերաբանական - գիտական բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններու. որոնց շարքին 15 գիրքեր:

Ստորեւ յօդուածը հատուածաբար:

Տնտեսական նոր յարաբերութիւնների բնական-հարկադիր անցումից Հայաստանը չէր կարող խուսափել, առաւել եւ բացառութիւն լինել: Երկրընտրանքն այլոց լաւը-ընդունելին «իւրացրած» սեփական կերպով ու ուղիով ընթանալու եւ, պարզապէս, ընդօրինակելու - վերցնելու միջեւ է: Մենք ընդունեցինք վերջինը:

Տնտեսական - քաղաքական համակարգի նախընտրելիութեան, նաեւ ինչ որ բանում ընդօրինակման հարցում սոսկ բանականութեան գործօնը բաւարար փաստարկ չէ:

Հասարակական զարգացման առարկայական օրէնքներից ու օրինաչափութիւններից, առաջընթացի պատմական միտումներից զատ, ամէն մի երկիր, ժողովուրդ կարող է լուծել միայն այնպիսի հարցեր, որը թոյլ են տալիս իր պատմաքաղաքական կենսափորձն ու ազգային ոգու պետականաստեղծ էութիւնը: Դա սոսկ ազգային արժանապատուութեան խնդիր չէ: Խնդիրներն իրենք պէտք է հասունացած լինեն, բխեն իրական անհրաժեշտութիւնից, դրանց լուծումը պէտք է թոյլ տան սեփական կարողութիւնը, ընկերային - քաղաքական պայմանները, հոգեւոր եւ նիւթական աղբիւրները:

Չպէտք է անտեսուեր նաեւ ժողովրդի քաղաքագիտական - գոյապահպանական կենսափորձն ու մտքի արգասիքը: Այսինքն ազգային-պետական խնդիրների լուծումը կախուած պէտք է լինի ոչ թէ քաղաքական իշխանութիւնների, առանձին առաջնորդների ենթակայական գաղափարներից, ցանկութիւններից ու կամքից. այլ պէտք է առարկայական անհրաժեշտութիւնից. ժամանակի տրամաբանութիւնից: Համապիտանի քան չէ «ազատ շուկայ» կոչուածը: Իր հիմնամասերով ու երանգներով տարբեր է լինում. աւելին մշտանորոգ գործընթաց է, իւրաքանչիւր դէպքում այն ունեցել է տուեալ ժամանակահատուածին բնորոշ արտայայտութիւն: Նրա առաջնային ու ածանցեալ բաղադրիչները. կախուած այս կամ այն ժողովրդի. երկրի զարգացման աստիճանից. փոխատեղւում են: Աւելին. տարատրամաչափ երկրներում տընտեսական *մեքանիզմ*ները տարբեր են լինում: Եւ անհամոզիչ է այն կարծիքը. թէ ազգային առանձնայատկութիւնները հիմնականում դրսեւորւում են մարդկանց առօրեայ վարքի. թերեւս նաեւ հոգեւոր մշակոյթի մէջ: Իրականում դրանք առկայ են ընկերային բոլոր մակարդակներում:

Մեր զարգացման նմուշը պէտք է հիմնուած լիներ յրստակ ձեւակերպուած գերակայութիւնների վրայ, որոնք այնքանով են տարբեր այլ երկրներում գոյութիւն ունեցողներից, որքանով որ հայի ազգածինական յատկանիշները պատմականօրէն ձեւաւորուած տնտեսական, պատմամշակութային, փիլիսոփայական - կրօնական աւանդոյթները տարբերւում են իրենց պատմական հայրենիքում պետականութիւն ունեցող այլ ժողովուրդների աւանդոյթներից: Այդ նմուշը պէտք է լինի մեր ժողովրդի գոյատեւման կենսաձեւի ու կենսափորձի խտացումը:

Առաջադիր պայման է. ոչ մի պետութիւն, ոչ մի ժողովուրդ, եթէ չի կորցրել հաւաքական բանականութիւնը. անհամատեղելին համատեղելի դարձնելու վրայ ջանքեր չի ծախսուի. այլ պայմաններում եւ վիճակում գըտնուող եւ իրենց առջեւ պատմաքաղաքական այլ խնդիր ունեցող ժողովուրդներից մեքենականօրէն չի վերցնի - ընդօրինակի. արտապատկերի այն, ինչը չի ներդաշնակում «իր ֆոնին»: Այսինքն չի համապատասխանում ազգային իր դէմքին. «բնական ընտրութեամբ» ստեղծուած ազգային իր կենսակերպին, աշխարհընկալման ու մտածողութեան համակարգին. բարոյահոգեբանական իր առանձնայատկութիւններին. արժէքաչափանիշային ու ընկերային պահանջմունքներին հոգեւոր - մշակութային բնութագրին. նիւթական եւ մշակութակենցաղային պահանջմունքներին. աշխարհաքաղաքական ու ազգային ժառանգական - ազգային տնտեսական առանձնայատկութիւններին. ժողովրդի տնտեսական իտէալին եւ ազգային հիմնարար եւ ինքնատիպ այլ տուեալներին ու յատկանիշներին: Այլ կերպ ասած քաղաքական - տնտեսական ձեւի ընտրութեան հարցում հազարամեայ աւանդոյթներն անտեսել չես կարող. վճռորոշը այն է. թէ զուտ ազգային յատկանիշների, այնպէս էլ ազգային կեանքի ձեւերի (արդիւնաբերութեան. գիւղատնտեսութեան. արհեստագիտութեան. մշակոյթի եւ այլն) առումով ինչ քաղաքականութեան է պատկանում տուեալ ժողովուրդը: Մեր պարագայում այն ամէնը, ինչով Հայաստանն առանձնանում է որպէս պատմամշակութային տիպ, որը հաւաքականօրէն կարելի է անուանել հայկական քաղաքակրթութիւն:

Ի դէպ քաղաքական տարբեր մշակոյթների խաչմերուկներում գտնուող մեր ժողովրդի քաղաքական - տընտեսական կազմակերպման ազգային-աւանդական շատ գծեր ձեւաւորուել են աշխարհաքաղաքական մեր տարածքի պետականութեան հնագոյն փորձ ու աւանդոյթներ ունեցող ժողովուրդների հետ դարաւոր շփումների արդիւնքում...

Յաջորդ պայմանն այն է, որ այդ նմուշը հիմնուած լինի ընդհանրական սկզբունքների վրայ, լինի միջազգայնօրէն փորձաքննութեան անցած-ճանաչուածի եւ ազգային քաղաքակրթութեան փոխհարստացման արդիւնքը: Այն միաժամանակ պէտք է համապատասխանի շրջակայ տնտեսական - քաղաքական միջավայրի արտադրողական ուժերի զարգացման եւ հասարակական - քաղաքական փոփոխութիւնների շրջապտոյտին: Ամէն մի ժողովուրդ ունի իւրայատուկ աւանդոյթներն ու իր անկըրկնելի պատմութիւնը, կեցութեան իր սանդղակը, որը ինչ-որ բանով զուգադիպում-միահիւսւում է, սակայն շատ բանով չի համընկնում այլ քաղաքակրթութիւնների չափանիշներին: Անգամ համընդհանուր ճանաչման արժանացած օրէնքներն ու չափանիշները ամէն մի տուեալ ժողովրդի պարագայում կենսագործւում են տարբեր կերպ:

Ճիշդ է, տնտեսագիտութիւնը, ինչպէս բնագիտութիւնը ունի իր օրէնքներն ու դասակարգերը, որոնց գլխաւորը շահն է. բայց շահն էլ անդէմ, առաւել եւս զուտ անձնային հասկացութիւն չէ, այն ազգային երանգաւորում ունի: Որքան էլ ներքաշուես համաշխարհային տնտեսութեան մէջ, քաղաքական - տնտեսական քո զարգացումը ազգային պարտադիր ենթահող, քո շուկան ազգային դէմք եւ ազգային ենթահող պէտք է ունենայ, «հողացըւած» պէտք է լինի: Թէ ինչ տուեց ազգի հարստացման, նրա համախմբման հեռանկարի տեսակէտից այս գործօնի անտեսումը արդէն տեսել ենք. հայ դրամագլուխը կուտակուեց մեր բնատարածքից դուրս եւ պատմական տեղաշարժերի արդիւնքում կորսուեց-գնաց...

Վկայման արժանի փաստարկներից կարեւորում է նաեւ պատմահոգեբանական առանձնայատկութիւնների խումբը: Շատ կողմերով բացառիկ է եղել հայ ժողովրդի ճակատագիրը: Յաճախ պատմականի հայկական տարատեսակը չի տեղաւորւում աշխարհում ընդունուած կաղապարների, դասական իմաստների մէջ: Մենք ուրիշ հիմնահարցեր, խնդիրներ. այդ թւում պատմական ծանր ժառանգութիւն ունենք. ազգային-քաղաքական հիմնահարցերի տարածաւալ «բեռ»: Դա իր կնիքն է դրել ազգային հոգեբանութեան ձեւաւորման. աշխարհընկալման մեր չափանիշների վրայ: Մենք պէտք է նոր որակի պատմութիւն կերտենք համաձայն կողմնորոշիչների եւ ընտրութեան մեր համակարգի. ազգային մեր հոգեբանութեան: Պէտք չէ անտեսուեն կարեւորագոյն պայմանները հնագոյն քաղաքակրթութեանը պատկանող մեր ժողովրդի իւրայատկութիւնները պատմաքաղաքական նախընթաց ճակատագրի վերիվայրումներն ու դասերը. քմայքոտ եւ տանջալից պատմութիւնը, ազգային զարգացման դարաւոր փորձը. իր անկախութեան համար ժողովրդի տեւական պայքարի այլ տրամաբանութիւնը. նրա ֆիզիքական ու մտաւոր կարողութիւնները. ստեղծագործելու-արարելու կերպն ու սկզբունքները. նրա կենսապատկերացումներն ու կենսակերպի չափանիշները: Պէտք չէ թերագնահատել մեր ժողովրդի տնտեսական եւ քաղաքական ընկերային կեանքի խորապատկերի միւս հիմքերը:

Մեր ընտրած քաղաքական - տնտեսական համակարգը պէտք է կառուցուի ազգային գաղափարախօսութեան հիման վրայ: Տնտեսակարգն ու իրաւակարգը պէտք է բխեն ազգային ոգուց եւ մտածելակերպից, խառնուածքից ու բնաւորութիւնից, հասարակութեան հոգեվիճակից, նրա ոճից: Այն պէտք է աղերսուի մեր բարոյական պատկերացումներին, իմաստասիրական ու գեղագիտական ըմբռնումներին, քաղաքական. իրաւական եւ իրաւագիտական մեր մշակոյթին, գոյատեւման մեր կենսափիլիսոփայութեանը:

Միւս կարեւոր հանգամանքը համաշխարհային ու շրջջանային զարգացումների համատեքստում ռազմաքաղաքական. երկրաքաղաքական գործօններն են, աշխարհագրական արտաքին պայմաններն ու բնակութեան միջավայրի մեր խոցելի դիրքը:

Պէտք է հաշուի առնուեն տեղական առանձնայատկութիւններով երանգաւորուած այն բոլոր գործօնները, որոնց վրայ խարսխուում է մեր ժողովրդի ընկերային կեանքը գոյաւորուած հասարակական աղբիւրները. նիւթական եւ մարդկային աղբիւրները. դրանց վերարտադրման եւ օգտագործման պայմանները, նաեւ մեր բնական միջավայրի պաշարները. առկայ կառավարչական եւ բանւորական *քատր*երի գոյութիւնը: Այնուհետեւ ժողովրդի ընկերային - արհեստավարժ կազմը, կրթական մակարդակն (հայկական մշակոյթի գերակայութեամբ մեզանում գոյութիւն ունի բազմամշակութային կրթութեան համակարգ) ու մասնագիտական հմտութիւնը. մտաւոր ներուժն ու պատմականօրէն գոյաւորուած տնտեսական աւանդոյթները:

Խիստ կարեւոր է մեր տնտեսական հոգեբանութիւնը. իրաւատնտեսական յարաբերութիւնների եւ սեփականատիրման բարոյական աւանդներն ու չափանիշները. յատկապէս սեփականութեան տեսակը, հաւաքական գործունէութեան, մասնաւորապէս հողի հաւաքական մշակման բարձր մշակոյթը:

Այնուհետեւ. կարեւորւում են երկրի ներքին վիճակը, տնտեսական ներուժը. արդիւնաբերութեան *քեքնիք* յագեցուածութիւնն ու կառավարման մակարդակը. ղեկավարելու եւ ղեկավարուելու մեր կերպը, աշխատանքի կազմակերպման մեր առանձնայատկութիւնները, ընկերային գործելակերպի ու աշխատանքի մղումը: Յետոյ գոյութեան պայքարում մշակուած ձեռներէցութեան եւ կենսամրցունակութեան առանձնայատկութիւնները. ընկերային յաջողութեան պատկերացումները. գոյութիւն ունեցող իրաւատնտեսական չափանիշները, նախընթաց պատմութիւնից դրական շատ բան իր մէջ բիւրեղացուած խորհրդային տասնամեակների պատկերացումները. եւ այլն:

Անցեալից, ինչ խօսք. ամէն ինչ չէ. որ պէտք է պահպանել: Մենք մեզ համար դեռեւս չենք պարզել. թէ երկրի պատմական առանձնայատկութիւնն ու ազգային ինքնատիպութիւնը որքանով կը նպաստի նրա մշակութային, ընկերային - տնտեսական յարատեւ նորացմանն ու առաջընթացին: Տեսականօրէն վատ ենք պատկերացընում թէ ինչը պէտք է օգտագործուի անփոփոխ տեսքով եւ պատմական ի՞նչ ինքնատիպութիւնից պէտք է հրաժարուել յանուն բարեփոխման գործընթացի:

Քննարկուող հարցի ենթատեքստում կարեւորւում է եւս մէկ հանգամանք, որը. կը ցանկանայինք առանձնացնել խնդիր ունենալով առայժմ դրա սոսկ ուրուագծումը:

Քաղաքական - տնտեսական համակարգ կառուցելիս պէտք է պարտադիր հաշուի առնուեն նաեւ ազգային ինքնութիւնը պայմանաւորող այնպիսի գործօններ, ինչպիսիք են ժողովրդի պատմական հոգեբանութիւնն ու նրա հաւատահայեցողութիւնը. որոնք նրա պատմականութեան ստորոգելիներն են: Ազատական դրամատիրական նմուշը շատ բանով խորթ է հայադաւական մեր հանրութեան աւանդոյթներին:

Գալիք սերունդներին ենթադրել բարեկեցութիւն խոստացող, իսկ ապրողներին մի քաղաքագէտի դիպուկ արտայայտութեամբ - «պարարտանիւթ» դեր վերապահող աջ - ազատական մեր շուկան Մ. Նահանգներու եւ Արեւմուտքի որոշ երկրների ազգային բնաւորութեան մակարդակով ամրագրուած տնտեսական վարքի այդ նմուշը, բխում է անհատապաշտական աշխարհընկալման եւ բողոքական, յատկապէս հրէական կրօնական աւանդոյթներից: Այդ են վկայում քաղաքագիտութեան մեծ հեղինակութիւնները:

Կրօնադաւանական պատկանելութեամբ է շատ բանով պայմանաւորուած եղել ազգային - պետական զարգացման կերպի եւ ուղու ընտրութիւնը. հասարակական - քաղաքական ձեւոյթի կառուցումը, հասարակութեան կեանքի կարգաւորումը (հայ ժողովուրդն. առնուազն, 1700 տարի առաջ է կողմնորոշուել ընկերամշակութային իր տարածքում. դրել քաղաքակրթութեան, այդ թւում տնտեսավարման ու տնտեսական իր յարաբերութիւնների հիմքերը): Դա մշտապէս ունեցել է քաղաքական նշանակութիւն. քանի որ դրանով եկեղեցին հնարաւորութիւն է ունեցել մասնակցելու մարդկութեան ու ազգի գործերին: Կարող ենք քննադատել մեր ազգադաւանական

(Շար. ՛ 19 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՆ ԳԱՂԹՕՁԱԽԸ

Հայկական ամէնէն հին եւ ամէնէն մեծ գաղութներէն մէկն է Ֆրանսայի գաղթօճախը, իսկ Եւրոպայի մէջ՝ մեծագոյնը:

Ֆրանսահայ ներկայ գաղութը կազմաւորուած է գլխաւորաբար Մեծ Եղեռնէն ետք, յատկապէս՝ 1921- 1922 տարիներուն, այն ժամանակ, երբ Թուրքիայէն փախստական հայ գաղթականներու հեղեղը ողողեց Ֆրանսայի ափերը, որ յայն բանալով իր դուռերը տարագիր բազմութիւններուն առջեւ՝ ասպրնջականութիւն եւ ապահովութիւն տուաւ անոնց:

Մարսէյլն եւ Ծովափնեայ շրջաններէն գաղթականներու հեղեղը տարածուեցաւ դէպի հիւսիս՝ բնակութիւն հաստատելով Ֆրանսայի գլխաւոր քաղաքներուն եւ տարբեր շրջաններու մէջ: Այնուհետեւ, հետագայ տարիներուն մեծ թիւով հայեր, գլխաւորաբար Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներէն գաղթեցին Ֆրանսա եւրոպաւարացուցին գաղթօճախը:

Սակայն, այս ժամանակաշրջանէն շատ աւելի առաջ հայկական գաղթօճախներ եղած են Ֆրանսայի մէջ, որոնք գլխաւորաբար Փարիզի եւ մասամբ ալ Մարսէյլի մէջ կեդրոնացած եղած են: Արդարեւ, Ֆրանսայի ներկայացուցած քաղաքական կարեւորութիւներ, մշակութային արժէքը եւ հայ երիտասարդներու ու մտաւորականներու Ֆրանսայի մէջ ստացած մտաւոր ու հոգեկան սնունդը նպաստած են հայ-ֆրանսական կապերու գարգացման ու ամրապնդման կարեւոր դեր կատարած են նաեւ հայ ժողովուրդին եւ հայ դատին բարեկամ Ֆրանսայի մեծանուն դէմքեր:

Հասկնալի երեւոյթ է նաեւ, որ հայկական գաղթօճախներու կազմաւորումն չատ աւելի առաջ, քրիստոնէութեան առաջին դարերէն սկսեալ հայեր միշտ կապ ունեցած են Ֆրանսայի հետ, եւ փոխադարձաբար հայերը ծանօթ եղած են Ֆրանսացիներուն:

ՀԱՅ-ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԻՆ ԿԱՊԵՐ

Հայեր հին դարերէն ի վեր յարաբերութիւն ունէին Ֆրանսայի հետ եւ անհատ հայեր, հաւանարար նաեւ փոքրաթիւ համայնքներ եղած են Ֆրանսայի տարբեր շրջաններու մէջ:

Այս իմաստով, իրրեւ ապացոյց յիշենք, որ Թուրքերու դէմ 1096-1099 թուականներուն տեղի ունեցած առաջին խաչակրութեան ընթացքին Եդեսիոյ հայ իշխանը՝ Թորոս Ա., Գոդեֆրուա տը Պույոնի հետ դաշինք կնքած էր եւ անոր զօրքերուն հետ միասին Եդեսիայէն մեկնած էր Երուսաղէմ ուղեւորելու համար:

Ֆրանսայի մէջ յիշուող յայտնի հայ հոգեւորականներէն Ս. Գրիգորն է, որ ապրած է ԺԱ. դարուն: Սեբաստիոյ հիւսիսը գտնուող Նիկոպոլիս քաղաքէն, ան հռչակաւոր դարձած էր իրրեւ հրաշագործ սուրբ: Քրիստոնէութեան լոյսը տարածելու եւ աւետարանելու համար ան ձգեց իր քաղաքը եւ հասաւ Իտալիա, ուրկէ Ալպեան լեռնանցքի կտրելով հասաւ Ֆրանսա եւ Լուարէ նահանգին մէջ, Փիթիվիէ քաղաքին մօտակայ ժայռի մը մէջ իրեն համար առանձնարան մը կառուցեց, ուր ապրեցաւ երկար տարիներ եւ հոն ալ վախճանեցաւ:

Պատմական վկայութեանց համաձայն, Սեբաստիոյ առաջնորդ Սիմէոն եպիսկոպոս 1388ին Լանկրտոքի Կրաս վանքին մէջ Ջատկուան պատարագ մատուցած է:

Կարտինալ Ռիշելիէօ

Բոսքոնի Սէն Մարթէն մայր եկեղեցիին մէջ գտնուած է յատնատառ արձանագրութիւն մը, որուն մէջ գետեղուած է հայերէն այրուբերն՝ առանց օ եւ ֆ տառերուն, ինչ որ կը վկայէ, որ առնուազն ԺԳ. դարէն առաջ հայեր ապրած են այդ շրջաններուն մէջ:

Անիի անկումէն ետք, ԺԱ. դարուն, մեծ թիւով հայեր գաղթեցին դէպի Խրիմ, Լեհաստան, Պալքաններ եւ Եւրոպայի տարբեր երկիրներ: Այդ ժամանակ ալ մաս մը հայեր գային հաստատուեցան Ֆրանսայի մէջ:

Ֆրանսացիներու եւ հայերու միջեւ սերտ կապեր հաստատուեցան խաչակրաց արշաւանքներուն եւ Կիլիկեան թագաւորութեան ժամանակ, ԺԱ. դարէն սկսեալ, եւ մանաւանդ Լուսինեաններ տիրացան Կիլիկիոյ գահին:

Յիշենք, որ Լուսինեանները (Lusignan) Փուաթու շրջանէն Ֆրանսական հին եւ ազնուական ընտանիք մըն են, որոնք գործօն մասնակցութիւն բերին խաչակրաց արշաւանքներուն եւ անոնցմէ կի (Գուիտոն) Լուսինեան տիրացաւ Երուսաղէմի գահին, այնուհետեւ Կիպրոսի թագաւոր եղաւ: Անոնք խնամիական կապերով կապուեցան Կիլիկիոյ հայոց արքունիքին հետ եւ տիրացան Կիլիկիոյ գահին: Կիլիկիոյ վերջին թագաւորը՝ Լեւոն Ջ. 1375ին Ֆրանսա ապաստանեցաւ եւ հոն ալ մահացաւ 1393ին:

Այս ժամանակ հայեր առեւտրական սերտ կապեր ունէին Ֆրանսայի հետ եւ յաճախ կը ճամբորդէին Կիլիկիայէն Ֆրանսա. փոխադարձաբար նաեւ Ֆրանսացի առեւտրականներ յարաբերութիւն ունէին Կիլիկիոյ հետ:

Այս իմաստով իրրեւ օրինակ յիշենք, որ Մոնփելիէի մատենադարանին մէջ պահուած են հայերէնով գրուած արքայական երկու հրովարտակներ՝ ի նպաստ Ֆրանսացի այն վաճառականներուն, որոնք առեւտուր կ'ընէին Կիլիկիոյ հետ: Հրովարտակներէն մէկը ստորագրած է Օշին թագաւորը՝ 1314ին, իսկ երկրորդը Լեւոն Դ. թագաւորը՝ 1321ին:

Հայ առեւտրականներուն գլխաւոր կեդրոններէն մէկը Պուրժն էր, որուն մայր տաճարին սիւներէն մէկուն վրայ մինչեւ հիմա ալ մնացած է հայերէն արձանագրութիւն մը: Այս ժամանակներէն, ԺԴ. դարէն սկսեալ հայեր եղած են նաեւ Մարսէյլի եւ Փարիզի մէջ:

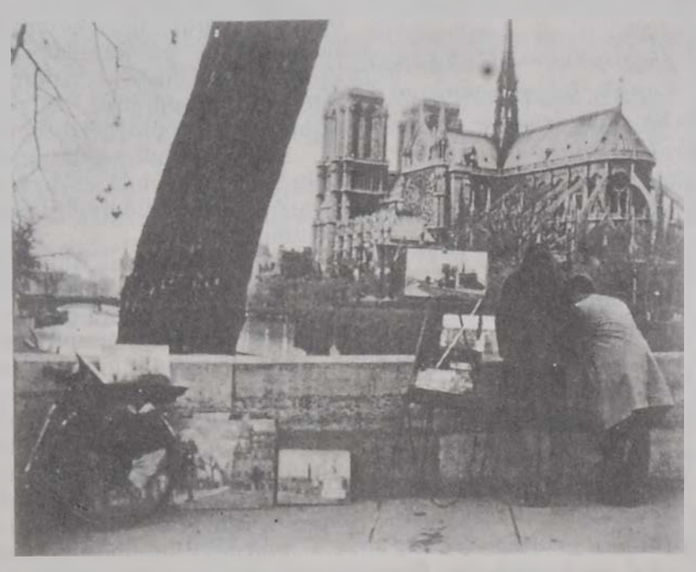
Հայ վաճառականներ ԺԵ դարուն սկիզբը, բանակցելով Ֆրանսացիներու, յատկապէս ժաք Քէօրիհետ, աշխուժացուցին Ֆրանսայի եւ Արեւելքի միջեւ առեւտրական կապերը:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՐՏ ԿԱՊԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԵՏ

Ֆրանսայի հետ հայ առեւտրականներու գործունէութիւնը աշխուժացաւ յատկապէս ԺԷ. դարուն սկիզբը, երբ գլխաւորաբար նոր ջուղայեցի հայ առեւտրականներ յաչախակալ գործունէութիւն ձեռնարկեցին Ֆրանսայի մէջ: անոնք Ֆրանսա կը տանէին մետաքս, թանկագին քարեր եւ արեւելեան ապրանքներ եւ աժան գինով կանոնք կը ծախէին:

Այսպէսով, կարճ ժամանակի ընթացքին անոնք մրցակից դարձան Ֆրանսացի վաճառականներուն: Ի վերջոյ, Ֆրանսացի վաճառականներու պահանջին վրայ պետութիւնը խիստ սեղմումներու եւ գանագան արգելքներու ենթարկեց հայ վաճառականները, եւ նոյնիսկ սկսան գրաւուիլ հայերուն բերած ապրանքները:

Այս պայմաններուն տակ, պարսից շահ Արաս, իր հպատակները եւ առեւտրական շահերը պաշտպանելու համար բուռն կերպով բողոքեց Ֆրանսական իշխանութիւններուն եւ սպառնաց փոխադարձաբար արգիլել Ֆրանսացի առեւտրականներու գործունէութիւնը: Ֆրանսական իշխանութիւնը ի վերջոյ 1660ին մեղմացուց սեղմումները, որմէ ետք հայ առեւտրականները վերսկսան իրենց գործունէութեան: Այնուհետեւ, 1669ին Մարսէյ հրաժարուեցաւ ապատ նաւահանգիստ:

Փարիզի Նոթրը Տամ տաճարը

Հայ առեւտրականներու չնորհիւ սուրճի գործածութիւնը տարածուեցաւ Ֆրանսայի մէջ, եւ ի վերջոյ ժամանակի ընթացքին սուրճի առեւտուրը Ֆրանսացիներուն ձեռքը անցաւ, իսկ սրճարաններն ալ չատցան եւ Փարիզն գատ այլ քաղաքներու մէջ ալ սրճարաններ բացուեցան: Յիշենք նաեւ, որ Յովհաննէս անունով հայ մը 1672ին սրճարան բացաւ Փարիզի Սէն Ժերմէն թաղամասի տօնավաճառին: Փասքալի չնորհիւ Ֆրանսացիք ծանօթացան սուրճին եւ վարժուեցան անոր:

Այնուհետեւ, հետագայ տարիներուն հայ սրճավաճառները չատցան Փարիզի մէջ. սուրճի առեւտուրը այդ ժամանակ տակաւին հայերուն մենաչնորհն էր: Պատմութեան մէջ յիշուած է մանաւանդ Յովսէփ անունով հայ մը, որ երկար տարիներ սուրճի չրրջուն վաճառուրդ եղած է Փարիզի փողոցներուն մէջ:

Հայերու չնորհիւ սուրճի գործածութիւնը տարածուեցաւ Ֆրանսայի մէջ, եւ ի վերջոյ ժամանակի ընթացքին սուրճի առեւտուրը Ֆրանսացիներուն ձեռքը անցաւ, իսկ սրճարանները ալ չատցան եւ Փարիզն գատ այլ քաղաքներու մէջ ալ սրճարաններ բացուեցան: Յիշենք նաեւ, որ Յովհաննէս անունով հայ մը Մարսէյլի մէջ սրճարան ունեցած է ԺԸ. դարուն սկիզբը:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՌԻՇԵԼԻԷՕ՝ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԵԾ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Հայ-ֆրանսական կապերու հին պատմութեան մէջ իւրայատուկ եւ կարեւոր տեղ ու դեր ունի կարտինալ Ռիշելիէօ: ան ֆրանսական պատմութեան մեծագոյն եւ տիրական դէմքերէն է, հայ-ֆրանսական մշակութային յարաբերութիւններու ռահվիրան եւ մեծ դեր ունեցաւ հայերու Ֆրանսա հաստատման մէջ:

Կարտինալ Ռիշելիէօ, որուն անունով՝ Արմանժան տիւ Փլեսսի (du Plessis), կարտինալ եւ դուքս Ռիշելիէօյի (ծնած՝ 1585ին, Փուաթու նահանգի Ռիշելիէօ աւանը, մահացած՝ 1642ին, Փարիզ) անոր հայրը՝ Ֆրանսուա տիւ Փլեսսի Հենրի Գ. թագաւորին մեծ տեղակալն էր:

Ռիշելիէօ 1622ին կարտինալութեան աստիճան ստացաւ պապէն, իսկ 1624ին Լուի ԺԳ. թագաւոր գայն Ֆրանսայի առաջին եւ գլխաւոր նախարար նչանակեց. 1631ին ան դուքսի տիտղոս ստացաւ: Կարտինալ Ռիշելիէօ Ֆրանսայի իրողական դեկավարը դարձաւ. իր քաղաքական ամրողջ գործունէութեան ընթացքին ան աշխատեցաւ բացարձակ միապետութիւնը ամրապնդել Ֆրանսայի մէջ, երկար պայքարեցաւ Հապսպուրկներուն դէմ. ան նաեւ Քանատայի ֆրանսական գաղթավայրերը ընդարձակեց: Ան մեծ դեր ունեցաւ նաեւ կրօնական գետնի վրայ եւ Եւրոպայի մէջ, գօրացուցած Հռոմի կամ ֆրանսական որեւէ քաղաքի մէջ տպարան բանալու, պայմանաւ միայն որ կաթոլիկ դաւանանքին հակառակ բաներ չպարունակեն այդ տպարանն իյնս տեսնելիք հայերէն գիրքերը:

Ոսկան վարդապետ տպարանը բացաւ Մարսէյլի մէջ, 1673ին, եւ գայն կոչեց «Տպարան Ս. Էջմիածնի եւ Ս. Սարգսի Զօրավարի»: Անոր աջակիցները եւ տպարանին աշխատակիցներն էին Սողոմոն Լեւոնեան (Ոսկան վարդապետի քեռորդին), Մատթէոս Վանանդեցի Յովհաննիսեան, Մկրտիչ Ջուղայեցի, Թադէոս Երեւանցի Համազասպեան եւ Նասիպ Գրիգորեան:

Նոյն տարին իսկ՝ 1673ին Ոսկան վարդապետ տպագրեց Գրիգոր Նարեկացիի «Գիրք Աղօթից»ը (Մատեան Ողբերգութեան), «Գիրք ժամակարգութեան որ կոչի Ասենիք» (երկուքն ալ առաջին տպագրութիւն), «Գիրք Սաղմոսաց Դաւթի» եւ «Գրիգոր կարնեցւոյ եւաւսպագրեան» (Պարզատոմար, Լուսնացոյց եւ այլն):

Տպարանը բանալէն ետք, յաջորդ տարին իսկ՝ 1674ին Ոսկան վարդապետ վախճանեցաւ, բայց տպարանը չարունակեց իր գործունէութիւնը մինչեւ 1686, յոյս ընծայելով տասնվեց հատոր հայերէն գիրք:

ԱՍՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

Փարիզի Իլ տը լա Սիթէ շրջանը եւ Սէն գետը

ներ բացին իրենց հաստատած քաղաքներուն մէջ:

Այս ժամանակ, Լուի ԺԳ. (1610-1643) եւ այնուհետեւ Լուի ԺԴ. (1643 - 1715) թագաւորներուն ուրուխմով, վեց-եօթը հայեր արքայական հրամանագիրներով Ֆրանսահպատակ իյլայու չնորհին արժանացան:

ՈՍԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՐԵՒԱՆՑԻՒ ՏՊԱՐԱՆԸ

Ֆրանսահայ գաղութի պատմութեան մէջ կարեւոր դեր ունեցաւ Ոսկան վարդապետ Երեւանցիի հաստատած տպարանը, որ մշակութային կարեւոր գործունէութիւն կատարեց:

Արդարեւ, Ոսկան վարդապետ Ղրիմեն Երեւանցի, որ Ամսթերտամի մէջ տպարան բացած էր, որչեց Ֆրանսա փոխադրուիլ եւ հոն տպարան բանալ:

Այդ նպատակով ալ ան դիմեց Լուի ԺԴ թագաւորին Ֆրանսայի մէջ հայկական տպարան մը հիմնելու համար: Այս ժամանակ մեծ ազդեցութիւն ունէր նախարար Քոլպէր, որ հայերուն մօտիկ բարեկամն էր անոր բարեխօսութեան չնորհիւ թագաւորը 11 Օգոստոս 1669ին ստորագրեց հրովարտակ մը, ուր կ'ըսէր, որ «հայոց եպիսկոպոս եւ Հայաստանի մեծ պատրիարքին փոխանորդ ու պատուիրակ» Ոսկան վարդապետ իրաւունք ունի Լիոնի, Մարսէյլի կամ Ֆրանսական որեւէ քաղաքի մէջ տպարան բանալու, պայմանաւ որ կաթոլիկ դաւանանքին հակառակ բաներ չպարունակէ այդ տպարանն իյնս տեսնելիք հայերէն գիրքերը:

Ոսկան վարդապետ տպարանը բացաւ Մարսէյլի մէջ, 1673ին, եւ գայն կոչեց «Տպարան Ս. Էջմիածնի եւ Ս. Սարգսի Զօրավարի»: Անոր աջակիցները եւ տպարանին աշխատակիցներն էին Սողոմոն Լեւոնեան (Ոսկան վարդապետի քեռորդին), Մատթէոս Վանանդեցի Յովհաննիսեան, Մկրտիչ Ջուղայեցի, Թադէոս Երեւանցի Համազասպեան եւ Նասիպ Գրիգորեան:

Նոյն տարին իսկ՝ 1673ին Ոսկան վարդապետ տպագրեց Գրիգոր Նարեկացիի «Գիրք Աղօթից»ը (Մատեան Ողբերգութեան), «Գիրք ժամակարգութեան որ կոչի Ասենիք» (երկուքն ալ առաջին տպագրութիւն), «Գիրք Սաղմոսաց Դաւթի» եւ «Գրիգոր կարնեցւոյ եւաւսպագրեան» (Պարզատոմար, Լուսնացոյց եւ այլն):

Տպարանը բանալէն ետք, յաջորդ տարին իսկ՝ 1674ին Ոսկան վարդապետ վախճանեցաւ, բայց տպարանը չարունակեց իր գործունէութիւնը մինչեւ 1686, յոյս ընծայելով տասնվեց հատոր հայերէն գիրք:

ԱՍՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

ՀՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՅԻՆ ԴԷՄՔԸ

Շարունակուած Էջ 1-էն

կեցուածքը, որ չընդունելով քրիստոնէութեան այլ նմուշները. մեր եկեղեցին ինչ որ տեղ ինքնամեկուսացուել է: Դրա փոխարէն եկեղեցին պայքարել է, որ պատմութեան վերիվայրումները չդիմախեղեն մեր ժողովրդի յատկանիշները, չի կորցրել իր կարեւորագոյն գործառութիւններից մէկը ազգային գոյութեան պահպանումն ու ազգային - բարոյական հիմքը զօրացնող էութիւնը: Առաւել եւս մեր ժողովրդի համար կրօնը է մշտապէս եղել հասարակութեան բարեփոխման ու կատարելագործման ներգործուն միջոցը:

Ժամանակի ընթացքում բիւրեղացուել են աշխատանքի, նիւթական հարստութեան, չափաւոր անհատապաշտութեան, յաջողութեան, առողջ անհատապաշտութեան եւ նման երեւոյթների մասին նրա գնահատականներն ու չափանիշները: Մեր կրօնը ընդգծել է մարդու տնտեսական գործունէութեան դերը. իւրովի «օրհնել է» աշխատանքային գործարարութիւնը, անհատի ձեռներէցութիւնն ու նախաձեռնութիւնը. գործընկերութիւնն ու մրցունակութիւնը: Առանձնակի վերաբերմունք է մշակուել սեփականատիրման ձեւի նկատմամբ: Այդ ամէնը մեծ օգուտ կը բերէր, եթէ մեր տնտեսական նմուշում հաշուի առնուէին սեփականատիրման մասին հայերի նախօրինակ պատկերացումները, հայը դատապարտում է ոչ թէ հարստութիւնը, որպէս այդպիսին, այլ անազնիւ ճանապարհով վաստակածը:

Հայ քրիստոնեայի մեր ինքնանոյնացումը վկայում է ոչ միայն հաւատի ու Աստծոյ, այլ նաեւ որոշակի մշակութագաղափարախօսական տիպարի մասին: Իսկ այդ տիպարին յատուկ է անհատապաշտականի հանդէպ հաւաքականի առաջնայնութիւնը քաղաքական իշխանութեան սրբագործումը եւ այլն:

Մեր կրօնը նաեւ փորձել է պատասխանել համայնականութեան եւ անձնական նախաձեռնութեան ներքին բարոյական իրաւունքի լաւագոյն զուգորդման հարցին: Հայ ժողովրդի ընկերային - տնտեսական, այդ թւում կրօնափիլիսոփայական միտքն ի սկզբանէ նախընտրելի է համարել համայնքը, որտեղ առաւելագոյնս կենսագործւում են հաւասարութիւնը, մարդասիրութիւնը, արդարութիւնն ու մերձաւորի հանդէպ սէրը: Այլ կերպ մեր ժողովրդի ընկերային արդարութեան հազարամեայ «բնօրինակը» կարելի է համարել այն, ինչն այսօր անուանում ենք ազգի ընկերային իրաւունքների համակցութիւն:

Մեկ այլ կարեւոր հանգամանք եւս: Մայր հայրենիքի քաղաքական, ընկերային - տնտեսական գոյակերպի վերաբերեալ մեր ժողովրդի քաղաքագիտական - պետականաշինական միտքը հատուածական է, յաճախ հակադիր:

Դա հետեւանք է այն բանի, որ այն սնուել է ընկերային - քաղաքական տարբեր միջավայրերից, երբեմն էլ միմեանց խորթ ու իրարամերժ գաղափարախօսութիւններից ու փառասիրութիւնների ոլորտից: Դրա համար էլ քաղաքական - տնտեսական համակարգի ընտրութիւնը պէտք չէ լինի մեր ժողովրդի տարաբնակ որեւէ հատուածի նախասիրութեամբ ու նախնասահմանումներով:

Համազգային - ռազմավարական շահեր շօշափող խնդիր հայութեան որեւէ հատուածի մենաշնորհը լինել չի կարող: Հայութեան մէկ հատուածի, առանձին կազմակերպութեան ազգային գոյութեան հայեցակարգը լինելով քաղաքական իւրայատուկ «ենթամշակոյթ», ընդհանրական գծերով հանդերձ, պէտք չէ յաւակնի դառնալու Հայաստանի համար ամենայարմար նմուշը, առաւել եւս համազգային գոյատեւման համապարփակ կենսափիլիսոփայութիւն:

Համազգային ռազմավարական նշանակութեան ամէն մի խնդրի լուծման ամբողջ հայութիւնը պէտք է մասնակցի: Նոյնը վերաբերում է Մայր Հայրենիքին առնչուող հարցերին: Հայաստանը համայն հայութեան հայրենիքն է:

ՉՈՒԼՈՒԱԾ ՈՒ ԿՈՐՍՈՒԱԾ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏՔԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Հայերու դէպի Ֆրանսա գաղթը հին անցեալ ու պատմութիւն ունի, եւ պատմականօրէն հաստատուած իրողութիւն է, որ Ե.-Ջ. դարերէն սկսեալ հայեր եղած են Ֆրանսայի մէջ: Այս հիմամբ, բնականաբար, այդ հին գաղթողները ժամանակի ընթացքին իրենց ինքնութիւնը կորսնցուցած եւ ձուլուած են ֆրանսական ընկերութեան մէջ:

Այս իմաստով, հետազօտութիւններու շնորհիւ, ԺԸ. դարէն սկսեալ Ֆրանսային զանազան շրջաններու մէջ հայկական ծագմանհետքեր սկսանյայտնաբերուիլ:

Այսպէս. երկրին կեդրոնական գօտիին մէջ, պատմական Օվէրնյը (Auvergne) շրջանին Փիւ տը Տոմ նահանգին մէջ (Լիոնի շրջանէն եւ Լուար նահանգէն արեւմուտք եւ Մասիֆ Սանթրալէն անմիջապէս հիւսիսը. ուրկէ կը հոսի Ալիէ գետը իր զանազան հարկատուներով), լեռնային գաւառներու եւ հովիտներու մէջ ծուարած շատ մը գիւղերու մէջ, այլ տոհմանուններու շարքին, բաւական տարածուած է Տեզարմենիէն (Désarméniens) տոհմանունը. որոնց գլխաւոր կեդրոնը համանուն Տեզարմենիէն գիւղն է: Տեզարմենիէնները. ինչպէս իրենց անունը ցոյց կու տայ, ծագումով հայեր եղած են. որոնց նախահայրերը հին դարերուն գացած եւ այդ կողմերը հաստատուած են, ուր ճանչցուած են իբրեւ հայեր (տէ զ'Արմենիէն, des Arméniens, յոգնակի, կը նշանակէ հայեր), եւ որ. հաւանօրէն, ժամանակի ընթացքին դարձած է տոհմանուն Տեզարմենիէն: Անոնցմէ ժամանակի ընթացքին զանազան գերդաստաններ ճիւղաւորուած են, որոնք Տեզարմենիէնին մօտիկ հնչումով մականուններով ալ ճանչցուած են: Տեզարմենիէնները սակայն գաղափար իսկ չունին իրենց ծագման մասին, հետաքրքրուած իսկ չեն իրենց անուան ստուգաբանութեամբ եւ իրենք գիրենք կը նկատեն հին օվերնիացիներ:

Միւս կողմէ, երկրին արեւելքը, Տիժոնէն հարաւ - արեւելք եւ Պեզանսոնէն հարաւ - արեւմուտք. Պուսիէր աւանին մօտերը անցեալին գոյութիւն ունեցած է Լէ զ'Արմենիէն (Les Arméniens, հայերը) անունով գիւղ մը, որուն բնակիչները հաւանօրէն անցեալին հայեր եղած են եւ հետագային ձուլուած են ֆրանսական ընկերութեան մէջ:

Մարսէյի մէջ կայ փողոց մը Ռիւ Արմենի (հայկական փողոց) անունով. (Rue Armény. Arménie գրուած y-ով): Պատմական տարեգրութեանց համաձայն, այդ փողոցին, ինչպէս նաեւ անոր յարակից քանի մը փողոցներու բոլոր շէնքերը ժամանակին Անտոն Արմենի անունով հայու մը սեփականութիւնը եղած են, եւ այդ պատճառով ալ փողոցներէն մէկը ճանչցուած է հայկական անունով: Անտոն Արմենի Ֆրանսա հաստատուած ամէնէն հին հայերէն մէկը եղած է, ֆրանսահպատակ ըլլալու շնորհին արժանացած է, իսկ Մարսէյի մէջ հաստատուած առաջին ֆրանսահպատակ հայը եղած է:

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՌՇՏՈՒՆԻ

(ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՍՐՏԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ)

Վերադարձած ըլլալով իր շրջապտոյտէն, ըստ առաջւոյն կ'ընդունի իր հիւանդները, Պուրճ Համուտի իր դարմանատան մէջ, առաւօտեան ժամը 9էն 1 եւ կէսօրէ ետք ժամը 3էն 7:

Հեռ. 01/265492:

ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԱԿԻ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ.

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՋԵՐՄԱՑՈՒՄԻ ԴԱՆԴԱՂԵՑՄԱՆ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄ

Պուէնոս Այրէսի մէջ երկրագունդիս ՄԱԿի ընդհանրական կլիմայական հարցերու համագումարը, որ պիտի տեւէ մինչեւ Նոյեմբեր 13:

Համագումարին ընթացքին աշխարհի երկիրները պիտի փորձեն իրենք գիրենք յանձնառութեան տակ դնել՝ ջերմանոցի կազերու արտանետումները խիստ հակակշիռի ենթարկելու համար՝ ընդհանրական ջերմացումը պանդոպեցնելու նպատակով:

Սակայն բազմաթիւ կառավարութիւններ միջոցներ կը փնտռեն «կանաչ» երեւնալու, առանց անոր գինը վճարելու:

Համագումարին նպատակն է սկսիլ համաձայնութիւն գոյացնել միջոցներու մասին՝ անցեալ Դեկտեմբերին Քիոթոյի մէջ հարուստ երկիրներու կողմէ ջերմանոցի կազերու արտանետումը կրճատելու գծով խոստումներուն գործադրութեան համար:

Բազմաթիւ գիտնականներ կ'ըսեն, թէ թիրախները չափազանց համեստ են՝ կանխարգիլելու համար կլիմայական աղէտալի փոփոխութիւն մը, սակայն կենսոլորտի պաշտպաններ գանոնք ընդունած են՝ ըսելով, որ անոնք ոչինչէ աւելի լաւ են:

Կարգ մը կառավարութիւններ, որոնց կարգին՝ Միացեալ Նահանգներ, կը հետապնդեն գործընթացներ, որոնք իրենց աւելի պիտի տան Քիոթոյի յանձնառութիւնները գործադրութեան դնելու, առանց սակայն իրենց տնտեսական ածին վնասելու, ստիպելով ձարտարարուեստական մարգին եւ ինքնաշարժի վարորդներուն, որ րառնոյ ուժանիւթի իրենց գործածութիւնը կրճատումի ենթարկեն:

Միւս կողմէ, մասնակիցներ կ'ըսեն, թէ եւեմրտական համաշխարհային տագնապը նաեւ կրնայ հանգամանօրէն սուղ արժեքիք յանձնառութեանց գծով խանդավառութիւնը նուազեցնել, հակառակ անոր, որ միլիառաւոր մարդիկ արդէն ջերմութիւնը կրկսան, նկատի ունենալով, որ այս տասնամեակը միջին դարերէն ի վեր ամէնէն տաքը եղած է:

Գիտնականներուն մեծամասնութիւնը ունի այն համոզումը, թէ մթնոլորտին մէջ ընծախական կազի նման կազերու համեմատութեանց բարձրացումը մեծ դեր ունի այս պարուն ջերմաստիճաններու բարձրացումին մէջ:

Գիտնականներ կ'ըսեն, որ եթէ աշխարհ չարունակ րառնոյ ուժանիւթեր այրել ներկայ համեմատութիւններով, բեւեռներու սառոյցները կրնան հալիլ եւ Եւրոպայի ու Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ արեւադարձային չրջաններու յատուկ հիւանդութեանց ներխուժում կրնայ տեղի ունենալ:

«ԱՊԱԿԱՆՈՒՄԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐ»

Քիոթոյի մէջ ձարտարարուեստականացած երկիրները խոստացած էին մինչեւ 2008-2012 թուականներ ընծախական կազի եւ ջերմանոցի այլ կազերու արտադրութիւնը 1990ի համեմատութիւններէն, միջին հաշուով, 5,2 առ հարիւր նուազեցնել:

Մ. Նահանգներ, որոնք կը դիմադրաւեն ձարտարարուեստի մարգին ուժեղ յոպին այն յայտարարութիւնները, թէ կազերու արտանետումի կրճատումները կրնան հալիլ եւ Եւրոպայի ու Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ արեւադարձային չրջաններու յատուկ հիւանդութեանց ներխուժում կրնայ տեղի ունենալ:

ԺԱՅՌԵՐԸ ՋԵՐՄԱՑՈՂ ԵՐԿՐԱԳՈՒՆԴԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ

Երկրագունդը անցնող 500 տարիներուն շուրջ մէկ աստիճան սելսիուս ջերմացած է, կէսը՝ այս դարուն միայն:

Միչիկընի եւ Արեւմտեան Օնթարիոյ համալսարաններուն գիտնականները կ'ըսեն, որ աշխարհի տարածքին հողին մէջ փորուած փոսեր կը հաստատեն, որ ասիկա արձանագրութիւն պահուած ժամանակաշրջանին ամէնէն տաք դարը հանդիսացած է:

Անոնք կը յայտնեն, որ Հիւսիսային Ամերիկայի, Կեդրոնական Եւրոպայի, Հարաւային Ափրիկէի եւ Աւստրալիոյ մէջ փորուած 358 փոսերը՝ 200էն 600 մեթր խորութեամբ, յստակօրէն ցոյց կու տան, թէ ի՛նչ պատահած է ջերմաստիճաններուն:

«*Սայընս*» թերթին մէջ անոնք կը գրեն, որ ջերմաստիճաններու փոփոխութիւնը երկրագունդին մակերեսէն դանդաղօրէն դէպի վար կը տարածուի, դէպի՝ մակերեսէն վար գտնուող ժայռեր: Այս ձեւով այսօրուան մակերեսին տակ գտնուող խաւերուն ջերմաստիճանները փաստեր են ջերմաստիճաններու փոփոխութեան, որոնք անցեալին մակերեսին վրայ պատահած են:

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԱԾ ԹԻՐԱԽՆԵՐԸ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՋԵՐՄԱՑՈՒՄԸ ՊԻՏԻ ՉԿՐՃԱՏԵՆ

Գիտնականներ կը յայտնեն, որ միջազգային համայնքին կողմէ համաձայնուած թիրախները՝ կրճատելու համար ջերմանոցի կազերու արտանետումը, բաւարար պիտի չըլլայ րնդհանրական ջերմացումը նուազեցնելու համար:

Փոխանակ փորձելու Քիոթոյի՝ երկրագունդի հարցերու կերաստիճանին համաձայնուած կրճատումները գործադրել, Պուէնոս Այրէսի համագումարին պատուիրակները պէտք է մտածեն միջոցներու մասին՝ րնդհանրական ջերմացումին յարմարելու եւ անոր ազդեցութիւնը նուազեցնելու, կ'ըսեն գիտնականները:

Լոնտոնի Եունիվըրսիթի Քոլէճի ձկաբան կենսոլորտային հիմնարկին մասնագէտներէն Մարթին Փէրի դիտել կու տայ, որ ներկայ օրակարգին վրայ րնդհանրական ջերմացումը հակակշիռի տակ առնելու քայլերը չատ սահմանափակ կրնան րլլալ:

Փէրի եւ անոր գործակիցները կ'ըսեն, որ Քիոթոյի համաձայնութիւնը արդիւնք պիտի չտայ, որովհետեւ գայն կնքող 38 երկիրները յառաջիկայ 20 տարիներուն րնծախի միայն չուրջ 25 առ հարիւրը պիտի արտադրեն:

Ջերմանոցի կազերու արտանետումի ամէնէն մեծ աճը պիտի արձանագրեն ներկայացնեն հարուստ երկիրներու քաղաքացիներու արտանետումներուն, եւ թէ իրենք չեն կրնար տրտեսական ածր սահմանափակել:

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՋԵՐՄԱՑՈՒՄԻՆ ԱՊԱԳԱՅ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԵՐԸ՝ ԱՆԾԱՆՕԹ

Գիտութիւնը տակաւին ի վիճակի չէ կռահելու ընդհանրական ջերմացումի ապագայ ազդեցութիւնները, կ'ըսեն ամերիկացի հետազօտողներ, որոնք կ'առաջարկեն աւելի լաւ դրութիւն մը մշակել երկար ժամանակի վրայ կլիմայական փոփոխութիւնները նախատեսելու համար:

Այլապէս, կ'ըսէ Հետազօտութեանց Ազգային խորհուրդը, ողողումներ, փոթորիկներ եւ երաշտներ պիտի շարունակեն երկրագործութիւնը աւերել, մարդիկ սպանել եւ կալուածներ քանդել:

Մասնագէտներու կողմէ պատրաստուած տեղեկագիրը կը յայտնէ, որ կլիման կը փոխուի եւ պիտի շարունակէ այդ ընել՝ մարդկային ազդեցութիւնը գոյութիւն ունենայ թէ ոչ:

«1992ին եւ 1993ին Կրինլէնտէն դուրս բերուած 3 քմ. երկարութեամբ սառոյցի կտորներ անցնող 150 հազար տարուան մէջ երկրագունդի կլիմայական դրութեան մէջ փոփոխութիւններ ի յայտ բերած են», կ'ըսէ տեղեկագիրը:

«Ամէնէն նկատառելի յայտնաբերումը այն էր, թէ անցնող 10 հազար տարիներուն կլիման բնական մեծ փոփոխութիւններու ենթարկուած է», կը յայտնէ անիկա: Այդ տարիները կը կազմեն ժամանակաշրջան մը, որ մեր արդի կլիմայական պայմանները կը ներկայացնէ:

Արդի ժամանակներուն շատ աւելի քիչ ծայրաչեղական ջերմաստիճաններ հակառակ ապագայ ապագացութիւններ ունեցած են (ողողում, երաշտ):

Կայնաեւ ընդհանրական ջերմացումը, կորմասամբ մարդիկ կը պատճառեն:

Ուսումնասիրութիւնը կ'ըսէ, թէ հետազօտողները յաջողած են երկար տեւողութեան վրայ կարգ մը նախատեսութիւններ կատարել: Օրինակ, կարելի է, ամիսներ առաջ որոշ հաւանականութեամբ նախատեսել Հիւսիս-արեւմտեան Եւրոպայի եւ Հիւսիսային Ամերիկայի արեւմտեան շրջանին մէջ անձրեւը նախատեսել:

Սակայն աւելի երկար ժամանակի վրայ նախատեսութիւններ կատարելը շատ աւելի դժուար պիտի ըլլայ, նկատի ունենալով կլիմայական փոփոխութեանց բարդութիւնները:

ՔԱՔԻՒԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՐԿՓԵՂԿՈՒԱԾ՝ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՔԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԳԾՈՎ

Պուէնոս Այրէսի մէջ սկսած համագումարին աշխարհի քարիւղի մեծագոյն ընկերութիւնները միացեալ տեսակէտով չեն ներկայանար:

Եւրոպական *Ռոյըլ Տաչ / Շել* եւ *Պրիթիշ Փեթրոլիըմ* անցեալ տարի աւելի եւս հեռացան են ամերիկեան ընկերութիւններէն՝ հրապարակաւ զօրակցութիւն արտայայտելով Քիոթոյի համաձայնութեան:

Ամերիկեան քարիւղի *Էքսոն. Մոպիլ* եւ *Թեքսաքօ* հսկայ ընկերութիւնները կը շարունակեն Ուաշինկթընի կոչ ուղղել, որ մերժէ ՄԱԿի ծրագիրը՝ ըսելով, որ անիկա շատ սուղ պիտի արժէ եւ անոր գիտութիւնը շատ անորոշ է:

Նոյնիսկ *Ամոքօ* ընկերութիւնը, որ Օգոստոսին յայտարարած էր, թէ *Պի. Փի.*ի հետ պիտի միաձուլուի, Քիոթոյի համաձայնութեան կ'ընդդիմանայ:

Մինչ այդ *Պի. Փի.* եւ *Ռոյըլ Տաչ / Շել.* մղուած ընդհանրապէս աւելի «կանաչ» եւրոպացի յաճախորդներու պահանջներէն, բոլորովին տարբեր կեցուածք որդեգրած են:

Պի. Փի. Սեպտեմբերին յայտարարած էր, թէ մինչեւ 2010 թուական իր գործողութիւններուն արտանետումները 10 առ հարիւրով պիտի կրճատէ: Անոր հետեւած էր *Շել* Հոկտեմբերին խոստանալով մինչեւ 2002 թուական իր արտանետումները 10 առ հարիւրով կրճատելու:

Անոնց այս քայլերը կը չաջորդէին շահարկումի արշաւներու, որոնց նպատակն էր արեգակնային ուժանիւթի եւ վերանորոգելի ուժանիւթի այլ աղբիւրներու մշակումը:

Կրինփիս Հինքըրնիչըլըի կլիմայական քաղաքականութեան բաժանմունքի տնօրէնը՝ Պիլ Հէր կ'ըսէ, որ երկու ընկերութիւններ «կը թուին իրարու հետ մրցակցութեան մէջ ըլլալ՝ տեսնելու համար, որ ո՛վ աւելի կանաչ կրնայ երեւալ. երբ անոնցմէ ո՛չ մէկը գեռնի վրայ շահարկումներուն մէջ իսկական փոփոխութիւն չէ ցուցաբերած»:

Սակայն *Պի. Փի.* եւ *Շել* կը հաւատան, որ իրենց կանաչ նախաձեռնութիւնները խոր յանձնառութիւն կը ներկայացնեն Քիոթոյի համաձայնութեան յաջողութեան հանդէպ:

Մինչ այդ ո՛չ *Պի. Փի.*, եւ ոչ ալ *Շել* կ'ակնկալեն, որ պիտի հրաժարին յաւելեալ քարիւղի փնտռտուքներէ զանոնք կենսական նկատելով, նկատի առած յառաջիկայ 25 տարիներուն քարիւղի ընդհանրական պահանջներուն աճին մասին նախատեսութիւնները:

Ամերիկեան ընկերութիւնները կ'ըսեն, թէ իրենք, *Պի. Փի.*ի եւ *Շել*ի նման, արտանետումները կրճատումի կ'ենթարկեն. սակայն աւելի լուռ կերպով:

Քարիւղի մեծ ընկերութիւններէն իւրաքանչիւրը տարեկան կ'արտադրէ տասնեակ միլիոնաւոր թոններու հասնող ջերմանոցի կազեր, որոնց մէկ մեծ համեմատութիւնը կու գայ յաւելեալ քիմական կապի հրկիզումէն:

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է քնագիրը խմբագրատուն ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:

ՄԱՀԱԶԴԱՆԵՐԸ քացառութիւն են: Մահապդ կ'ընդունուի մինչեւ ուշ գիշեր, այնքան ատեն որ կայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

ՄԵԹԱՆՈՎ ՍՆԱՆՈՂ ՄԱՆՐԷՆԵՐ ԿՐՆԱՆ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՋԵՐՄԱՑՈՒՄԻՆ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐԻԼ

Գիտնականներ գտած են մեթան «ծամող» մանրէ մը, որ կրնայ մեծ դերակատարութիւն ունենալ րնդհանրական ջերմացումի դէմ պայքարին մէջ՝ կանխարգիլելով ջերմանոցի կազերու մթնոլորտ հասնիլը, կ'ըսեն հետազօտողներ:

Գիտնականներու միջազգային խմբակ մը մանրէն գտած է արեւմտեան Սիպերիոյ թթու կիսահողերուն մէջ: Մասամբ տարրազատրուած խոնաւութիւն ներծծող բուսական նիւթը մեթանը ուժանիւթի կը վերածէ կապին մթնոլորտ ուղղուելէն առաջ:

Միչիկընի պետական համալսարանին կենսաբաններէն Ձիժոնկ Ժու կ'ըսէ, թէ յայտնաբերումը չատ կարեւոր է ջերմանոցի կազերը կրճատելու իմաստով: «Այս մանրէն կրնայ մեթանը րնծախական կապի վերածել, ինչ որ մեթանի դէպի մթնոլորտ արտանետումները կրնուազեցնէ:

«Սայընս» թերթին մէջ լոյս տեսած տեղեկագիրի մը մէջ խմբակը կը յայտնէ, որ մթնոլորտին մէջ մեթանի համեմատութիւնները աւելի քան կրկնապատկուած են անցնող 300 տարիներուն ընթացքին եւ կ'աւելնան տարեկան չուրջ 1 առ հարիւր համեմատութեամբ:

Սակայն մանրէն, ծանօթ իրրեւ Պէյճերինքիա, կենսական դերակատարութիւն ունի կիսահողերէն մեթանի արտանետումները հակակշռելու մէջ:

Կիսահողերը (բուրպիւր) մթնոլորտային մեթանին րնական ամէնէն մեծ աղբիւրն են: Կիսահողերը կը տարածուին Ռուսիոյ, Քանատայի, Մ. Նահանգներու եւ Հիւսիսային Եւրոպայի լայն հողամասերու վրայ:

Գիտնականները կ'ըսեն, որ թթու կիսահողերուն մէջ այս արարածները կրնան մեթանը մինչեւ 90 առ հարիւրով նուազեցնել: Անոնք կակներ են, որոնք յարմարած են հիւսիսային չրջաններուն մէջ տիրապետող թթու չրջապատին, կը յայտնեն անոնք:

Նկատի ունենալով, որ մանրէները րնականօրէն կը հակակշռեն մեթանի արտանետումները, անոնք կրնան գիտնականներուն նոր միջոցներ «առաջարկել» ջերմանոցի այս կազը նուազեցնելու համար:

Մօտեցումներէն մէկը կրնայ րլլալ գտնել միջոց մը՝ մանրէներուն գործունէութեան թափ տալու, որպէսզի յաւելեալ մեթան գործածեն:

Յայտնաբերումը այլապէս ալ հետաքրքրական է, որովհետեւ մանրէներու աշխարհին մասին նորութիւններ կրնայ բերել: Ըստ կենսարան Ձէյմս Թիճէի, մանրէներու աշխարհը գիտութեան մեծագոյն անծանօթներէն մէկն է, նկատի ունենալով, որ գիտնականները երկրագունդին վրայ րնակող մանրէներուն նուազ քան մէկ հարիւրին ինքնութիւնը ճշդած են:

ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆԵՐԸ «ՕԶՈՆԻ ՃԱԿԻՆ» ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ ՊԻՏԻ ՈՒՇԱՑՆԵՆ

Ամերիկացի գիտնականներ կ'ըսեն, որ Անթարքթիքի վերեւ այս տարուան «օզոնի ծակը» ցարդ տեսնուած ամէնէն մեծն է եւ կը ստեղծէ մթնոլորտային մաշումի աւելի մեծ տարածութիւն մը, քան՝ Հիւսիսային Ամերիկայի տարածքը:

Ըստ գիտնականներուն, ներկայ «ծակը» 26 միլիոն քառակուսի քմ.է՝ բաղդատած անցեալ տարուան 19 միլիոն քառակուսի քիլոմեթրին:

Օզոնի կորուստին պատճառով արեւուն անդրմանիշակագոյն ճառագայթներէն յաւելեալ համեմատութեան մը երկրագունդին մակերեսը հասնիլը կարելիութիւնը ունի մարդոց մօտ մորթային քաղցկեղներու եւ քաթարաքթի պարագաները աւելցնելու, երկրագործական հունձքերուն վնասելու եւ ջրային արարածներու կեանքին «միջամուխ» ըլլալու:

1980ական թուականներէն ի վեր գիտնականներ «ծակը» չափած են արբանեակային կազմածներ եւ օդապարիկներ գործածելով:

«Ծակը» օզոնի մաշում արձանագրած շրջան մըն է, որ հետեւանք է երկրագունդին *սթրաթոսֆէր*ին մէջ օդերեւութաբանական եւ քիմիական բարդ գործընթացներու:

Հետազօտողներու նախատեսութեամբ, Անթարքթիքի վերեւ ծակը ծանրակշիռ վիճակ պիտի ներկայացնէ յառաջիկայ 10էն 20 տարիներուն, ապա դանդաղ դարմանումի ժամանակաշրջան մը պիտի թեւակոխէ: Ամբողջական բուժում մը կ'ակնկալուի 2050 թուականին, սակայն կլիմայական փոփոխութիւնը դարմանումի եւ բուժումի ընթացքին պիտի ազդէ:

ԽՈՆԱՒ ՇԱԲԱԹԱՎԵՐՋԵՐՈՒ ՊԱՏՃԱՌԸ՝ ԱՊԱԿԱՆՈՒՄԸ ԵՒ ՈՉ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կ'ԸՍԷՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐ

Ապականումը, եւ ոչ բնութիւնը, պէտք է այսպէսով խոնաւ շաբաթավերջներուն եւ արեւոտ երկուշաբթիներուն համար, կ'ըսեն կլիմայաբաններ:

Արիզոնայի պետական համալսարանին գիտնականներէն Ռէնտըլ Սըրվինի եւ Ռոպըրթ Պոլինկ «*Նէյչըր*» թերթին Օգոստոսին համարին մէջ կը գրեն, թէ Մ. Նահանգներու արեւելեան ծովեզերեայ շրջաններուն վերեւ բնածուխի *մոնոքսիտի* եւ օզոնի օրական կուտակումը նոյնքան կ'ազդէ շրջանային օդին եւ նոյնիսկ մրրիկներու ուժգնութեան վրայ, որքան *էլ Նինիոն*:

Նշեալ շրջաններուն մէջ ապականումի եւ անձրեւներու ուսումնասիրութիւնը ցոյց տուած է, որ օդը եօթնօրեայ շրջանի մը կը հետեւի: Շաբաթավերջի նախատեսելի անձրեւը հաւանաբար աւելի կապուած է արեւելեան ծովափի ապականումին ստեղծած ամպերու կազմութեան երեւոյթին, որ շաբաթային շրջանի մը համաձայն տեղի կ'ունենայ, կ'ըսեն գիտնականները:

Միւս կողմէ, ըստ մասնագէտներուն, բնածուխի *մոնոքսիտի* եւ օզոնի կուտակումը շաբաթավերջերուն կը նուազեցնէ մրրիկներու ուժգնութիւնը:

Պատրաստեց՝ Ս. Ա. ՊՈՅԱՃԵԱՆ
(Աղբիւր՝ «*ՌՈՅԹԸՐՋ*»)

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

ՇԱՐԺԱՊԱՏԿԵՐ

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

◆ *ՏԻ ԷՔՍ ՖԱՅԼԶ*- (*Ամփր/ Սոֆիլ, Տիւն եւ Սոտեքօ, Էսփաս, Մէնք Էլի*).- Տալասի մէջ շէնք մը փուլ եկած է: Զոհերու կողքին կը գտնուի սանուկ մը: Կը կարծուի, թէ այլ մոլորակէ եկած անձեր կատարած են այս արարքը:

◆ *ՍՄՈԼ ՍՈԼՃԸՐՋ*- (*Փլաճէթ/ Քասլիք, Ապրաժ, Սաժէս եւ Քոնքորտ*).- Օհայոյի մէկ փոքր քաղաքին մէջ, փոքր խաղալիքներ իրարու դէմ պատերազմ կը սղեն: Պատահիներ կը փորձեն կացութեան տէրը դառնալ:

◆ *ՍԻՖԱՏՏԷՋԷՆՏՍԷՎԸՆ ՆԱՅՏ*- (*Փլաճէթ/ Զուք/ Ապրաժ եւ Քոնքորտ*).- Լրագրող մը արձակուրդի մը ընթացքին օդանաւային արկած մը կ'ունենայ: Ահաւասիկ օդաչուն եւ լրագրողը խաղաղականի մէկ ածանցօք կղզիին մէջ...

◆ *ՈՒԻԼԹ ՊԼԱՆՐՈՒԼԹ*- (*Էսփաս/ Ամփիր, Սոտեքօ Մէնք Էլի, Էլիք*).- Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը հմուտ կերպով բեմադրուած երիտասարդ բեմադրիչ Զիատ Տուէյրիի կողմէ, որ մեծ յաջողութիւն գտաւ Քաննի փառատօնին:

◆ *«ԼՈԼԻԹԱ»*- (*Էսփաս, Ամփիր/ Սոֆիլ/ Տիւն/ Սոտեքօ, Մէնք Էլի*).- Ցիտուն կանացիներուն Միացեալ Նահանգներու մէջ ետրոպացի ուսուցիչ մը կը հանդիպի 12 տարեկան աշակերտի մը՝ պարմանուհի Լոլիթայինն: Դերասաններն են՝ Մերեմի Այրընզ եւ Տոմինիք Սուէյն:

◆ *ՍԷՅՎԻՆԿ ՓՐԱՅՎԷՅԹ ՌԱՅԶԸՆ*- (*Փլաճէթ/ Ապրաժ, Քասլիք, Քոնքորտ եւ Սաժէս*).- Սթիվըն Սփիլպըրկ կը ներկայացնէ Բ. Համաշխարհային Պատերազմը... Իսկ Հենքս եւ քանի մը զինուորներ գործուղուած են ճակատ, պարզապէս փնտռելու Ռայըն անունով զինուոր մը: Իր երեք եղբայրները մահացած ըլլալով, Ռայըն պէտք է որ Միացեալ Նահանգներ վերադառնայ:

◆ *ԱՐՄԱԳԵՏՆ*- (*Փլաճէթ/ Ապրաժ, Զուք, Քոնքորտ եւ Վանտամ*).- Երկրագունդը վտանգի տակ է: Հսկայ գունդ մը կը սուրայ դէպի Աշխարհ: Ամերիկեան կառավարութիւնը գործի լծուած է այս վտանգը հեռացնելու համար: Դերասաններն են՝ Պրուս Ունլիս եւ Լիվ Թայլըր:

◆ *ՆԱՍԸՐ*- (*Ամփիր/ Տիւն,*).- Եգիպտոսի ծանօթ ղեկավարին կեանքը անգամ մը եւս ներկարահանուած:

◆ *ԼԷ ՄԻԶԵՐԱՊԼ*- (*Ամփիր, Սոտեքօ*).- Վիքթոր Հիւկոյի ծանօթ վէպը, բեմադրուած դանիացի Պիլ Օկըսթի կողմէ: Դերասաններ՝ Լիամ Նիսըն, Ումա Թուրման եւ Մէֆիր Ռաշ:

◆ *ԼԵԹԼ ՈՒԵՔԸՆ 4*- (*Ամպասատ, Սաժէս, Փլաճէթ/ Ապրաժ եւ Քոնքորտ*).- Երկու ոստիկաններ կը հալածեն խմբակ մը, որ կրնայ մեծ վտանգ հանդիսանալ, ահաբեկչական արարքներ կատարելով: Դերասաններ՝ Մել Կիպսըն եւ Տէնի Կլովըր:

◆ *ՏԻ ՕՊՕԵՖՖ ԱՖ ՄԱՅ ԱՖԵՖԸՐ*- (*Մարիճիրճ*).- Երբ միասեռականի մը կ'առաջարկուի ընտանիք կազմել, անբնական վիճակ մը ստեղծուած կ'ըլլայ: Դերասանուհիւ՝ Մէճիֆըր Անիսթընի եւ Փօլ Ռոտի:

◆ *ՏԸ ՄԱՍԻ ԱՖ ԶՈՐՕ*- (*Էսփաս, Ամփիր - Սոտեքօ, Տիւն, Էլիթ, Մէնք Էլի*).- Միեւնոյն գիւթը սիշտ ալ որոշ փոփոխութիւն մը կրած, շարունակ կը բեմադրուի: Մեր Զորրօ՝ Էնթրընի Հովիքինզ կը փորձէ զինք փոխարինող մը գտնել, յանձին Անթոնիօ Պանտէրասի:

◆ *ՆԱՖՕՖ*- (*Փլաճէթ/ Զուք*).- Մեծահարուստ մը Հոնկ Քոնկի մէջ կը նկատէ, թէ ահաբեկչական խումբ մը աշխարհի մէջ ամէնուրեք ռումբեր պիտի պայթեցնէ:

◆ *ՄԵՐՔԸՐԻ ՌԱՅԶԻՆԿ*- (*Լա Սիթէ*).- Հայրն ու մայրը կորսնցնելէ ետք, որբ սանուկ մը յաջողած է գեր-գաղտնի տեղեկութիւններ ունենալ համակարգիչի վրայ: Պրուս Ունլիսի պարտականութիւնն է ծօտենալ այս սանուկին: Բեմադրութիւն՝ Հարոլտ Պեքըրի:

ՇԱՐԺԱՊԱՏԿԵՐԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՀԵՒԱՁԱՅՆԻ ԹԻՒԵՐԸ

Քոնքորտ.- 738439	Քոլիճէ.- 342962
Փլաճէթ / Ապրաժ.- 292192	Էսփաս.- 212526
Փլաճէթ/ Քասլիք.- 912503/4	Վաճտամ.- 443992
Ամպասատ.- 217490	Մէնք Էլի.- 406706
Էլիթ.- 840286	Ամփիր / Տիւն.- 79212/3/4
Ամփիր / Սոտեքօ.- 616706/7	Ամփիր / Սոֆիլ.- 204080
Ֆրիուէյ.- 485590	Սաժէս.- 562006/7

Թ.Ե. Է.

7:30.- *Լուրեր*
8:00.- *Ժրանաշխ լուրեր*
8:30.- *Պարիտ Հանատի*
9:00.- *Սուպիւէ*
11:00.- *Ժիրան Պարիտա*
12:00.- *Թուրաս Ուա Լասար*
12:30.- *Լէ Սենք Տերնիւեր Մինիւթ*
14:30.- *Լուրաբերէն լուրեր*
15:00.- *Ռիժալ Ֆիլ Լասիֆա*
16:00.- *Կենդանի գծանկար՝ «Տեսիլքը Լասթ Տիւօ»*
16:30.- *Լեռընտ Լիֆ Տը Վիտըն Սիթի*
17:30.- *Պալատիաք*
18:00.- *Նատիլ Պիւա*
18:30.- *Տը Պոլտ Էնտ Տը Պիւթիֆուլ*
19:30.- *Լուրաբերէն լուրեր*
20:00.- *Պարիտ Հանատի*
20:30.- *Նիւա Ֆիլ Լասիֆա*
21:30.- *Քալալ Պիւբրաք*
23:30.- *Նորթ Լիֆ Սիքսթի*
00:00.- *Վաւերագրական*

Է.Մ. ԹԻ. Վի.

7:30.- *Թեյէ Մաբէն*
9:00.- *Քլիփս*
9:30.- *Վաւերագրական*
10:30.- *Մակալին*
11:45.- *Ուա Թենսա*
12:30.- *Քի Է Քի*
13:15.- *Տէ Շիֆր Է Տէ Լեթր*
14:00.- *Թէ. Էֆ. Ի լուրեր*
14:45.- *Մարիսոլ*
15:45.- *Լուանի Լուանի*
16:45.- *Կենդանի գծանկար*
17:30.- *Մինի Սթրւտիօ*
18:25.- *Էմ. Թի. Վի. Սփորց*
18:30.- *Ուա Թենսա*
19:15.- *Քըլ Մայլէ Լյլէ*
20:00.- *Լուրաբերէն Լուրեր*
20:30.- *Լոյս Էնտ Քլարք*
21:30.- *Սաժըլ Մաուսաֆ*
00:00.- *Էմ Թի Վի Սփորց*

Է.Ն. ՊԻ. ԷՆ.

14:00.- *Վիտէօ Քլիփս*
15:00.- *Կենդանի գծանկար*
16:00.- *Տիւ Լերըր*
17:00.- *Ուիլամ Ապուլ Հանա*
18:00.- *Ռիժալ Մին Շաուս*
19:00.- *Լլ Նիւր Էլ Լասուատ*
21:00.- *Լուրաբերէն լուրեր*
21:30.- *Քլես Էքշըն*
23:30.- *Լըք Լլ Մայր*
00:00.- *Վաւերագրական*

Է.Ի. ՊԻ. ՍԻ.

7:00.- *Սի. Էն. Էն.ի լուրեր*
7:30.- *Ժրանաշխ լուրեր*
8:25.- *Սա Ըլաք Իլլա Հայֆա*
9:00.- *Հասուայի Ֆասլ Օ*
10:00.- *Տիփլոմաթիք Լայսընս*
10:30.- *Նահարքում Սայիտ*
13:30.- *Սի. Էն. Էն.ի լուրեր*
14:00.- *Ժրանաշխ լուրեր*
14:40.- *Վիտէօ քլիփս*
15:00.- *Լուրաբերէն լուրեր*
15:15.- *Լլ Մալիքա*
16:30.- *Քեսթիոն Փուր Էօն Շանփիոն*
17:00.- *Քիֆ Ու Լէյզ*
18:00.- *Լլֆ*
18:30.- *Մին Լասուաք*
19:00.- *Նասուրաս*
20:00.- *Լուրաբերէն լուրեր*
20:30.- *Ռահատ Ուա Մէլի*
22:00.- *Էլ. Էլ. Վիթ*
23:00.- *Նիւ Լասթըր Լիվից*
23:30.- *Փապլիք Մորըլ*

ՄԱՒ-ԱԹԱՊՊԱՒ

7:00.- *Լլսաւ Լլ Սասպան*
13:00.- *Ֆլէշ Ինֆօ*
13:15.- *Տալաս*
14:00.- *Քասանտրա*
15:00.- *Լուրաբերէն լուրեր*
15:15.- *Սուրայա*
16:30.- *Կենդանի գծանկար՝ Տաւ Էնտ Տաւըր*
17:00.- *Ըզդար Ըքսար*
17:30.- *Ժրանաւերէն լուրեր*
17:45.- *Ինգլերէն լուրեր*
18:00.- *Ֆէյմ*
19:00.- *Թիքեթ Լլէյնա.. Վիկա Լլէյք*
20:00.- *Լուրաբերէն լուրեր*
20:30.- *Սամաննա*
21:30.- *Խալիք Պըլ Պէյթ*
23:30.- *Ֆութպոլ*

Է.Ն Պի. Էն.

14:00.- *Վիտէօ Քլիփս*
15:00.- *Կենդանի գծանկար*
16:00.- *Տիւ Լերըր*
17:00.- *Ուիլամ Ապուլ Հանա*
18:00.- *Ռիժալ Մին Շաուս*
19:00.- *Լլ Նիւր Էլ Լասուատ*
21:00.- *Լուրաբերէն լուրեր*
21:30.- *Քլես Էքշըն*
23:30.- *Լըք Լլ Մայր*
00:00.- *Վաւերագրական*

* Վերոյիշեալ յայտագիրները ենթակայ կրնան ըլլալ որոշ փոփոխութիւններու:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ... ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՄԲԱՆ

ՓՕԼԻԿԼՕԹ

ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄԱՄՆԱԳԻՏԱՅԱԾ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ, ԸՆՏՐԵԼ ՄԱՄՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

♦BUSINESS STUDIES ♦COMPUTER ♦EXECUTIVE SECRETARY ♦TEACHING DIPLOMA ♦INTERIOR DESIGN ♦GENERAL DECOR ♦CHIEF ACCOUNTANT ♦JEWELLARY MODELING ♦COMPUTER TECHNICIAN, ♦TICKETING & TOURISM ♦COMPUTER LANGUAGES ♦ENGLISH & OTHER LANGUAGES.

26 ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ 26 ԿՐԹԱԹՈՇԱԿ

♦Պրըվէի եւ պաքալօրէայի քննութեանց իրենց վարժարանի բարձրագոյն միջինը բերող առաջին 3 աշակերտներուն համար:

ԵՂԻՐ 21ՐԴ ԴԱՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՉԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՊԵՏ

♦Միամեայ գործնական դասընթացք:
♦Պետական վկայական:
♦Գործի ապահովում:

ԵԹԷ...

♦Եթէ միջնակարգ դասարանի աշակերտ ես, արձանագրուէ նախապատրաստական դասարան:
♦Եթէ պրըվէի դասարան հասած ես, արձանագրուէ պաքալօրէայի Ա. դասարան:
♦Եթէ պաքալօրէայի քննութեանց յաջողած ես, արձանագրուէ վարժարանիդ համալսարանական (TS) դասարան:

TEACHING DIPLOMA

♦Ֆրանսական եւ անգլիական բաժիններով:
♦Ցերեկային եւ գիշերային դասընթացք:
♦Ուսուցիչներուն 50% կրթաթոշակ:

ԵՂԻՐ 21ՐԴ ԴԱՐՈՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐ ՄԸ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԵԼՈՎ ՓՕԼԻԿԼՕԹԻ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԿԱՂԱՊԱՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸՒՆ

♦Կաղապարաշինութեան գծագրութիւն համակարգիչի վրայ:
♦Ուսանողներու յաջողած կաղապարի վաճառում:
♦Յաջողակ աշակերտներու գործի ապահովում:
♦Պետական վաւերացուած վկայական:

ՈՒՍՈՒՑԻՉԻ ԿԱՐԻՔ

Կը խնդրուի դիմել միայն անոնք, որոնք նուազագոյնը ունին համալսարանական վկայական կամ մասնագիտութիւն:

POLYGLOT SCHOOL EMPLOYMENT OFFICE

Բոլոր այն շրջանաւարտները, որոնք գարդ անգործ են, կրնդ դիմեն POLYGLOT EMPLOYMENT OFFICE:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ձեր գործերը վստահեցէք POLYGLOT բարձրագոյն վարժարանի մէջ մասնագիտացած մեր շրջանաւարտներուն:

Արձանագրութիւն առնուած ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8:
Տարա. հեռ. 01-251320, 03-299484: Տէր եւ տնօրէն ՊԵՏՐՈՍ ՇԵՄՄԷՍԵԱՆ
Պէքաայի ուսանաճիւղ դիմել՝ պրն. Ժագ Տաղլեանի եւ Բաֆֆի Գէորգեանի (Այնճար). հեռ. 03/272676:

☆ ՈՒՐԱԽԱՅԵՐ ԱՍՏՂԵՐԸ ☆

☆ *ԽՈՅ* (21 *Մարտէն* 20 *Ապրիլ*)

Վատահելի է. մարդիկ նկատի կ'առնեն ձեզ, բայց ձայն առնել եղէք արդար ու նշգրիտ, ինչ կը վերաբերի ձեր սահմանուած պարտաւորութենաց: Օրը կը պահանջէ արթնութիւն:

☆ *ՅՈՒԼ* (21 *Ապրիլէն* 21 *Մայիս*)

Աշխատանքի մարզին մէջ ունիք նոր կարելիութիւններ, բայց ինչ մը ապահովէ, որպէսզի հարցերը առաւել յառաջանան: Օրը ունի հանգիստ ու սիակիկպլներ:

☆ *ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ* (22 *Մայիսէն* 21 *Յունիս*)

Փոխ հարց մը ունիք, զոր կրնաք լուծել ինչ մը իմաստութեամբ եւ զգուշաւորութեամբ: Հետեւաբար պէտք չունիք զայրանալու կամ իրար անցնելու այսման անհիշաչար հարցի մը համար:

☆ *ԽԵՑԳԵՏԻՆ* (22 *Յունիսէն* 23 *Յուլիս*)

Դուրս եղէք ձեր պահանջկոտ եւ հետապնդեցէք աշխատանքի մը, որ ապագային կրնայ ձեզի օգտակար ըլլալ: Թմրած մի՛ մնաք:

☆ *ԱՌԻՒԾ* (24 *Յուլիսէն* 23 *Օգոստոս*)

Հարցեր կրնան առեղծուիլ ամառուան ընթացքին, բայց պիտի կարողանաք զանոնք լուծել դիւրութեամբ: Կարիքը ունիք բնդլայնելու ձեր հորիզոնը, եւ յառաջանալու կարելիութիւնները յատակ են, շարժեցէք:

☆ *ԿՈՅՍ* (24 *Օգոստոսէն* 23 *Սեպտեմբեր*)

Այս նոր ամառուան ընթացքին պիտի ըլլաք զօրեղ եւ հառնող: Զգուշաւոր պիտի ըլլաք այսօր, որպէսզի պնդութիւններ կամ բնութագրութիւններ չկատարէք:

☆ *ԿՇԻՌՕ* (24 *Սեպտեմբերէն* 23 *Հոկտեմբեր*)

Թերեւս չփոթութիւն մը պիտի ստիր ձեր շուրջը յառաջիկայ օրերուն, բայց պիտի կարենաք նեղդիլ- անցնիլ բոլոր հանգրուանները: Այսօր պիտի ունենաք մուր միտքեր, բայց նոյն ատեն պիտի վերագտնէք ձեր հոգեկան խաղաղութիւնը:

☆ *ԿԱՐԻՃ* (24 *Հոկտեմբերէն* 23 *Նոյեմբեր*)

Ամբողջ ամառուան ընթացքին պիտի ըլլաք հառնող եւ կտրուկ, դէպի յառաջ ընթանալու վճռակամութեամբ: Բանիմականի մարզը լաւ վիճակի մէջ է: Եթէ ամուրի էք, հաւանական է, որ նոր բարեկամութիւն մը հաստատէք:

☆ *ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ* (24 *Նոյեմբերէն* 21 *Դեկտեմբեր*)

Ականջ տուէք հարազատի մը անուղղակի կերպով արտայայտած խօսքերուն, որովհետեւ ան պէտք ունի ձեր օգնութեան, իսկ եթէ դուք խոչ ականջ ձեռնամուխ, կրնայ անհամ վիճակ մը առեղծուիլ ձեր ու անոր միջեւ:

☆ *ԱՅԾԵՂՋԻՒՐ* (22 *Դեկտեմբերէն* 20 *Յունուար*)

Զգուշացէք անօգուտ եւ անիմաստ անդը դրամ ծախսելէ, ինչ որ պիտի վնասէ ձեր պիւտճէին: Զղջալէ առաջ ինչ մը մտածեցէք, խոհեմ եղէք:

☆ *ԾՈՎԱՆՈՅՇ* (21 *Յունուարէն* 19 *Փետրուար*)

Եթէ առեւտուրով կը զբաղիք, այսօր առիթը պիտի ունենաք հաշուի նստելու այս մարզին մէջ փորձառու անձի մը հետ ու պիտի ունենաք ապրանքի մը գինը որոշելու վճռակամ կեցուածք: Շահի եւ վնասի վերաբերեալ զրոյցներ պիտի ունենաք այսօր:

☆ *ՁՈՒԿ* (20 *Փետրուարէն* 20 *Մարտ*)

Խառնակ ու շփոթ հարց մը լուծելու համար պիտի տամ ձեր կարծիքը, օգտակար ըլլալու համար բարեկամի մը: Պիտի վճռահատիր բոլորէն:

ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՀԱՍՏ.

SAN GIORGIO

AUTOMATIC WASHING MACHINES, DISHWASHERS & DRYERS

NEW MODELS

Պուրճ Համուտ - Քաղաքապետարանի հրապարակ,
ՀԵՌԱՁԱՅՆ՝ 01-241000
Հրդ մուտք, Սանթր Պլանքոյէն:
Կառատումը ապահովուած:

PLAZA LIFT (ITALY)

ՎԵՐԵԼԱԿ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ)

Երկար տարիներու մեր մասնագիտութեամբ եւ փորձառութեամբ յանձն կ'առնենք նորոգել կամ վաճառել հին եւ նոր վերելակներ:

ՉԱԼՔԱ, ՀԵՌ. 03-255420 ԵՒ 03-810507

Optique

La Vista

Պուրճ Համուտի Քաղաքապետարանի հրապարակ, Աղասարգիսեան հաստ.ի դիմաց, հեռ. 03-302752 եւ 01-262071

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Տէր եւ տիկին Ալեքսան եւ Աշխէն Փիլաւճեաններ (Լոս Անճելըսէն) 1000 ամերիկեան տոլար Քիլիսի հայրենակցական միութեան չքաւոր սաներու ֆոնտին:

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Հրաչ Հալաճեանի ընդ Ալիս Տէր Պետրոսեանի ամուսնութեան առիթով, տէր եւ տիկին Զոհրապ Պոսնոյեան 100.000 լ.ո. ԼՕԽի «Ա. Պուլղուրճեան» ընկերաբժշկական կեդրոնին:

ԿՈՒՋՈՒԻ

●Կօշիկի վաճառատան մը համար, ծախող եւ պատասխանատու փորձառու օրիորդ մը: Հեռ. 01-261240 եւ 03-252997:

STUDIO Lantern

●Կը ստանձնէ ուրախ առիթներու video նկարահանումներ

Հեռ. 01-266866 եւ 03-268852

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՄՈՒՏՔԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՁԵՐԲԱՋԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵՑԷՔ

ԱՖՀԻԼի մօտ

●ՆՈՒԱՃԱԳՈՅՆ սակերով
●ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ խնամք
●Վճարման դիւրութիւններ

Հասցէ.- Ազգային Խորհուրդի շէնք, ԱՖԷՏի կից,
Հեռ. 248238, 262221:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՄԱԿ ՄԱՐԱՆԱՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՀԱՀՄ)

ՀԵՀՈՒՄԻ 35ԱՄԵԱԿ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

«ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ ԱՐԴԻ ՄԱՐՏԱՀՐԱՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄԱՑ»

Բարձր հովանաւորութեամբ եւ նախագահութեամբ՝

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Բանախօս՝ ՏԻԱՐ ԽԱԶԻԿ ՏԷՏԷԵԱՆ

Տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, 5 Նոյեմբեր 1998, երեկոյեան ժամը 7ին, կաթողիկոսարանի վեհարանի դահլիճին մէջ, Անթիլիաս:

ՀՐԱՒԻՐ

al-mashrek

INSURANCE & REINSURANCE S.A.L.

Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի հեռաձայնի թիւերն են.

(01)258228 – (01)268808

Fax: (01) 258223

ՄԱՀԱԳԴ

Տիկին Նուէր Համիմանուկեան
Տէր եւ տիկին Կարօ Համիմանուկեան եւ գաւակները՝ Սեւակ եւ Սարին
Տէր եւ տիկին Արա Համիմանուկեան
Տէր եւ տիկին Գօգօ Համիմանուկեան եւ գաւակը
Տէր եւ տիկին Յովհաննէս Համիմանուկեան եւ գաւակունք
Տէր եւ տիկին Անդրանիկ Պետրոսեան եւ գաւակունք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց որդւոյն, եղբօր եւ հարազատին՝

ՅԱԿՈԲ ՀԱՄԻՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ 1966ին)

անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ 24 Հոկտեմբեր 1998ին, Ֆրանսայի մէջ:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնն ու թաղումը պիտի կատարուի Հինգշաբթի, 5 Նոյեմբեր 1998, կէսօրէ առաջ ժամը 11.30ին, Նոր Ատանայի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Ֆրրն Շրպպէքի Ազգային գերեզմանատունը:

●Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ:
●Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին Հինգշաբթի 5, Ուրբաթ 6, Շաբաթ 7 եւ Կիրակի 8 Նոյեմբերին, հանգուցեալին բնակարանը, Ռաուտա:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ-ԱՇԽԱՐՀ

ԵՈՒ. Է. ԷՖ. Ա.Ի ՄՐՑԱՇԱՐՔ

ԱՅՍՕՐ՝ ՄԱՐՍԷՅ - ՎԵՐՏԸՐ ՊՐԵՄԸՆ ԵՒ ԼԻԾ - Ա. ԷՍ. ՌՈՄԱ ԴԱՐՁԻ ՃԱԿԱՏՈՒՄՆԵՐ

Այսօր տեղի պիտի ունենան Եու. Է. էֆ. Ա.ի բաժակի մրցաշարքին Բ. հանգրուանի դարձի մրցումները, որոնց արդիւնքներուն լոյսին տակ, 15 խումբեր դուրս պիտի մնան մրցաշարքէն։

Մասնակցող երկիրներուն մէջ Սպանիա ունի հինգ խումբ (ամէնէն աւելին), Իտալիա եւ Ֆրանսա՝ չորս, Անգլիա՝ երեք, իսկ Գերմանիա՝ երկու։

Աթլեթիքօ Մատրիտ իր դաշտին վրայ «Հանգիստ» մրցում մը ունի կատարելիք Սոֆիայի Բանակայիններուն դէմ, նկատի ունենալով, որ երթին անիկա 4 - 2 արդիւնքով յաղթական վերադարձած էր Պուլկարիային։

Պուլկարական կագմէն պիտի բացակայի Պոնչօ Կէօնչեւ (կախակայուած), իսկ սպանական կագմէն՝ Սանթիակօ Տենիս Սանչէս, Խոսէ Մոլինա Խիմենէս (կախակայուած) եւ չատ հաւանարար վեթերան յառաջապահ Քիքօ Նարվահս (վիրաւոր)։

Ռէալ Սոսիետատ հակառակ անոր, որ երթին 3 - 2 արդիւնքով յաղթական վերադարձած էր Տինամօ Մոսկուայի դաշտէն, անոր պաշտպանողականը կը մնայ խոցելի եւ կը մտահոգէ պատասխանատուները, մանաւանդ անցեալ չարաթավերջին Պարսելոնայէն կրած պարտութենէն ետք (4 - 1)։

Լիվերփուլ կրնայ նեղ կացութեան մատնուիլ Վալենսիայի դաշտին վրայ։ Վերջին երկու մրցումներուն սպանական կագմին 9 կոյերէն հինգը նշանակած ռումանացի Ատրիան Իլիէ եւ արժանթինցի Քաուտիս Լոփէս կը մնան մշտական վտանգ մը՝ անգլիական կագմին համար, որ երթին իր դաշտին վրայ ճերմակ հաւասարութիւն մը արձանագրած էր։

Սպանիոյ ագգային խումբի նախկին մարգիչ Խաւիէ Քլեմենթէի ժամանակն ետք, այնպէս կը թուի, թէ Ռէալ Պեթիս վերագտած է ինքզինք։

Սպանական 5րդ կագմը՝ Սելթա Վիկօ կրնայ դժուարութիւններու հանդիպիլ, Ասթոն Վիլայի դաշտին վրայ, նկատի ունենալով, որ երթի մրցումը վերջ գտած էր ի նպաստ անգլիական կագմին (1 - 0)։

Ֆրանսայի չորս ներկայացուցիչները՝ Լիոն, Մոնաքօ, Մարսէյ եւ Պորտօ, որոնք դարձի մրցումներ պիտի կատարեն իրենց դաշտերուն վրայ, կրնան օգտուիլ այդ առաւելութենէն։

Անոնցմէ երկուքը՝ Լիոն եւ Պորտօ մտահոգութեան պատճառ չունին, նկատի ունենալով, որ երթին յաղթականներ արձանագրած են, մինչ այնպէս չէ պարագան Մարսէյի եւ Մոնաքոյի համար, որոնք հաւասարութիւններ արձանագրած են։

Լիոնէն պիտի բացակայի փաթրիս Քարթերոն, իսկ Պորտոյէն՝ Քիքի Մուսամփա (երկուքն ալ կախակայուած)։

Ֆիորենթինա հանգիստ մրցում մը պիտի կատարէ կրասհոփրրկի դէմ, որովհետեւ երթին 2 - 0 յաղթական վերադարձած էր Ժուիցերիայէն։ Իտալական կագմէն պիտի բացակայի փաօքուալ Փատալինօ (կախակայուած)։

Լիծ պիտի հիւրընկալէ Ա. Էս. Ռոման, որ երթին 1 - 0 արդիւնքով պարտուած էր Իտալիոյ մէջ։ Անգլիական կագմէն պիտի բացակայի Պրիւնօ Ռիպէյրօ, իսկ Ռոմայէն՝ Լուիճի Տի Պիաճիս (երկուքն ալ կախակայուած)։

Երթին 1 - 1 արդիւնքով հեռացած Լեհաստանէն, Փարմա այսօր պիտի փորձէ յաւելում արդիւնք արձանագրել Վիլա Քրաքովի դէմ, հակառակ անոր, որ երթի մրցումին արդիւնքը կը մնայ ի նպաստ իրեն։ Փարմայէն պիտի բացակայի Տիեկօ Ֆուգէր (կախակայուած)։

Ստորեւ՝ Բ հանգրուանի դարձի մրցումներուն յայտագիրը (փակագիծի մէջ նշուած է երթի մրցումներուն արդիւնքները եւ ժամերը՝ Պէյրութի ժամանակացոյցով)։

Փարմա (Իտալիա) -
Վիլա Քրաքով (Լեհաստան) (1 - 1, ժամը 8ին)

Վալենսիա (Սպանիա) -
Լիվերփուլ (Անգլիա) (0 - 0, ժամը 10:30ին)

Ռէալ Սոսիետատ (Սպանիա) -
Տինամօ Մոսկուա (Ռուսիա) (3 - 2, ժամը 9ին)

Լիոն (Ֆրանսա) -
«Կարմիր Ատղ» (Եուկոսլաւիա) (2 - 1, ժամը 8:30ին)

Մոնաքօ (Ֆրանսա) -
Կրաց (Աւստրիա) (3 - 3, ժամը 9:15ին)

Ֆ. Ք. Պրիւժ (Պելճիքա) -
Շթութկարթ (Գերմանիա) (1 - 1, ժամը 8ին)

Ռէալ Պեթիս (Սպանիա) -
Վիլեմ Թիլպուրկ (Հոլանտա) (1 - 1, ժամը 10:30ին)

Ֆիորենթինա (Իտալիա) -
Կրասնոփըրզ (Ռուսիցերիա) (2 - 0, ժամը 9:45ին)

Ասթոն Վիլա (Անգլիա) -
Սելթա Վիկօ (Սպանիա) (1 - 0, ժամը 9:45ին)

Ֆ. Ք. Ցիւրիխ (Ռուսիցերիա) -
Սելթիք (Սկովտիա) (1 - 1, ժամը 9:15ին)

Մարսէյ (Ֆրանսա) -
Վերտըր Պրեմըն (Գերմանիա) (1 - 1, ժամը 10ին)

Սլաւիա Փրակա (Չեխիա) -
Պոլոնիա (Իտալիա) (1- 2, ժամը 5:30ին)

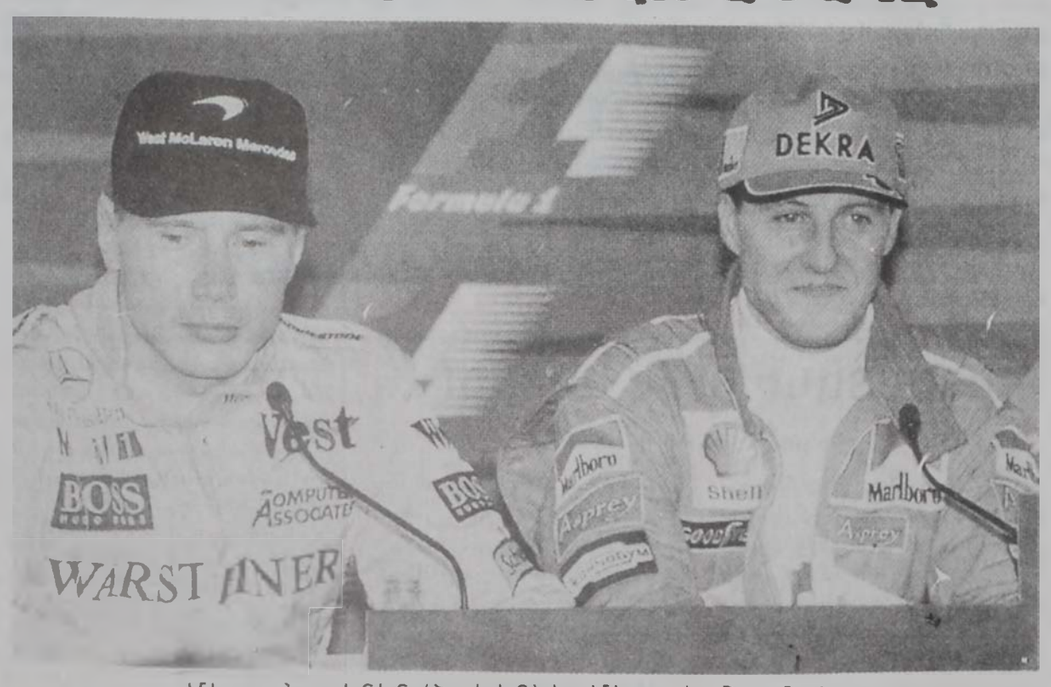
Պորտօ (Ֆրանսա) -
Վիթեսս Արնհեմ (Հոլանտա) (1 - 0, ժամը 8ին)

Աթլեթիքօ Մատրիտ (Սպանիա) -
Սոֆիայի Բանակայիններ (Պուլկարիա) (4 - 2, ժամը 10:30ին)

Լիծ (Անգլիա) -
Ա. Էս. Ռոմա (Իտալիա) (0 - 1, ժամը 9:45ին)։

ՖՈՐՄԻՒԼԱ 1

ՇՈՒՄԱԽԸՐ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ՀԱՔԻՆԷՆԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Միքա Հաքինէն (ձախին) եւ Միքայէլ Շումախըր

Մինչ 1998ի Ֆորմիւլա 1ի աշխարհի ախոյեան Միքա Հաքինէն կը տօնէ իր մեծ յաղթանակը՝ Ճափոնի կիշերային վայրերուն մէջ, Շումախըր երկկ տուաւ մամլոյ ասուլիս մը եւ առաջին հերթին շնորհաւորեց Ֆինլանտացի Միքա Հաքինէնի յաղթանակը, յայտնելով, որ ամրողջ տարին իր կլխաւոր մրցակիցը եղաւ աւելի վճռակամ եւ 1998 տարին ժպտեցաւ անոր։ Շումախըր յայտնեց, թէ վերջին 16րդ հանգրուանին չէ, որ իր խումբը Ֆեռարին կորսնցուց տիտղոսը, այլ առաջին 6 հանգրուաններուն, որոնց ընթացքին «Ֆեռարին չունէր Մաքլարընի բարձրութիւնը եւ անոր հետ մրցելու կարողութիւնը»։ Անդրա «Մինչեւ, որ Ֆեռարին կարենայ հարթել թերինը դժուարութիւնները եւ անոնց (Մաքլարընին) հաւասար ինքնաշարժ մը պատրաստէ, արդէն անոնք առիթէն յաւելեալ կրցած էին օգտուիլ եւ կէտերով յայնօրէն գերազանցել մեզի»։

Շումախըր, սակայն, մամլոյ ասուլիսը աւարտեց հետեւեալ տողերով. «1998 եղաւ Հաքինէնի տարին։ 1999 պիտի ըլլայ իմ տարիս»։

Այսօր Հաքինէն կը սպասուի իր հայրենիքը, ուր արդէն իսկ տօնախմբութիւններ պատրաստուած են եւ գինարբուքը սկսած է։ Մայրաքաղաք Հելսինքիի փողոցները այսօր պիտի ողողուին փստահարար Հաքինէնի սիրահարներով, որոնք անհամբեր կը սպասեն իրենց «կուռքին» ժամանումը։

Ստորեւ՝ 1950էն ի վեր աշխարհի ախոյեաններուն անուանացանկը։

1950.- *Ճիւզեփփէ Ֆարինա* (Իտալիա) Ալֆա Ռոմէօ
1951.- *Խուան Ֆանճիօ* (Արժանթին) Ալֆա Ռոմէօ
1952.- *Ալպերթօ Ասքարի* (Իտալիա) Ֆեռարի
1953.- *Ալպերթօ Ասքարի* (Իտալիա) Ֆեռարի
1954.- *Խուան Ֆանճիօ* (Արժանթին) Մազերաթի
1955.- *Խուան Ֆանճիօ* (Արժանթին) Մերսետես
1956.- *Խուան Ֆանճիօ* (Արժանթին) Ֆեռարի
1957.- *Խուան Ֆանճիօ* (Արժանթին) Մազերաթի
1958.- *Մայք Հաուտորն* (Անգլիա) Ֆեռարի
1959.- *Ճէք Պրապհամ* (Աւստրալիա) Քուփըր
1960.- *Ճէք Պրապհամ* (Աւստրալիա) Քուփըր
1961.- *Ֆիլ Հիլ* (Ա. Նահանգներ) Ֆեռարի
1962.- *Կրահամ Հիլ* (Բրիտանիա) Լոթիւս
1963.- *Ճիմ Քլարք* (Բրիտանիա) Լոթիւս
1964.- *Ճոն Սուրթիզ* (Բրիտանիա) Ֆեռարի
1965.- *Ճիմ Քլարք* (Բրիտանիա) Լոթիւս
1966.- *Ճէք Պրապհամ* (Աւստրալիա) Պրապհամ
1967.- *Տենիս Հուլմ* (Նոր Զելանտա) Պրապհամ
1968.- *Կրահամ Հիլ* (Բրիտանիա) Լոթիւս
1969.- *Ճէքի Սթիուըրթ* (Բրիտանիա) Մաթրա
1970.- *Ճոչրն Ռինտթ* (Աւստրիա) Լոթիւս
1971.- *Ճէքի Սթիուըրթ* (Բրիտանիա) Թայրըլ
1972.- *Էմէրսըն Ֆիթիփալտի* (Պրազիլ) Լոթիւս
1973.- *Ճէքի Սթիուըրթ* (Բրիտանիա) Թայրըլ
1974.- *Էմէրսըն Ֆիթիփալտի* (Պրազիլ) Մաքլարընի
1975.- *Նիքի Լաուտա* (Աւստրիա) Ֆեռարի
1976.- *Ճէյմըս Հանթ* (Բրիտանիա) Մաքլարընի
1977.- *Նիքի Լաուտա* (Աւստրիա) Ֆեռարի
1978.- *Մարիօ Անտրեթթի* (Ա. Ն.) Լոթիւս
1979.- *Ճոտի Շէքթըր* (Հար. Ափրիկէ) Ֆեռարի
1980.- *Ճոն Ճոնզ* (Աւստրալիա) Ուիլիըմս
1981.- *Նելսոն Փիքէթ* (Պրազիլ) Պրապհամ
1982.- *Քեքէ Ռոզպըրկ* (Ֆինլանտա) Ուիլիըմս
1983.- *Նելսոն Փիքէթ* (Պրազիլ) Պրապհամ
1984.- *Նիքի Լաուտա* (Աւստրիա) Մաքլարընի
1985.- *Ալէն Փրոսթ* (Ֆրանսա) Մաքլարընի
1986.- *Ալէն Փրոսթ* (Ֆրանսա) Մաքլարընի
1987.- *Նելսոն Փիքէթ* (Պրազիլ) Ուիլիըմս
1988.- *Այրթըն Սեննա* (Պրազիլ) Մաքլարընի
1989.- *Ալէն Փրոսթ* (Ֆրանսա) Մաքլարընի
1990.- *Այրթըն Սեննա* (Պրազիլ) Մաքլարընի
1991.- *Այրթըն Սեննա* (Պրազիլ) Մաքլարընի
1992.- *Նայճըլ Մէնսըլ* (Բրիտանիա) Ուիլիըմս
1993.- *Ալէն Փրոսթ* (Ֆրանսա) Ուիլիըմս
1994.- *Միքայէլ Շումախըր* (Գերմանիա) Պենեթոն
1995.- *Մայքըլ Շումախըր* (Գերմանիա) Պենեթոն
1996.- *Տէյմըն Հիլ* (Բրիտանիա) Ուիլիըմս
1997.- *Ժաք Վիլնէօվ* (Քանատա) Ուիլիըմս
1998.- *Միքա Հաքինէն* (Ֆինլանտա) Մաքլարընի

ԱԹԼԵԹԻԶՄ

ԼԻԲԱՆԱՆ ՈՒՆԵՑԱՒ ԻՐ ՆՈՐ ՖԵՏԵՐԱՍԻՈՆԸ

Անցեալ Շարաթ օր, 31 Հոկտեմբերին, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Լիբանանի Ողիմպիական Յանձնախումբին Հագմիէի կեդրոնատեղիին մէջ տեղի ունեցաւ Լիբանանի Աթլեթիզմի Ֆետերասիոնին ընտրութիւնը, որուն մաս կը կազմեն 9 անդամներ։ Հ. Մ. Ը. Մական եղբ. Վարուժան Գէորգեան պահեց իր պաշտօնը, մնալով փոխատենապետ։

Ստորեւ՝ 9 անդամները.
Ասպտալլա Շեհապ (ատենապետ)
Եղբ. Վարուժ Գէորգեան (փոխ ատենապետ)
Ռեմոն Պըվնոք (քարտուղար)
Նուբետտին էլ Քուշ (գանձապահ)
Իպրահիմ Մճասա (հաշուապահ)
Գնդ. Ալիթուան Խուրի (խորհրդական)
Ալիթուան Սըպըղլի (խորհրդական)
Էլի Սֆէյր (խորհրդական)
Շարպէլ Շըլէյլա (խորհրդական)

ՄԱՐԱԹՈՆ

ՔԱԿՈՒԷ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ԸՂՁԱԼՈՎ ՇԱՀԵՑԱՒ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԱՐԱԹՈՆԸ

Մարաթոն վագքի աշխարհի ամէնէն անուանի հրաւիրակաւոր մրցումը, որ տեղի կ'ունենայ ամէն տարի Նիւ Եորքի փողոցներուն մէջ, աւարտեցաւ քենիացի ձոն Քակուէի յաղթանակով։ Ան երկրորդ անգամ ըլլալով կը շահի սոյն մրցումը եւ կը պահէ տիտղոսը։ Քակուէ վերջին քիլոմեթրներուն իր կողքին ունէր կլխաւոր երկու մրցակից՝ ապգակից Ժոգէֆ Շէպկթը եւ թանկանիացի Զեպիտայօ Պայօ։ 29 տարուան պատմութիւն ունեցող Նիւ Եորքի այս մարաթոնին մասնակցեցան 30 հագար մարգիկներ, որոնց միայն 3 հագարը աւարտեց մրցումը։ Քակուէ 42 քիլոմեթրը աւարտեց 2 ժամ 8' 45" արձանագրելով, մինչ երկրորդ հանդիսացող Շեպկթ եւ Պայօ, որոնք վերջին սփրինթին տեղի տուին, յաջորդաբար արձանագրեցին 3" ուշ եւ 5" ուշ արդիւնք մը։

Աղջկանց մրցումը չահեցաւ իտալացի Ֆրանչքա Ֆիասքոնի, որ արձանագրեց 2 ժամ 25' 17" արդիւնք մը, անակնկալօրէն գերագանցելով մեքսիքացի Ատրիանա Ֆերնանտէսը եւ աշխարհի մրցանիշակիր քենիացի Թեկլա Լորուփը։

Քակուէ իրրեւ նուէր ստացաւ 85 հագար տոլար, իսկ Ֆիասքոնի՝ 75։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱՄՈՑԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՔԱ ԺՈՒՆԻՈՐՋ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ՅԱՌԱՋԱՆԱԼ

Արժանթինի ֆութպոլի ախոյեանութեան 13րդ հանգրուանի մրցումներուն Պոքա Ժունիորզ 3-0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Էսթուտիանթէսը եւ անպարտելի մնաց պարագլուխի դիրքին վրայ, չորս կէտ առաւելութիւն մը ունենալով Խիմնասիա Լա Փլաթայի վրայ։

Այս վերջինը 3-2 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Խիմնասիա Լա Փլաթան։

Երրորդ դիրքը գրաւող Ռասինկ 3-3 արդիւնք մը արձանագրեց Արխենթինոս Ժունիորզին հետ։

13րդ չարթուան մրցումներուն արդիւնքներն են.

Պոքա Ժունիորզ - Էսթուտիանթես	3-0
Ռասինկ - Արխենթինոս Ժունիորզ	3-3
Խիմնասիա Խուխույ - Սան Լորենսո	3-2
Պելկրանօ - Քոլոն	1-1
Ճեռօ Քարիլ Օեսթե - Թայերես	3-0
Նիւելզ Օլտ Պոյզ - Փլաթենսե	2-1
Լանուս - Ինտիփենտիենթե	2-2
Խիմնասիա Փլաթա - Ռիվըր Փլէյթ	3-2

ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ *կէտ*

1.- Պոքա Ժունիորզ	31
2.- Խիմնասիա Լա Փլաթա	27
3.- Ռասինկ	22
4.- Սան Լորենսո	20
5.- Քոլոն	19
.....	
18.- Ռիվըր Փլէյթ	11
19.- Ճեռօ Քարիլ	11
20.- Փլաթենսե	6

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸՆ

Անցեալ չարաթավերջին Սպանիոյ ախոյեանութեան 8րդ հանգրուանի մրցումներէն ետք, Ռէալ Մատրիտ յաղթանակ մը արձանագրել ետք, Մայորքայէն խլեց պարագլուխի դիրքը, որ 1-1 արդիւնքով հաւասարութիւն մը արձանագրեց Տեփորթիւօ Քորունայի հետ։ Մայորքա, սակայն, կը պերագանչ Պարսելոնան, որ ունի 16 կէտ եւ կը գրաւէ պասաւորման երրորդ դիրքը։

Ցարդ անպարտելի կագմերն են Մայորքա, Պարսելոնա եւ Սելթա Վիկօ։ Ռէալ Մատրիտ թէեւ կրած է պարտութիւն մը, բայց կը գրաւէ պարագլուխի դիրքը...

●*ԱՆԳԼԻՈՅ* ախոյեանութեան 11րդ հանգրուանի մրցումներէն ետք, Բ. դիրքը գրաւող Մանչեսթըր Եունայթըտ բաւական մօտեցաւ պարագլուխի դիրքը գրաւող Ասթոն Վիլային, որ կը մնայ ցարդ անպարտելի միակ կագմը։ Վիլա ունի 22 կէտ, իսկ Մանչեսթըր՝ 21։ Անոնք երկուքն ալ մէկական յետաձգուած մրցում ունին կատարելիք։

Արսենալ ունի 20 կէտ եւ կը հանդիսանայ երրորդ, իսկ երկու մրցում նուազ կատարած Զելսի 16 կէտով կը գրաւէ ընդհանուր պասաւորման 6րդ դիրքը։

Երեք պարտութիւն կրած Լիվերփուլ 16 կէտով կը գրաւէ 7րդ դիրքը։

●*ՓՈՐԹՍԻԳԱԼԻ* ախոյեանութեան 9րդ հանգրուանի մրցումներէն ետք, պարագլուխի դիրքը գրաւող Սփորթինկ Լիսպոն եւ Բ. դիրքը գրաւող Պոաւիսթա կը մնան անպարտելի միակ կագմերը, որոնք ունին 21ական կէտ։ Սփորթինկ իր ունեցած աւելի նպաստաւոր կոլ էվըրեյճին չնորհիւ կը հանդիսանայ առաջին։

Պարտութիւն մը միայն կրած ախոյեան Փորթօ 19 կէտով կը հանդիսանայ երրորդ, մինչ երկու պարտութիւն կրած Պենֆիքա 17 կէտով կը գրաւէ ընդհանուր պասաւորման 3րդ դիրքը։

●*ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ* ախոյեանութեան 11րդ հանգրուանի մրցումներէն ետք Ֆէյէնուրտ Ռոթերտամ կը գրաւէ ընդհանուր պասաւորման պարագլուխի դիրքը, կոլ էվըրեյճով գերազանցելով ախոյեան Այաքս Ամսթերտամը, որ իր կարգին ունի 23 կէտ։

Մրցում մը նուազ կատարած Ֆէյէնուրտ կրած է պարտութիւն մը, իսկ Այաքս՝ երկու։

Փ. Ս. Վ. Այնտհովըն, որ իր կարգին մրցում մը նուազ կատարած է, 14 կէտով կը գրաւէ 10րդ դիրքը։ Փ. Ս. Վ. սակայն, կրած է չորս պարտութիւն։

●*ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ* ախոյեանութեան 12րդ հանգրուանի մրցումներէն ետք, ախոյեան Ֆ. Ք. Պրիւժ 26 կէտով կը գրաւէ պարագլուխի դիրքը, կոլ էվըրեյճի տարբերութեամբ գերազանցելով կէնքը։ Անոնք երկուքն ալ կրած են երկուքական պարտութիւն։

Անտըրլեխթ կը հանդիսանայ 3րդ, 9 կէտ ետ մնալով անոնցմէ։ Անիկա ցարդ կրած է երեք պարտութիւն։

ՍԱԼԻՆԱՍ ԵՒ ԿՈՅՔՈՉԷԱ ՖՈՒԹՊՈԼԸ ՊԻՏԻ ԼՔԵ՞Ն...

Սպանական մամուլին համաձայն, սպանացի միջազգային ճախիկի մարզիկներ Խուլիօ Սալինաս եւ Անտոնի Կոյքոչէա կը մտադրեն հեռանալ ճափոնէն։

Սալինաս, որ վերջին երկու եղանակներուն ճափոնական Եոքոհոմա Մարինոս կազմին հետ 50 մրցումի ընթացքին ճշանակած է 34 կոլ, սպանական *«Մարքա»* օրաթերթին հետ իր կատարած հարցազրոյցին ընթացքին կ'ըսէ. «Յառաջիկայ Դեկտեմբերին պայմանագրքին կ'ըսէ. «Յառաջիկայ Դեկտեմբերին պայմանագրութիւնս կ'աւարտի Մարինոսի հետ եւ կը վերադառնամ Պիլպաօ։ Կը մտադրեմ լքել ֆութպոլը, սակայն այս ուղղութեամբ ցարդ որոշում չեմ տուած տակաւին»։

Սալինաս 56 անգամ կրած է Սպանիոյ ագգային խումբին շապիկը։

Իր կարգին Կոյքոչէա, որ 36 անգամ կրած է Սպանիոյ ագգային խումբին շապիկը, կ'ուզէ լքել իրականութիւնը՝ Սեբեզոն եւ հեռանալ ճափոնէն։

Անոնք երկուքն ալ մաս կազմած են Պարսելոնայի, երբ հոլանտացի Եոհան Քրույֆ խումբին մարգիչն էր։

ՆԵԹԱՆԻԱՀՈՒ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԷ...

Շարունակուած Ա. Է.ԷՆ

որ խորհրդարանին նիստեր տեղի ունենայ Նոյեմբեր 11 եւ 12ին։

Նեթանիահու, իր կարգին, յայտնած էր, որ փոխանցման հանգրուանի այս համաձայնագիրը գործադրութեան պիտի դրուի խորհրդարանին վաւերացումը ստանալէ ետք։ Ուայ Փլանթէյշընի համաձայնագիրը սկզբունքով գործադրութեան պէտք էր դրուէր երկկ։ Նեթանիահու խոստացաւ սակայն ճշդուած ժամկէտէն քանի մը օր ետք հողային յանձնումի առաջին հանգրուանը գործադրութեան դնել։

Պուշինսքի յայտնեց նաեւ, որ հեռաձայնային հաղորդակցութեան ընթացքին, Արաֆաթ բսած է, թէ պաղեստինեան իշխանութիւնը, որ արդէն իսկ վաւերացուցած է համաձայնագիրը, գործադրութեան պիտի դնէ առաջին բաժինը։ Պուշինսքի պիտել տուաւ, որ պաղեստինեան իշխանութեան որդեգրած միջոցառումներուն կարգին պէտք է ըլլան ահաբեկչութեան դէմ պատերազմը, ինչպէս նաեւ ապօրինի զէնքերու գրաւումը։ ՊԱԿի Գործադիր Խորհուրդը պէտք է գումարէ իր տարեկան նիստը եւ ջնջէ Իսրայէլի կործանումը պահանջող յօդուածները, աւելցուց Պուշինսքի։ «Եթէ պաղեստինցիները իրագործեն այս պահանջները, Իսրայէլ գործադրութեան պիտի դնէ Այսրյորդանանի պարպումի առաջին փուլը», բսաւ բանբերը։

ՀԵՊՐՈՆԻ ՄՕՏ ԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ՆՈՐ ՎԱՅՐ ՄԸ

Մինչ Նեթանիահու կը խօսէր խաղաղութեան համաձայնագիրին գործադրութեան մասին, պուլտոզըրներ կ'աշխատէին Հեպրոնի մօտ, ուր կ'ընդարձակուի Քիրիաթ Արպա բնակեցման վայրը։ Պաղեստինցիները կը դատապարտեն այս քայլը՝ կայն Ուայ Փլէնթէյշընի համաձայնագիրը խախտող որոշում մը նկատելով։

Արեւելեան Երուսաղէմի մէջ եւս, իսրայէլեան ոստիկանութիւնը բիւրերով փորձեց ցրուել պաղեստինցիները, որոնք Ֆայսալ Հիւսէյնիի առաջնորդութեամբ կը փորձէին մտնել հրեաներու համար կառուցուելիք բնակարաններու յատկացուած հողամասը։ Իսրայէլացիք կիրակի օր մաքրած էին Ռաս Ամուտի շրջանը եւ ցանկապատ մը քաշած անոր շուրջ՝ շինարարութեան սկսելու համար։

Քիրիաթ Արպայի ընդարձակման ծրագիրին պարագային, Նեթանիահուի գրասենեակը հաղորդեց, թէ անիկա մաս կը կազմէ Այսրյորդանանի հրէական բնակեցման վայրերը ընդարձակելու երկամեայ ծրագիրին։ Քիրիաթ Արպայի մէջ հրեայ պատասխանատուներ յայտնեցին, որ երկու հարիւր նոր բնակարաններ պիտի կառուցուին։ Նեթանիահու, իր կարգին, չեշտեց, թէ նոր վայրեր չէ որ կը կառուցուին, այլ հիներն են, որ կ'ընդարձակուին։

● *ՖՐԱՆՍԱ երկկ բսաւ, որ Արեւելեան Երուսաղէմի մէջ հրէական բնակեցման վայրի մը կառուցումը քննադատելի է, որովհետեւ տեղի կ'ունենայ այն պահուն, երբ աշխատանք կը տարուի վստահութիւն ներշնչող միջոցառումներ որդեգրելու։ Արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ հրապարակուած հաղորդագրութիւնը յոյս կը յայտնէր, որ Ռաս Ամուտի որոշումը սառեցուի։*

ՔԼԻՆԹՈՆԻ ԿԱՂՁԱ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՆՈՂ ՔԱՅԼ ՉԷ

Միացեալ Նահանգներու նախագահ Պիլ Քլինթըն կիրակի գիշեր յայտարարեց, որ պաղեստինեան իշխանութեան ենթակայ կագա նախատեսուած իր այցելութիւնը պէտք չէ րնդունուի, իբրեւ պաղեստինեան անկախ պետութեան մը տանող առաջին քայլ։

Քլինթըն ըսաւ, որ Նեթանիահու իրմէ պահանջած է մասնակցիլ կագայի մէջ տեղի ունենալիք պաղեստինեան այն ժողովին, որ պիտի ջնջէ ՊԱԿի Ուխտին Իսրայէլի դէմ արտայայտուող յօդուածները։ Քլինթըն չեշտեց, որ Ուաշինկթըն որեւէ պարագայի տակ դիրքորոշում պիտի չունենայ պաղեստինեան շրջաններու վերջնական իրավիճակին գծով։

Մ. ԱՄԵՐԻԿԱՆԵՐ ԵՒ ԲՐԻՏԱՆԻԱ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ...

Շարունակուած Յրդ Է.ԷՆ

Բրիտանիոյ դաշնակիցներուն հետ։ Աւելի ուշ. Պլէր եւ Գերմանիոյ վարչապետ Կերհարտ Շրէօտըր Իրաքէն պահանջեցին ենթարկուիլ ՄԱԿի որոշումներուն եւ գործակցիլ քննիչներուն հետ, այլապէս՝ Պաղտատ պիտի կրէ իր որոշումներուն հետեւանքը։

ԻՐԱՔ ՃԱԿԱՏՈՒՄ Չ'ՈՒԶԵՐ, ԿԸՍԷ ԱԶԻՉ

Իրաքի փոխվարչապետ Թարէք Ազիզ յայտարարեց, որ Պաղտատ կ'ուզէ ինքզինք պաշտպանել ամերիկացի եւ իսրայէլացի լրտեսներու դէմ եւ այս պատճառով է, որ առկախած է գործակցութիւնը ՄԱԿի զէնքի քննիչներուն հետ։

Ազիզ, որ պատկերապփոուած հարցազրոյց մը կ'ունենար Սի. Էն. Էն. կայանէն, հաւաստեց, որ Իրաք ճակատում չ'ուզեր, բայց եւ այնպէս գործակցութեան պիտի չվերակսի մինչեւ որ ՄԱԿ ջնջէ պատժամիջոցները։ Ազիզ շեշտեց, որ զէնքերու յանձնախումբը անկողմնակալ միջազգային մարմին մը չէ, անիկա խաղալիքը դարձած է Սի. Այ. Էյ.ին ձեռքը։ Իրաքցի պաշտօնատարը դիտել տուաւ, որ Ապահովութեան Խորհուրդը պէտք է վերակազմէ զէնքի յանձնախումբը՝ պայն պարկեշտ, անկողմնակալ եւ արդար մարմինի մը վերածելով։

(ՌՈՅԹԸՐ)

ՊԻԵԼՈՌՈՒՍԻԱ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԵՍՊԱՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ, ԵԹԷ...

ՄԻՆՍՔ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ).- Միացեալ Նահանգներ Երկուշաբթի օր ըսին, թէ կրնան նկատի ունենալ Պիելոռուսիոյ կողմէ ամերիկեան դեսպանին նոր ապարանք մը հաւթայթելու առաջարկը։ Դեսպանը եւ այլ պատուիրակներ Յուլիսին տուն կանչուած էին իրենց ապարանքներէն դուրս դրուելէ ետք։

Միւնսքի մէջ ամերիկեան դեսպանատունը ըսաւ, որ առաջարկը նկատի պիտի առնուի միայն, եթէ Պիելոռուսիա նոր վայրին համար դիւանագիտական անձեռնմխելիութիւն երաշխաւորէ։

Մ. Նահանգներ, Ե. Միութեան անդամ երկիրները եւ Ճափոն իրենց դեսպանները տուն կանչած էին, երբ Պիելոռուսիա իրենց տուներուն ջուրը եւ ելեկտրական հոսանքը կտրած էր, ինչպէս նաեւ արգիլած էր անոնց մտնել իրենց տուները այն համալիրին մէջ, ուր նաեւ Պիելոռուսիոյ նախագահ Ալեքսանտր Լուքաշենքոն կը բնակի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՎՐԱՍՏԱՆԻ...

Շարունակուած Ա. Է.ԷՆ

Վրաստանի խորհրդարանի նախագահ Ջորաք Ժվանիա անհրաժեշտ նկատեց սերտ գործակցութիւններ մասնաւորարուժանիւթի եւ փոխադրութեան մարգերուն մէջ, որ հիմք պիտի ծառայէ Հիւսիս - Հարաւ, Արեւմուտք - Արեւելք փոխադրութեան միջանցքի գաղափարին իրականացման։ Ջ. Ժվանիայի համաձայն, Հայաստան, Վրաստան եւ Ագրպէյճան պէտք է ստեղծեն տնտեսական ընդհանուր տարածք մը։ Քննարկուեցան ճենոսորտի պահպանման, փոխադրութեան, հարկային եւ մաքսային օրէնսդրութիւնները ներդաշնակելու կարելիութիւնները։ Կողմերը պատրաստակամութիւն յայտնեցին միջպետական եւ շրջանային քաղաքականութեան հարցերով հանդէս գալ միասնական դիրքորոշումով։

Այցելութեան շրջագիծին մէջ, պատուիրակութիւնը հանդիպումներ ունեցաւ համայն Վրաստանի պատրիարք Իլիա Բ. կաթողիկոսին, խորհրդարանի նախագահ Ջորաք Ժվանիայի եւ վարչապետ Վաժա Լորտքիփանիձէի հետ։

ՔԱՐԻԻՂԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ...

Շարունակուած Ա. Է.ԷՆ

Միւս կողմէ, ան յստակօրէն մերժած է Պաքու - Ճէյհանը փոխարինող իրանեան ընտրանք մը։

Ալիեւ ըսած է. «Իրանցիք ինծի հարց կու տան, թէ ինչո՞ւ ամբեւեն սուղ եւ ամբեւեն երկար ճամբան ընտրած եմ քարիւղին փոխադրութեան համար։ Ընկերութիւններու նամակներուն մէջ ամփոփուած առաջարկները նաեւ կը նախընտրեն իրանեան ճամբան, որովհետեւ անիկա աժան ընտրանք մըն է։ Իրանեան ճամբան 1000 քմ. երկարութեամբ է, մինչ Պաքու - Ճէյհանը աւելի քան 2000 քմ. երկարութեամբ։ Այսուհանդերձ, իրանեան ընտրանքը անկարելի է այլ պատճառներով», դիտել տուած է ան, առանց մանրամասնելու։

(Ո. Տ. Ն.)

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆՆԵՐ ԽԱՓԱՆԱՐԱՐԱԿԱՆ...

Շարունակուած Ա. Է.ԷՆ

Պոլսոյ տուներու մէջ 23 իսլամական ձերբակալուած է թրքական հողամասերուն վրայ «իսլամական պետութեան» մը ստեղծումին գաղափարը հետապնդելու յանցանքով։

Այնուհարցումին, թէ իշխանութիւնները ինչպէ՞ս տեղեկացած են յարձակումներուն մասին, կառավարիչը պատասխանեց, թէ անիկա «ոստիկանութեան կողմէ լաւ ծրագրուած գործողութիւն մըն էր»։ Ան մանրամասնութիւն չտուաւ։

ՍԱՆԹԷՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ...

Շարունակուած Յրդ Է.ԷՆ

տանի արտածումները դէպի չրջանի երկիրները նուազին։ Տագնապին պատճառած վնասը թեթեւցնելու նպատակով, Չինաստան կը փորձէ յաւելեալ արտածումներ կատարել դէպի Եւրոպա եւ Միացեալ Նահանգներ։ Դէպի Եւրոպական Միութիւն չինական արտածումները հասան 20,27 միլիառ տոլարի՝ անցեալ տարուան արտածումներէն 21 առ հարիւր աւելիով։ Փոխարէնը՝ Չինաստան 13,63 միլիառ տոլարի ներածում կատարած է Եւրոպական Միութենէն։

Սանթէր կոչ ուղղեց Փեքինի, որ բանայ իր չուկաները Եւրոպայի դիմաց։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ...

Շարունակուած Յրդ Է.ԷՆ

չագրէն հրէական պետութեան Կիպրոսի հետ ունեցած կապերուն։ Ուայզման դիտել տուաւ, որ Իսրայէլի եւ Անկարայի միջեւ ստորագրուած համաձայնագիրին մէջ որեւէ պայման չկայ, որ կ'ըսէ, թէ հրէական պետութիւնը մասնակից պիտի դառնայ Կիպրոսի դէմ ձեռնարկուած թրքական յարձակումի մը։ Իսրայէլցի նախագահը մամլոյ ասուլիսի մը րնթացքին չեշտեց, թէ Քլերիտէսի յստակօրէն բացատրած է, որ Իսրայէլ - Թուրքիա կապերը երկու երկիրներուն կը վերաբերին միայն եւ թէ երրորդ երկիրի մը (Կիպրոս) հետ որեւէ առնչութիւն չունին։

Քլերիտէս, իր կարգին, ըսաւ, որ Ուայզմանի հետ արձարձած են կարգ մը հարցեր եւ թէ Կիպրոսի մտահոգութիւնները փոխանցած է Իսրայէլցի դեկավարին։

Ուայզման ըսաւ նաեւ, որ Իսրայէլ միջամուխ պիտի չդառնայ կիպրական տագնապին։ Աւելի ուշ, Ուայզման տեսակցութիւն պիտի ունենար Կիպրոսի Քրիգոսթոմոս արքեպիսկոպոսին հետ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՆԱՅՈՒՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ...

Շարունակուած Ա. Է.ԷՆ

Դենպան Աբէլեան ափսոսանք յայտնեց, որ Հայաստանի, Ագրպէյճանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի մասնակցութեամբ Սթրազպուրկի մէջ նախատեսուած քաղաքական ունկնդրութիւնները յետաձգուեցան։ Դեսպանը ընդգծեց, որ Հայաստան կողմնակից է Լեռնային Ղարաբաղի հարցին խաղաղ լուծման, սակայն հաւատացած է, որ վերջնական լուծման կարելի է հասնիլ միայն Լեռնային Ղարաբաղի եւ Ագրպէյճանի միջեւ ուղղակի բանակցութիւններու միջոցով։ Մ. Աբէլեան անգամ մը եւս ափսոսանք յայտնեց, որ Ագրպէյճանի խորհրդարանականները կը հրաժարին օգտուիլ «Ժողովրդական ներկայացուցիչներու» մակարդակով ուղղակի բանակցութիւններու այս կարելիութենէն։

ՄԻՇ ՓՈՂՈՐԻԿԸ 1300 ՉՈՀ ԽԼԱԾ Է ԼԵԱ ՍԱՀՎԱՅՈՐԻ ԵՒ ՀՈՆՏՈՒՐԱՍԻ ՄԷՋ

ՄԱՆԱԿՈՒԱ, 2 (ՌՈՅԹԸՐՋ) - Կեդրոնական Ամերիկայի հգօրագոյն փոթորիկներէն մէկուն՝ Միչի գոհերուն թիւը աճ կ'արձանագրէ, յատկապէս Նիքարակուայի մէջ պատճառած ցեխի սահանքին յոյսին տակ։ Պաշտօնական աղբիւրներուն համաձայն չրջանը հարուածող փոթորիկը անցեալ չարթուրնէ ի վեր 1300 գոհ խլած է Նիքարակուայի, Էլ Սալվատորի եւ Հոնտուրասի մէջ։

Նիքարակուայի իշխանութիւնները մտահոգ են, որ իրենց երկրին մէջ միայն նոյնքան եւ աւելի գոհեր արձանագրուին հրարուխի մը չուրջ տեղի ունեցած ցեխի սահանքի մը պատճառով։ Փրկարար խմբակներ աշխատանք կը տանին հեռաւոր չրջանին մէջ, ուր կ'ենթադրուի, որ 1500 հոգի թաղուած է ցեխի կոյտերուն տակ։

Պաշտպանութեան նախարարը կիրակի օր յայտարարած էր, որ չրջանի 1800 բնակիչներէն 120 հոգի կարելի եղած է փրկել։ Տեղատարափ անձրեւներու պատճառով հրարուխին յանչքերը փլած են եւ իրենց տակ թաղած հրարուխին ստորոտը գտնուող գիւղերն ու անոնց բնակիչները։

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 4116

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Ջաղր, տեղատարափ անձրեւ։
2. Լիպ Սարգիսեան՝ արարական ֆիլմաշխարհի մէջ - Կիպ։
3. Բուլիճակ - Դագաղ։
4. Կրկնուած բաղաձայններ - Յոգնակերտ մասնիկ - Հինտու կրակի աստուածը։
5. Հայ երգիծագիր - Ապամանդ։
6. Աւելցու թուփ։
7. Կարճ, համառօտ - Այրուբենէն։
8. Աւեղ, քեղի - Կարեւոր։
9. Թուիչք, խոյանք - Կենդաղ։
10. Փոքրացնող մասնիկ - Յարատեւ քուն պատճառող հիւանդութիւն։

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. Վերարկու - Կրկնրւած բաղաձայններ։
2. Արարական սուլթանութիւն - Վախագդու։
3. Շրջուած՝ կաթսայ - Կենդանիներու խումբ։
4. Գործակից, հարակաչ։
5. Սնենի, փնչաձեւ պտուղներով ծառ - Կրկնրւած բաղաձայններ։
6. Համայասական չաղկապ - Իշխ՝։
7. Ստեղծուածներ - Ինտոնեզիոյ կղզիներէն։
8. Փափաքիլ, րղձալ - Հակած։
9. Ցուցակ - Խարտեցուք։
10. Մարտունիի գիւղերէն - Ինքնապաշտպանութեան միջոց։

ԹԻՒ 4115 ԽԱՉԲԱՌԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Բ	Ա	Ր	Դ	Ա	Խ	Ա	Շ	Ի	Կ
2	Ն	Դ	Ա	Ս	Տ	Ա	Ի	Ո	Ր	■
3	Ա	Ր	Մ	Ա	Ն	■	Ա	Ի	Ի	Շ
4	Ջ	Ի	■	Կ	Ա	Ռ	Ն	■	Ս	Է
5	Դ	Լ	Փ	Ի	Ն	■	Դ	Գ	■	Ն
6	Ա	■	Ե	Շ	■	Ս	Ա	Ր	Ի	Ջ
7	Բ	Ա	Ե	■	Կ	Ա	Տ	Ի	Կ	■
8	Ա	Ղ	Ի	Ճ	■	Ն	Ո	Ի	Ի	Կ
9	Ր	Է	■	Ի	Ր	Ա	Ի	■	Դ	Ա
10	■	Տ	Ի	Գ	Ր	Ա	Ն	Ե	Ա	Ն

ՍԱԿԱՐԱՆ

Պէյրութի սակարանին մէջ օտար դրամանիշերու փակման սակագիները հետեւեալներն էին երէկ.

Սուրիական ղրուշի	33.43- 33,34 լ.ո.
Իրաքեան տինար	50.00 - 51.00 լ.ո.
Պաղրէյնեան տինար	4000,31 - 4002,33 լ.ո.
Քուէյթեան տինար	5002,94 -5004,96 լ.ո.
Յորդանանեան տինար	2116,15-2118,17 լ.ո.
Ա. Մ. Էմիրութեանց տիրհամ	408.67 - 410,69 լ.ո.
Սէուտական ռիալ	400,18 - 402,20 լ.ո.
Սմանեան ռիալ	3917,46 -3919,48 լ.ո.
Քաթարեան ռիալ	412,36 - 414,38 լ.ո.
Եգիպտական կինէ	440,52 - 442,54 լ.ո.
Անգլիական սթերլին	2513,56 - 2515,58 լ.ո.
Գերմանական մարք	911,57 - 913,59 լ.ո.
Հոլանտական ֆլորէն	808,69 - 810,71 լ.ո.
Ֆրանսական ֆրանք	270,42 - 272,44 լ.ո.
Զուիցերիական ֆրանք	1117,88 - 1119,95 լ.ո.
Պելճիքական ֆրանք	42,22 - 44,24 լ.ո.
Իտալական քուրոն	241,07 - 243,09 լ.ո.
Շուէտական քուրոն	192,19 - 194,21 լ.ո.
Սպանական փեզեթա	8,78 - 10,83 լ.ո.
Թրքական լիրա	0,0065 - 0,0085 լ.ո.
Կիպրական փաունտ	3075,25 -3077,27 լ.ո.
Իտալական հազար լիր	918,00 -920,00 լ.ո.
Ճափոնական հազար եէն	12076- 12078 լ.ո.
Ափրիկեան հազար ֆրանք	2758,00 - 2760,00 լ.ո.
Ամերիկեան տոլար	1502,50 - 1514,50 լ.ո.
Քանատական տոլար	975,44 - 977,46 լ.ո.
Աւստրալիական տոլար	941,16 -943,18 լ.ո.

● ՈՍԿԻ

Անգլիական մէկ ոսկի	120,000 - 130,000 լ.ո.
Իրաքեան մէկ ոսկի	120,000 - 130,000 լ.ո.
Սմանեան մէկ ոսկի	90,000 -100,000 լ.ո.
Մեքսիքական փեսոս	525,000 - 545,000 լ.ո.
Մէկ քիլոկրամ ձոյլ ոսկի	13,700,000 - 14,700,000 լ.ո.
Մէկ օնս ոսկի	290,43S - 292,44S
Մէկ օնս արծաթ	5,17 S - 5,19 S

● ՍՈԼԻՏԷՐԻ ԲԱԺԱՆԵՔՈՒԹԻՒՆԸ

	Գինի Ա. ճշդում	Գինի Բ. ճշդում
Ա. կարգի բաժանեքուդ	10 1/2	10 1/2
Բ. կարգի բաժանեքուդ	11 00	11 00